

ÁTU

Yútoe Lúka koeku ítuke ne ápostuluhiko, enepone páhoe Jesus

Enepora koyuhópeti koéhati Átu, Lúka yutoxôa. Ápe ne inúxoti yútoe Lúka koyúhoti koeku Jesus koáne ne inámati ihíkauvoti omínovike enepo símo ne Jesus yara kúveu mêum. Kene yara Átu, yutóxoá Lúka koêku neko íhikauhiko Jesus ya Njeruzálem kúxoixeahiko evésekeamo ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke, enepone porexoâtimo xunakóti koyúhoyea xapa xâne ne inámati ihíkauvoti omone Jesus. Yoko áko'one ne Jesus yara poké'e, pihópone vanúkeke. Anêko xoko kapitulu 2 koyuhó'iyéati koêku enepo iná eveséko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ovo'ó kó'iyea ne kutípotihiko Jesus.

Enepone inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus, tumúne yóno ukóponea yanekôyoke vo'ókuke xunáko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke ne kutípotihiko Jesus. Inúxotike, ya Njeruzálem óvo koyúhoyeovo, ina ukopóno xapa íhae Samâriya. Yanê'e ukópono xapákuke uhá koeti po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu. Vo'oku haina pohúneti jûdeu simíno ne Jesus, itea simínotimaka uhá koeti xâne yara kúveu mêum.

Yoko “Atos dos Apóstolos” íhaxeokono ne yútoe Lúka ya purútuyéke vo'oku so'íxeovo uhé'ekotinoe kixoku ítúkeovo ne íhikauhiko Jesus ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, kuteâti koíteovo ka'aríneti. Éxokovimaka kixoku íteova xâne ne

xunako Satánae motovâti yonópea natíxokuke
Itukó'oviti vanúkeke.

Tûri

¹ Xoko inúxoti koyuhópeti yúndoenopi Teofilú,
uhá ngíxoane ngayúmakinopea koêku ne turi ítuke
Jesus, koánemaka ne ihíkavoti íhikaxoke xanéhiko

² tukú koêti yaneko káxe aukópovone ne
Jesus ya vanúkeke. Yoko tumúneke pihópea,
koyúhoinoane ya xunákoke Sasá'iti Omíxone
Itukó'oviti ítukexeakemo ne hóyenhiko noívokoe,
enepohikone ápostulu, páhoe koyúhoyea emó'u.

³ Énomonehikomaka koútata'ixopinovo
exepúkopone ukópea xapa ivokóvoti ikénepoke
koítoponeovo kotíveti ya kuruhúke. Ako tópi
kíxoaku koútata'ixopinova, exókoati kaná'uko ne
exépukopeane, ákoinoke ápahuina xâne motovâti
koyúhoyea ákoyea akána'u. Vo'oku kúveu koarenta
koeti káxe, koútata'ixopinova Jesus neko íhikauhiko,
koane koyúhoinoa koêku ne kixoku natíxea
Itukó'oviti xapa xâne.

⁴ Yaneko kaha'íneakohiko Jesus ne íhikau,
ixíko'okoahiko ákoyea ipúhikeahiko Njeruzálem
koane kúxoixea ne páhoenoamo Ha'a úti íhae
vanúke, kuteâti yuho Itukó'oviti, enepone koati
emo'úti nóvo ápeyeamo.

⁵ Ina kixovókoxopamaka Jesus:

Énomonemaka kuteâti yunzó'inopinoe
yanekôyoke. Vo'oku koati kaná'uti ítúkeovo úne
áhikea xâne ne Xuâum, itea harakene káxe epó'oxo
yé'exovone, yahíkokonotinoemo haînati ya úne,

itea ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti — kíxovokoxoane.

Pihôpo Jesus vanúkeke

Mk 16.19; Lk 24.50-51

⁶ Koeku ho'úxeovohiko neko íhikau, hara kixóhiko Jesus:

—Unaém, énomonemeamo yara koeku kó'oyene peréximo itúkeovo úti, uti íhae Izarâe, pahukópo yara poké'exa úti? —kíxoanehiko.

⁷ Ina yumopâ Jesus:

—Ako okónokoa yéxinoe ápeyeakumo ne koekúti kuteâti, koane kaxénaxeakemo Yá'a íhae vanúke, vo'oku poéhane exôa koéku ápepemo.

⁸ Itea nemukoâtimo xunakóti enepo evesékane xikóyokenoe ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti. Yane keyuhoâtinoemo xapa xâne kaná'uko ra koekúti neíxoneno njokóyoke. Keyuhoâtinoemo yâye ya Njeruzálem, koáne ya uhá koeti Njúdeya yoko Samâriya, koánemaka ya uhá koêti ra kúveu mêum —kíxovokoxoane.

⁹ Uke'éxoane Jesus koyúhoyea nê'e, yane pihópone vanúkeke koeku ixómoyea komóma íhikauhiko. Yane koomomo kíxoixoahiko tukú koeti onómekopeovo xapa kapási. Ehane ako ínixahiko.

¹⁰ Koeku pono-ponó kíxoixea úke ne íhikauhiko vanúke koeku pihópea Jesus, apé koene pi'âti kutí koeti hóyeno, hóhopu koyêtihiko ípovo xêrerekuke neko íhikauhiko Jesus.

¹¹ Hara kíxovokoxoa:

—Ítínoe hóyeno íhae Ngalíleya, na koeti ixómoino kemomo vanúke? Enepone Jesus, neíke'euponoe kó'oyene pihópea vanúkeke, aukópovotimo kuteâti kíxeaku neíke'exopi —kíxovokoxoane.

Íhikauhiko Jesus ya Njeruzálem

¹² Énomone yanê'e, aúhikopovone ya Njeruzálem ne íhikau Jesus ukopeâti xoko kali mopô'i iháxoneti Olívera. Enepone mopô'i, ako ahika Njeruzálem, kuteâti póhuti kílomituru kíxoaku.

¹³ Seopóne pitivókoke, ina alu'ókopo sôparatuke yane ovokúti óvoku. Harâ'a iháhiko neko ho'uxóvoti: Pêturu; Xuâum; Teâku; Ándere; Filípi; Túme; Mbatulúmeu; Máteu; Teâku, enepone xé'a Áfeu; Símaum iháxoneti Nzelóti; yoko Njûda, enepone xé'a Teâku.

¹⁴ Yoko póhutine yónoku isóneuhiko yuíxeovo itúkea orásaum ho'uxoké koêti, koánemaka ne senóhikoya. Yoko ápe Máriya, eno Jesus xapákuke neko senóhiko, koane ápemaka ne ameno Jesus.

Noivókokoxono Mátiya

¹⁵ Yaneko káxehiko exépuko ne Pêturu koyúhoyea nonékuke ne po'ínuhiko kutípoti Jesus. Yoko itópono kuteâti séntui vínti koeti xâne neko ho'uxóvotihiko. Ina kixovókochoa Pêturu:

¹⁶ —Itínoe mbo'ínu xoko Vúnae, koati konokoâti tokópeovo ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti koeku Njûda, enepone inuxínoti ika'ákotihiko Jesus. Énomone neko yuho Ndávi mekúke, kouhapu'ikinoake Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti tumúneke símeovo kaxéna.

¹⁷ Vo'oku enepone Njûda, koati ha'ine ûti ikéneke Jesus yanekôyoke. Itúkoamaka kuteâti ne vítuke — kíxovokoxoane.

¹⁸ (Yoko ápe poké'e vaneúti yane tiûketi námoe Njûda, ésa'i kuríkea Jesus xoko xanéhiko puvâti. Énomone óvo koépekopeovo ne Njûda kopuhókopovo.

Pixeké koe hûra ikorókovo. Homuxó koe ásurupi poké'eke.

¹⁹ Eyékoxoahiko uhá koeti ko'óvokuti ya Njeruzálem neko koekúti. Énomone kutí'inoke iháxokonoti Asêudama neko poké'e ya emó'ukehiko. Yoko “Poké'e óvokovoku íti” koêti neko emo'úti.)

²⁰ Ina koe'íkomaka ne Pêturu:

—Koati kuteâti ne yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti ya Sâramu, enepone koêti:

“Itúkapu ovokú'ikeneti neko óvoku, epó'oxo hákonemo ko'óvokutiya” kôe. *Sâramu 69.25*

Ina koemáka:

“Enepone itukéti ítuke, paréxakana po'i xâne ahe'ókopati” koêti. *Sâramu 109.8*

²¹ —Konókoti ápeyea po'i ha'ine úti ahe'ókopati. Yusikóne noívokoxea úti xapákuke ra xanéheixoviti apé'iko Vúnae Jesus xapákuke úti,

²² ukeátine yaneko kaxena áhikea Xuaum Mbátita, tukú koêti neko káxe noíke'exopeaku úti pihópea vanúkeke. Énomonemo kaha'ínevi koyúhoyea úti xapa xâne exépukopea ne Jesus ukópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane.

²³ Ina noivókokokono pi'âti hóyeno. Enepone inúxoti, Yúse koéha. Mbarasâpa íhaxeekonomaka. Yoko Njústu itukóvo po'i íhaxeekonokemaka. Ina keno'óko koéhati Mátiya.

²⁴ Yane itúkohiko orásaum uhá koêti neko kutípoti Jesus. Hara koe épemone xoko Itukó'oviti:

—Unaém, iti éxoti isóneu uhá koeti xâne, yéxakavea ne neívokoe yara pi'âti hóyeno,

²⁵ motovâtimo áhe'okopea Njúda koane kahá'ineyeovi yara itukéti pénevi vitúkea, uti péhoe koyúhoyea yemó'u. Vo'oku kuríkopane Njúda ra

itukéti. Kó'oyene pihópone xoko ímetokenaxoake yonópea —koe orásauna.

²⁶ Ina kurikóhiko, noixoâti iríkovoku ne noívokoxope. Xoko Mátiya iríkovo. Yane itúkopovone ha'ínehiko ne unze koeti ápostulu.

2

Evesékone ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti

Át 4.31

¹ Simoné'e ne kaxena áyui jûdeuhiko ya hó'eke, enepone iháxoneti Pentekósti, poéhane ho'úxovokuhiko uhá koêti neko hokoti Jesus.

² Yane apé koéne kutí koeti emo'u xúnati ihunóvoti ukeâti vanúke. Uha-uhá kíxoá kúveu neko ovokúti óvoheixoku.

³ Yane apé koénemaka kutí koeti kálíhunoe irúmene yúku kuteâti koeku nenêti, yoneâti tutíkuke póhutihiko koxé'u neko xâne. Koati ovo'ó koatíne.

⁴ Yane koâti xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko póhutihiko neko xâne, koane turíxeovone koyúhoyeahiko inámati yuhôti ákoti itukapu éxone, kuteâti kíxoaku Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ikó'iparaxea póhutihiko koyúhoyea.

⁵ Yoko ápe ya Njeruzálem jûdeuhiko teyoti Itukó'oviti ukeâti uhá koeti po'íkehiko poké'e yara kúveu mêm.

⁶ Ho'úxinova êno xâne neko emo'úti kamoánehiko, itea akó'oti exínahiko isóneu, vo'oku kamotíhiko koyúhoti ya emó'uke póhutihiko neko xâne.

⁷ Yupíhova ákoyea éxina isóneu xanéhiko koane iyúpaxeova neko koekúti, ina kixokóko:

—Hainá'ikopo ainóvoti íhae Ngalíleya ra koyuhókexo?

8 Ná'ikopo koeti kamínoa ûti koyúhoyea ya vemó'uke, enepone yuho póhutihiko ûti xoko vúkeaku?

9 Koati anéyeti íhae Pátea, yoko Mêdea, koane íhaemaka Élaum, yoko Mezopotámiya koane Njúdeya. Ina apémaka ukeâti Kapadósea, Póntu, yoko Ázea,

10 Ápemaka íhae Firîjea, Páfílea, Ejítu, Lîpea yoko poké'e oveâti xe'ókuke ne Sîreni, yoko íhaemaka Róma. Aínovone ko'óvokuti yâye.

11 Vanéye, uti jûdeu, koane anéyemaka po'ínuhiko xâne ikútipasikovoviti hokopâti ne hó'e ûti. Anéyemaka íhae Keréta yoko íhae Árabea. Ná'ikopo kixóvotiye kamínoake póhutihiko ûti ya vemó'uke koyuhoâti koêku ne hána'itinoe ítuke Itukó'oviti? —kixókokone.

12 Koati yupihóvati iyúpaxeovahiko. Akó'oti exína isóneu kó'inokeneye. Hara kixókokohiko:

—Kutimea kixó'eko râ'a? —koéhiko.

13 Itea ápemaka po'ínuhiko xâne koemóke'eati, koyuhoâti ítúkeovo kohihíkети, kó'inokeneye neko yúho.

Koyúho ne Pêturu nonékuke xanéhiko

14 Ina exepúko ne Pêturu yóko'omaka ne unzé koeti ápostulu. Ina kohonóko emó'u koyúhoyea ne Pêturu. Hara kôe:

—Itínoe iyénonjapa jûdeu, keánemaka uhá ketínoe íhae Njeruzálem, konókoti yéxi koeku râ'a. Ivévaka ra yûnzo:

15 Haina kohihíkети ûti kuteâti iséneunovinoe, vo'oku nóveiko ôra ya yupóniti rakéne.

16 Itea enepora koekúti, énomone ne kíxone yuho porofeta Njôe koyúho emo'u Itukó'oviti xapa xâne mekúke, enepone koêti:

17 “Yaneko káxehiko tumúnekemo uké'eyea ra mêum, mbahúkotimo Sasá'iti Omínjone ovo'ó kó'iyea ne uhá koeti xâne” koe Itukó'oviti.

Ina koe'íkomaka:

“Koyuhoâtimo xi'íxaxapa, hóyeno yoko sêno, koekúti ngoúhapu'ikinoake. Enepone inámatiko xâne xepákukeno, apêtimo noíxone ukeâti njokóyoke. Kene ne yékotenohiko, yunzoíkoatimo ya hopúneke.

18 Koánemaka xapákuke ovónje, hóyeno yoko sêno, mbahúkotimo Sasá'iti Omínjone ovo'ó kó'iyea yaneko káxehiko, ínamo okoyúhohiko emó'um.

19 Apêtimakamo iyupánevoti índuke ya vanúke koánemaka yara poké'e, hoénaxovope njunáko, íti, irúmene yúku yoko ênoti kuríhoe.

20 Ipukóvotimo ne káxe. Kene ne kohê, kutí koetimo harâra'iyea íti koati tumúneke símeovo neko hána'iti teyonéti káxe yúhoikopeakumo Itukó'oviti ra xanéhiko yara kúveu mêum vo'oku kixoku itúkeovo.

21 Itea itóvotimo ne uhá koeti xâne ikoseânaxovoti Itukó'oviti” koe yútoe. *Njôe 2.28-32*

22 —Ítínoe hóyeno íhae Izarâe, yakámokenonu. Enepone Jesus íhae Nazâre, koati hóyeno éxokopikeno Itukó'oviti itúkeovo ukeâti ya xokóyoke vo'ókuke ne iyupánevoti ítuke, koane vo'ókumaka ne koekúti ákoti po'i itoâti itúkea xepákukeno, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke. Koati Itukó'oviti ko'itúke xokóyoke, itúkinoake Jesus neko hána'iti iyupánevoti xepákuke. Yoko koati yexoâtinoe kaná'uyea ra koekúti.

23 Itea kóyeane képekinoe nekôyo. Koati xâne ákoti panâpu ítuke kuruhúxinopeano. Itea yaneko kiri'ókokonoano, koati kousókovoti isóneunoa Itukó'oviti ukeátinekeneye, enepone heú kixoâti éxea ne koekúti tumúneke ápeyea.

24 Enepeone képeunoe, koéxepukopa Itukó'oviti yaneko uke'éxinoa xunako pevóti. Koáhati akó'oti omotóva óvoheixea pevótike ne Jesus,

25 kuteâtimaka koêku ya yútoeke Ndávi enepo koyuhó'iyea koêku mekúke. Énomone ne koêti:

“Kóyekune ne Únaem njokóyoke. Anéye njêrerekuke koxunákonuti, ákoinoke íngarakapu.

26 Énomone elókeino ongóvo. Énomonemaka ipúhikino mbahákuke ne hána'iti elókeko ongóvo. Koane énomonemaka ngúxoixino enjépukopeamo ungópea xapa ivokóvoti.

27 Vo'oku ákomo kurí íxenu xapa ivokóvoti, iti Únaem, koane ákomo síkea uké'eyea ra mûyom xoko engóxovoku, undi Sasá'iti Yovóxe.

28 Hara yévekonu xêne yonópoti xoko apéyeati ákotinemo hunókoku xikóyoke. Koati ákotinemo hunókoku ne elókeko ongóvo enepo angahá'inepopine” kôe yútoeke Ndávi. *Sáramu 16.8-11*

29 Ina kixoá'ikomaka Pêturu:

—Itínoe iyénonjapa, ngaúhupu'ikinapeavo koêku ne Ndávi, eneponeko teyonéti voxú'ikene ivokóvoti koane ekoxóvoti mekúke. Yoko anéyeiko ne ekóxovoku tukú koeti kó'oyene yara poké'exa úti.

30 Koati porófeta ne Ndávi koyúhoti koekúti noíxone xoko Itukó'oviti âvoti simâpu kaxéna. Epó'oxo éxoamaka yanekôyoke ápeyemo póhuti

ámoripono natíxotimo xapa xanena ûti, kuteâti koeku yuhó'inoa Itukó'oviti kó'iyeanemoye. Yoko itúkinoa Itukó'oviti koati yuhôti, exókoati ákoyeamo aúkapa ikéne neko emó'uinoa.

³¹ Koati vo'oku ínixeá Ndávi koekúti yanekôyoke âvoti simâpu kaxéna, énomone koyúhoinoa ya yútoeke exépukopeamo ne Mésiya ukópea xapa ivokóvoti enepo koyúho ákoyeamo kurí íxa Itukó'oviti ne ovóxe ya xapa ivokóvoti, koane ákoyeamo aúke'e ne mûyo.

³² Yoko enepora Jesus, énomone ne koéxepoepo Itukó'oviti. Noínjopa, koane noíxopamaka uhá koeti nza'ínehiko.

³³ Kó'oyene hanekóxopone éxopeke Itukó'oviti xoko ivátakoku kapáyasokopone Itukó'oviti. Yoko kousokinokonoane Jesus neko yuho Há'a yanekôyoke, enepo itúko koati emo'úti pahúkinoveamo ne Sasá'iti Omíxone. Énomone ra neíxoneno, koane kémoneno kó'oyene.

³⁴ Énomone kixo yútoe Ndávi. Vo'oku haina Ndávi okopóno vanúkeke yanekôyoke, itea énomone yutoxínovea ra emo'úti koêti: “Hara kíxoá Itukó'oviti ne Únaem: ‘Ívétakapa énjopeke

³⁵ tukú koeti simapúne kaxena mboréxeopikumo itíkivo koati payásoti nâti ya uhá koêti, ínamo ipuyúkexa nenékuke ne uhá koeti koêkuti okopópiti’ ” kôe.

³⁶ Ngahá'a ú'uhapu'i ngxínopeano, uhá ketínoe íhae Izarâe, motovâti ákoyea oxéne ákoyea yakútipoa ne yunzó'inopi itúkeovo Jesus, enepone képeu, poréxovike Itukó'oviti itúkeovo Vúnae koane Mésiya, enepone páhoe koíteovovi —kíxovokoxoane Pêturu.

Ahíkovo mopo'âti mili xâne ya iháke Jesus

37 Koeku kámea yuho Pêturu neko xanéhiko, yupíhova ikótivexea isóneuke. Ina kixohíko Pêturu yoko po'ínuhiko ápostulu:

—Itínoe viyénoxapa, na vákoeneye?

38 Ina yumopâ Pêturu:

—Konokoâti ikétivexinoe iséneuke ne pehúnevo koane kiríkopi. Konókotimaka yáhikivo ya iháke Jesus Kristu, motovâti kotúyopinopea ne pehúnevo, péhutinoe. Yane ínamo nemukâ ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ovo'ó kó'iyepinoe.

39 Koáhati itínoe kixo ne Itukó'oviti koyuhôa yanekôyo ápeyeamo kousookinoake ne yúho. Koane koati xi'íxaxapa kixómaka, koánemaka uhá koeti po'ínuhiko ákoti maliká'avi, koêkuti iháxiupomo Vúnae Itukó'oviti xapákuke —kíxovokoxoane Pêturu.

40 Enómaka po'i yúho kuteâti, koyuhó'inoati emo'u Itukó'oviti, koane enekoâtihiko. Ina kixovókokoxopamaka:

—Hako kitipásea ne xanéhiko apêti koeku kó'oyene, enepohikone váhere kixoku itúkeovo yonópotimo ipihóponovokutike —kíxovokoxoane.

41 Enepohikone xâne kutipeâti yúho, áhikovohiko ya iháke Jesus. Yaneko káxe koati kuri'úxovoti ne xâne kutípoti Jesus. Kalíhanini itóponea mopo'âti mili xâne neko inámati ahiúti yanekôyo.

Kixoku itúkeovo ne inúxotihiko hokópoti Jesus

42 Enepohikone kutípoti Jesus, koati yuixóvati ne ihíkavvoti íhikaxoake ápostuluhiko, koane aínovo póhutine yónoku isóneuhiko ikéneke Vúnae ákoti ihaxákexekakaka. Kóyekunemaka ho'úxinovohiko níkea

pâum, puyákoponeovoke okovo ivókinovovi Jesus, koane itúkeamaka orásaum.

⁴³ Koati hána'iti téyea Itukó'oviti póhutihiko neko xâne. Enómaka iyupánevoti ítuke ápostuluhiko, koane po'ínuhiko ítone itúkea kuteâti, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke.

⁴⁴ Kaha'iné kixókokohiko neko kutípoti Jesus. Ákomaka kamáxatikaka. Póhutihiko, kutí kíxoa ítukemaka po'ínuhiko neko apeínoati.

⁴⁵ Kaváneahikomaka ne poké'exa yoko po'i apeínoati, ina porekéxoa ésa'i ne apêti nókone xapákuke.

⁴⁶ Uhá koeti káxe, kutikokó koe yónoku isóneu ikéneke Vúnae koeku ho'úxeovo témpuluke, enepone hána'iti imokóvokuti. Kene ya óvokukehiko, ho'úxinovo níkea pâum, puyákoponeovoke okovo ivókinovovi Vúnae. Koane enepo nikohíko, koati elóketi okóvo, koane póhutine yu'óxoku isóneuhiko ítukeke Vúnae

⁴⁷ xaneâti iháyu'ikeamaka Itukó'oviti. Ínixoa uhá koeti xâne unako koêku neko kutípoti Jesus. Yoko uhá koeti káxe, kurí'uxinoa Vúnae po'ínuhiko xâne, enepohikone koítovone ya pahúnevo koeku kutípea.

3

Koítóvokono ne hóyeno mohéveu

¹ Yane pihóne ne Pêturu yoko Xuâum hána'itike imokóvokuti ya mopo'âti ôra ya kiyakáxe, orana ítúkopehiko orásaum ne jûdeuhiko.

² Yoko ápe hóyeno omeátinekene itúkeovo mohéveu. Heú koeti káxe ómeokono neko hóyeno xêrerekuke pahapéti iháxoneti “Uhé'ekoti”, enepone

páhapetea kíndana ne hána'iti imokóvokuti, motovâti épemea tiûketi xanéhiko urúkovotiya.

³ Noixoâne hóyeno úrukeovomo ne Pêturu yoko Xuâum, épemoane tiûketi.

⁴ Yane pono-ponó kixínoane úke Pêturu yoko Xuâum, ina kixôa Pêturu:

—Yokómomovi.

⁵ Ina komomâ hóyeno. Koati kuxoâti ápeyea póneake evo Pêturu.

⁶ Ina kixôa Pêturu:

—Ako ndiûketina, itea enepone apêti njokóyoke, énomone mboréxopi: Ya iháke Jesus Kristu íhae Nazâre, yexépukapa yenápa —kíxoane.

⁷ Ina namukêa vô'u éxopeke neko hóyeno huvo'óxoá exépukopea. Énomone yaneke ókoku ôra, xunápone anu hêve, koane hêve.

⁸ Xépu koépone ne hóyeno, yane turíxovone yonópea. Xané kixone evo Pêturu úrukeova ne hána'iti imokóvokuti. Koati talakíxovoti koane iháyu'ikea Itukó'oviti neko hóyeno.

⁹ Noíxoá uhá koeti xanéhiko koeku yonópea koane iháyu'ikea Itukó'oviti.

¹⁰ Exó kixóponoanehiko itúkeova neko épemokenati ivatáheixoti xoko pahapéti iháxoneti “Uhé'ekoti” nonékuke ne hána'iti imokóvokuti. Koati hána'iti iyúpaxeovahiko, koane ako éxinahiko isóneu kó'inokeneye.

Koyûho emo'u Itukó'oviti ne Pêturu hána'itike imokóvokuti

¹¹ Ako kurika Pêturu yoko Xuâum neko hóyeno. Noixoâne xanéhiko neko koekúti, uhá kôe éhahikinovo evo Pêturu xoko óvoheixoku yane

varánda iháxoneti varándana Salúmaum. Koati ákoti exínahiko isóneu neko koekúti.

¹² Noixoâne Pêturu ne êno xâne keno'ókinoatihiko, ina kôe:

—Itínoe iyénonjapa íhae Izarêe, na koeti iyípaxinova ra koekúti? Na koeti ínainonoe kemómovi kutí'iyea koati xunako úti, áko'o sasá'iko úti veínokono yonópinoke ra hóyeno?

¹³ Koati Itukó'oviti, enepone Unae voxúnoekene Ábraum, Izáki yoko Njáko, kahaná'iko Jesus, enepone sasá'iti ovóxe, kirí'oenoemaka payásotihiko pahúkoti, yaneko keyuhôa nonékuke Pilátu ákoyea yakáha'a itúkeovo netínanoe. Yoko mani úsotine isóneu Pilátu kuríkopea.

¹⁴ Itea itínenoe ako akahá'a neko Sasá'iti koane Ponóvoti páhoenovi Itukó'oviti. Ya koêkuni itúkeovo énomone yépemo kuríkopeokono, itukovó koe koépekenati yépemonoe.

¹⁵ Itínenoe koepékoa ne Porexó'oviti vápeyea. Itea koéxepukopa Itukó'oviti ukópea xapa ivokóvoti. Yoko noíxopa úti yaneko exepúkopone, epó'oxo koati koyuhoâti úti xapa xâne kaná'uko ne noíxone úti.

¹⁶ Koati vo'oku iha Jesus, epó'oxo vo'oku kúveova hóyeno, ene kutí'ino unatípoti râ'a, kuteâti koeku neíxi kó'oyene koane yéxi. Ngoé'epepo, koati vo'oku kúveovo Jesus unátipinoke nenékuke, uhá ketínoe.

¹⁷ —Itínoe mbo'ínuhiko, énjoa kíxineye Jesus vo'oku ákoyea koati yéxi koêku ne ítike. Kúteanemaka koêku ne natina úti.

¹⁸ Itea kó'inokeneye, koati kousókoati Itukó'oviti ne yûho, enepone ipuhíkeati pahákuke uhá koeti porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti xapa xâne

mekúke. Koyúhoa nekôyohiko kónokea koítoponeovo kotíveti ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne.

19 Énomone ngixínopinoe kónokea ínixepivo itíkivo pahukóvoti koane ípeki iséneu koane kixeku itíkivo motovâti sasá'ipea pehúnevo

20 ínamo parexápi Vúnae Itukó'oviti úhepepa iséneu ikéneke, epó'oxo pahukínopeatinoemo ne Mésiya, enepone Jesus, noívokoenopinoe Itukó'oviti itúkeovo koitóvoviti, uti xâne.

21 Eneponê'e, koati konókoti pihópea vanúkeke imókonemo simâpu kaxena ikó'inamakopeovo uhá koeti koekúti, kuteâtimaka koêku neko yuho Itukó'oviti ya xokóyoke ne porófetahiko, enepone sasá'iti ovóxe koyuhó'iyeti emó'u xapa xâne mekúke.

22 Yoko enepone Muíse, koati koyuhó'iyeti koêku mekúke ya yútoeke. Énomone ne koêti: “Xapákuke viyénoxapa, apêtimo po'i hóyeno kuteâti ûndi, noívokoemo Itukó'oviti itúkeovo porófeta koyuhó'iyeti emó'u xapa xâne. Uhá koeti kémone xokóyoke, konokoâtimo itíki.

23 Kene uhá koêti xâne ákoti akutípoa, koepékokonotimo. Yane áko'onemo xapákuke xanena úti” koe yúho.

24 Haina póhutine Muíse koyuhôa koêku ra káxehiko símokune úti, itea koyúhoamaka uhá koeti po'ínuhiko porófeta ukeâti kaxénake Samûe.

25 Itínoe iyénonjapa, yaínovone namukópati kíxone neko yútoe porófetahiko. Enepone yuho Itukó'oviti xoko voxúnoekene, itínoemaka kíxo. Énomone neko yuhó'ino Âbraum enepo kixôa Itukó'oviti itúkeovomo

vo'ókuke ne ámoriponomo ápeyeamo unako koêku ne uhá koeti koêkuti kó'iyevoku xâne yara kúveu mêum.

²⁶ Yaneko koéxepukopeaku Itukó'oviti neko Sasá'iti Ovóxe, pahúkinopeanoé inúxotike, kaha'aînopiti unátiyea kêku ya koeku kiríkopinoé váhere kixeku itíkivo —kíxovokoxoane Pêturu.

4

Ika'ákovone Pêturu yoko Xuâum

¹ Ixómoiko koyuhó'inoa evo Pêturu neko xanéhiko, simóne inuxínotihiko jûdeu hó'eke, koáne ne tuti húndaruhiko koyonoâti neko hána'iti imokóvokuti, yóko'omaka ne evo sadúseu, enepohikone jûdeu ákoti akutípo exépuhikopea ivokóvoti.

² Yoko koati yupihóvatihiko ákoyea aúhepe isóneuno evo Pêturu vo'oku íhikaxea xanéhiko koêku ne exepúkopeati ukópea xapa ivokóvoti koeku koyúhoinoahiko exépukopea Jesus.

³ Yane iká'akonehiko evo Pêturu koane kuríkoanehikomaka ika'ákovokutike tukú koêti yuponíne, vo'oku koati kiyotíne káxe yanekôyo.

⁴ Itea êno kutípoti yuho Pêturu xapákuke neko xâne kamokénoati. Kalíhanini itóponea singu koeti mili hóyeno uhá koêti neko kutipoâti.

Pêturu yoko Xuâum nonékuke koati payásoti yúhoikovoku jûdeuhiko

⁵ Yuponíne, ho'úxovone ya Njeruzálem ne payásotihiko jûdeu, yóko'o ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeu, koáne ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse.

⁶ Ápemaka Ána, enepone koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koane Kaífa,

yoko Xuâum, Alíxandere, koane uhá koeti iyénoxapa neko koati payásoti sasedóti.

⁷ Ina omokóno ne Pêтуру yoko Xuâum nonékuke uhá koêti neko payásotihiko, motovâti épemo'ikeokono. Hara kixókono:

—Na úkea xináko itíki ra ítike? áko'o kuti pahukópi itíki?

⁸ Yoko koati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko Pêтуру. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe payásoti xapákuke ûti, koane itínoe po'íhiko pahúkoti xapákuke ûti,

⁹ koati vo'oku koíteovokono hóyeno ka'arínети, kutí'inoke yomónutinoe yâye yuhoíkovokutike, yepemó'ikonuti, ûndi yóko'o ra nza'íne, keha'âti yéxi kixókonoku koíteovokono.

¹⁰ Ngahá'a yéxi koêku, uhá ketínoe yâye, koánemaka uhá koêti ne íhae Izarâe, íteovone ra hóyeno nenékukeno vo'oku xunako Jesus Kristu íhae Nazâre, eneponeko képeunoe, enepone koéxepoepomaka Itukó'oviti ukópea xapa ivokóvoti.

¹¹ Enepora Jesus, koati pivoâtinoe, kuteâti koeku mopôi noívokoxine itúkoti péti. Itea enepone pívoneno, ainovó koe énomone itukóvoxo koati turíxeovoku uhá koeti, kuteâti koeku koati inúxoti mopôi turíxeokonoke péti.

¹² Epó'oxo ako ápahuina motovâti koíteovovi ákoti itukapu Jesus. Vo'oku ako po'i ihâe pónevike Itukó'oviti xapákuke iha xâne ya uhá koeti kúveu mêm, porexó'oviti víteovo ya pahúnevo ûti, ákoti itukapu iha Jesus —kíxovokoxoane.

¹³ Noixoâne pahúkotihiko ákoyea píkone koyúhoyea ne Pêтуру yoko Xuâum, koane ákoyea itúkapu xâne payásoti koane hainá'iyeamaka hóyeno

ênoti íhikauvo, yupíhova iyúpaxeovahiko koane ivávakea itúkeovo ha'íneheixone Jesus yanekôyo.

¹⁴ Noixoâne tutíhiko jûdeu neko hóyeno itóvotine xêrerekuke evo Pêturu, ako vekínoaku emó'u okópea.

¹⁵ Ina pahukópohiko evo Pêturu ipúhikopea yuhoíkovokuti, ina kixokókohiko:

¹⁶ —Na víxaye ra hóyenhiko? Vo'oku éxoane uhá koeti ko'óvokuti yara Njeruzálem koêku ne hána'iti iyupánevoti ítuke. Ako oxéne koyúhoyea úti ákoyea akána'u.

¹⁷ Poéhaneikopo vípíkea maka hákone yupihóvo itáhineyeya ra koekúti xapákuke xanéhiko, koane maka hákone koyuhó'iyea koêku ne Jesus xapa xanéhiko —kixókokonehiko.

¹⁸ Ina ihaxíkopohiko Pêturu yoko Xuâum koane kíxea:

—Hákonenoe keyuhôa koane hákone ihíkexo koeku Jesus.

¹⁹ Ina yumopâ Pêturu yoko Xuâum:

—Itíkina iséneu póneovoku ra koekúti nonékuke Itukó'oviti itúkeovo itínoe kónoko kutípea úti, áko'o itúkeovo Itukó'oviti.

²⁰ Na kíxoaye ákoyea vokóyuhoa ne noíxone úti koáne ne kámone úti? Koati konokoâti koyúhoyea úti —koénehiko.

²¹ Ápemaka po'i yuhó'ino evo Pêturu ne pahúkotihipiko kahá'ati ípíkea. Yane koyúhoinoamaka kíxoakuhikomo okoyúhopomaka koeku Jesus. Yane kuríkopanehiko. Akó'oti inixâhiko oxéne ipíhoponea vo'ókuke ne xanéhiko. Koáhati ainóvoti íhayú'ikoti Itukó'oviti vo'oku ítuke evo Pêturu koitóva neko hóyeno.

²² Yoko anú'ukone koarenta koeti xoénaena ne hóyeno iyupaxó kó'inoke xanéhiko vo'oku kixókonoku koíteovokono.

Itûko orásaum ne kutípoti Jesus

²³ Kurikópokonone evo Pêturu yoko Xuâum, hane yonópo xapa po'ínuhiko kutípoti Jesus. Éto'okopahiko uhá koeti yuhó'ino tutíhiko sasedóti inuxínoti xanéhiko hó'eke, yóko'omaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke jûdeu.

²⁴ Kamoné'ehiko yuho evo Pêturu, kutikokó kê isóneu uhá koetíhiko yúho'ixea Itukó'oviti ya orásaum. Hara koe yûho:

—Iti Vúnae éxoti koeku uhá koeti koekúti, itíne pahukôa apé kó'iyea ne vanúke, koáne ra poké'e, koane uhá koeti ovâti. Itíнемaka pahukôa ápeyea úne ya mar koane uhá koeti ovâti.

²⁵ Itímaka itukôa yûho ipuhíkeati pahákuke ne yovóxe mekúke, enepone voxú'ikene Ndávi, yaneko ikoyúhoxoa Sasá'iti Yomíxone. Énomone ne koêti:

“Na koeti ímaikexinovo ne xanéhiko ákoti êxa Itukó'oviti? Na koeti kenó'okino isóneuke kahá'ayea okópea ne ákoti itâ okópea?”

²⁶ Ho'úxovonehiko ne nâti yara kúveu mêum koánemaka ne po'ínuhiko pahúkoti, ho'uxínovotihiko okópea Vúnae Itukó'oviti yoko Noívokoe, enepone Páhoe koíteovo xâne yara kúveu mêum” kê. *Sâramu 2.1-2*

²⁷ —Yoko koati kaná'uti kó'iyeaneye, vo'oku yara pítivokona úti, ho'úxovonepepo xâne okópea Sasá'iti Yovóxe, Jesus, enepone Neívokoe koane Péhoe koíteovo xâne yara kúveu mêum. Énomone neko Êrodi yoko Ponsiu Pilátu xaneâti ne xanena úti,

uti íhae Izarâe, yóko'omaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu íhae Izarâe.

²⁸ Ho'úxinova ípihea tumúne ne isóneu, itea enepone uhá koeti ítuke, ainovó koeti koati kousókoati ne ovoti iséneuke ukeátinekene, iti Itukó'oviti. Koati koekúti kousókovoti ya xinákoke.

²⁹ Kó'oyene Unaém, yokómoma kixoku ípíkeovihiko. Peréxavi vitúkeovo koati ákoti píkone koyúhoyea uti yemó'u, uti yovóxe.

³⁰ Iké'itukexa xináko keítivoa ne ka'aríneta, koáne ya iháke sasá'iti Yovóxe Jesus, itika iyupánevoti koane po'ínuhiko koekúti ákoti itoâti ítúkea, hoénaxovope ne hána'iti xináko —koénehiko ya orásaum.

³¹ Uke'éxone ítúkea orásaum, iyúyo neko ho'úxovoku. Koáhata xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko póhutihiko koxé'u. Koane ákohiko pîka koyúhoyea emo'u Itukó'oviti.

Kixoku ítúkeovo neko kutípoti Jesus

³² Uhá koêti neko êno xâne kutípoti Jesus, poéhane yónoku isóneu, koane kutikokó koe âha ítóponea ikéneke Vúnae. Ako ápahuina kamá'ati ítúkevo xapákuke, koane kutí kíxeahiko ítúkenemaka po'ínuhiko.

³³ Koati ênoti xunako Itukó'oviti xokóyoke ne ápostuluhiko koyúhoyea xapa xâne koêku exépukopea ne Vúnae Jesus ukópea xapa ivokóvoti. Koane koati hána'itimaka itipánevoti ukeâti xoko Itukó'oviti oukeke póhutihiko koxé'u neko xâne.

³⁴ Ako ápahuina ikonóko'ikovoti xapákuke vo'oku enepohikone apêti poké'exa, itukovo po'i óvokuhiko, kavane ítúkevo.

³⁵ Kene ne tiûketi ésa'i vâne, kuríkoponoa xoko ápostuluhiko. Ina porekéxoahiko ne ikonóko'ixovoti xapákuke. Yoko nókone póhutihiko koxé'u exôa námoe.

Pôreu Mbaranâbe

³⁶ Xapákuke neko xâne, ápe hóyeno koéhati Yûse. Itúkinoa ápostuluhiko yonópoku îha. Mbaranâbe îhaxopeahiko. Yoko “kotiú'ikoti okovo po'ínuhiko” koêti neko yonópoku îha. Enepone hóyeno, hane itukóvo levíta îhae Xípere.

³⁷ Ápe poké'exa vâne, ina kurikóponoa ne tiûketi, ésa'i ne vâne, xoko ápostuluhiko.

5

Anániya yoko Sáfira

¹ Ápe hóyeno koéhati Anániya kavánetimaka poké'exa. Sáfira koéha yêno, ha'îne yaneko kavaneâne ne poké'exa.

² Itea véyôa Anániya poixo'o ésa'i neko poké'exa, itúkoti kounae. Kutikokó koéhiko isóneu neko hóyeno koane yêno véyêa poixô'o neko tiûketi. Kene hâxa, kuríkoponoa xoko ápostuluhiko itûkoati heú kixoâti kuríkopea ésa'i neko vâne.

³ Ina kixôa Pêturu:

—Ananiyá, na koeti sikovó ké'ino Satánae ípihea semekénovo'iti iséneuke? Koati itûkoheinovoti Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koeku he'onó'ú kíxi víyi poixo'o ésa'i ne peké'exa!

⁴ Avô'o yakavána ne peké'exa, koati ítikene. Koane koeku keványi, ítikeikone ne tiûketi ésa'i. Ákoni okónoko ítikivo herú kixepoâti kiríkopi. Na koeti ápeino iséneuke kíxineye? Koati Itukó'oviti

váherexino ítike koeku simíkikixi, kene haina xâne kixéneye —kíxoane.

⁵ Kamoáne Anániya neko emo'u Pêturu, íkorokovone poké'eke, yane ivókovone. Yupihovó koe píkeahiko uhá koeti kamoâti neko koekúti.

⁶ Yane kenó'okone homoêhouhiko ramápu'ikea ina ekoxóponoahiko.

⁷ Kalíhanini itóponea mopo'âti ôra ikénepo, simónemaka yêno ne Anániya. Yoko ako éxea koêku neko îma.

⁸ Ina kixôa Pêturu neko sêno:

—Koati yé'akeneoxoye ésa'i keványi ne peké'exa, îti yoko îme?

Ina yumopâ sêno:

—Énomone koati yé'akeneye.

⁹ Ina kixoá'ikomaka Pêturu:

—Na koeti kutipasí ké'inoa ne îme kehá'ayi yopósi'okivo Sasá'iti Omíxone Vúnae? Harakénepo ra homoêhouhiko ekoxóponoati ne îme. Kó'oyene ití'ikomo kixónehikoye —kíxoane.

¹⁰ Koati énomone yaneko ôra, íkorokovone poké'eke neko sêno nonékuke Pêturu, ivókovone. Ina urúkopovomaka neko homoêhouhiko, inú'ikopanemaka neko sêno ivokóvotine. Yane ekóxoponoanemaka xêrerekuke îma.

¹¹ Yupihovó koe píkea heú koêti neko kutípoti Jesus koánehikomaka uhá koeti eyekóxoati neko koekúti.

¹² Êno iyupánevoti ítuke ne ápostuluhiko xapákuke neko xanéhiko, ákoti po'i itukoâti kuteâti, éxokovope xunako Itukó'oviti xapákukehiko. Yoko ixómotihiko ho'uxóvo yane hána'iti imokóvokuti xoko varánda

iháxoneti varándana Salúmaum. Yoko kutikokó koe isóneu ikéneke Jesus neko uhá koeti kutipoâti.

13 Kene po'ínuhiko xâne ákoti itukápa ne ha'ínehiko, píkoa ánavokoxeova neko kutípotihiko Jesus. Itea kóyeane téyeahiko koane ínixeá itúkeovo itípakovotihiko.

14 Yoko inamá'axo kuri'úxovo neko êno xâne hokópoti Vúnae Jesus. Koati êno xâne, hóyeno koánemaka sêno, ho'uxínovati ne ítuke Vúnae.

15 Ápemaka xâne ka'aríneti omonétihiko ya none ovokúti, ixané kixókonomaka ipéna, áko'o itukovo pouke, kuxoâti itóponeameamo yúkurea Péturu koeku vékea motovâti koíteovokonohiko ya aríne.

16 Enómaka xâne ukeâti po'ínuhiko pitivóko ákoti ahîka Njeruzálem, omotíhiko ka'aríneti yoko xâne ûroevo ndémoniu. Heú koéhiko koíteovokono.

Ika'ákokono ápostuluhiko

17 Yanê'e, eneponeko koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koane uhá koeti ha'ínehiko, ímaikinovo ápostuluhiko vo'oku íyokeovahiko ne ítone itúkea. Yoko aínovohiko sadúseu neko imaíkinovati.

18 Yane namúkohiko evo ápostulu, ina kurikôa ika'ákovokutike.

19 Itea yaneko yóti, símoa ánjuna Vúnae, mihe'ókopoinoati páhapetea ika'ákovokuti, ina omopâ meúkeke koane kíxeahiko:

20 —Pihépanoe. Hane yenápa hána'itike imokóvokuti. Yokóyuhopoinoa xanéhiko uhá koeti koêku ra inámapoti apéyeati ukeâti xoko Jesus —kíxoane.

21 Kameánehiko neko emó'u, pihóponehiko. Ehá'axo yúponi, úrukopovanehiko neko hána'iti imokóvokuti. Yane ôvane íhikaxopeamaka.

Yoko simoné'e yuhoíkovokutike ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koáne ne ha'ínehiko, yane ho'úxoane uhá koêti neko tutíyehiko ovâti ne koati payásoti yúhoikovoku jûdeu, ina pahukóhiko veyopónoati ne ápostulu ika'ákovokutike.

22 Itea simoné'e ika'ákovokutike ne húndaruhiko, páhoehiko veyóponea ne evo Péturu, áko'onehikoya ne opósiu. Yane kayú koéponehiko xoko pahukoâtihiko.

23 Hara kíxovokoxopa:

—Símo úti ya ika'ákovokuti, títiu kóye exéxeovo páhapetea. Koáne ne koyónoti, ápehiko pahapétike, itea mihe'ókoane úti, ákone apêtiya —kíxovokoxopane.

24 Enepone tuti húndaru koyónoti hána'iti imokóvoti, yóko'omaka ne tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeuhiko hó'eke, kameánehiko yuhópo, ákone éxina isóneu koêku ne ápostuluhiko áko'oinokenehikoya.

25 Yane apé koéne eyékokoxoponoati. Hara koe yûho:

—Enepohikone hóyeno iké'aenoe, harakóxoponehikomaka hána'itike imokóvokuti íhíxapotinemaka xanéhikoya —koéne.

26 Yane pihónehiko ne húndaru koyonoâti ne hána'iti imokóvokuti, koánemaka ne payásoti húndaru inuxínoati, ina veyopónoa ne ápostuluhiko, itea itupa'ii kíxoahiko. Koáhati pikotíhiko hepókeokono, eneponi vaheréxina ítuke, vo'oku ítúkeovo kotíxone xanéhiko ne evo ápostulu.

²⁷ Ina omáhiko húndaru nonékuke uhá koêti neko pahúkotihiko ovâti ne koati payásoti yúhoikovoku jûdeu. Ina kixohíko ápostulu ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti xanéhiko hó'eke:

²⁸ —Pahúkopinepepo ûti ákoyeane íhikexa koeku Jesus, itea inamá'axoneoxo ketahíneano ra íhíkavoti xapa ko'óvokuti yâye yara Njeruzálem. Haina póhutine, itea ípe'okoveamaka itúkeovo ûti koepékoa ne hóyeno —kíxoanehiko.

²⁹ Ina yumopâ Pêturu koáne ne po'ínuhiko ápostulu:

—Yusikóne vitúkea páhoenovi Itukó'oviti yaneko vitúkea páhoenovi xâne.

³⁰ Enepone Itukó'oviti, kutípone voxúnoekene, koéxepukopo Jesus, enepone képeunoe ya kuruhúke.

³¹ Kapáyasokopamaka Itukó'oviti ya xunákoke, itukópati natina ûti yoko koitóvoviti, maka enepone viyéno íhae Izaráe, ikátivexane isóneuke ne pahúnevo, koane kuríkanemaka, koane katúyapinanemaka Itukó'oviti ne pahúnevo.

³² Koati koyuhoâti ûti xapa xâne kaná'uko ne koekúti noíxone ûti, koane koati kouhápu'ikoatimaka Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, enepone poréxoake Itukó'oviti ne xâne itukeâti emó'u —kíxovokoxoane evo Pêturu.

³³ Kamoáne pahúkotihiko xapa jûdeu yúho ne ápostuluhiko, yupihovó koéne ímaikinova koane kahá'ayeamaka koépekeahiko.

Yuho Ngamalíye

³⁴ Itea ápe hóyeno koéhati Ngamalíye exepúkoti xapákuke neko pahúkotihiko. Yoko farízeu neko hóyeno, íhíkaxotimaka yútoe Muíse, epó'oxo koati

téyone uhá koeti xâne. Ina pahûko kopúhikoati ne ápostuluhiko meúkeke koeku koyúhoyea.

³⁵ Ina kôe:

—Itínoe iyénonjapa íhae Izarâe, neíxipa ne yâha itíkinoanoe ra hóyehohiko.

³⁶ Vo'oku ya káxehiko pihotíne, ápe hóyeno koéhati Teûda, itûkovoti payásoti, ho'úxoti koaturu séntu koeti xâne. Itea koépekoko neko hóyeno. Yane heú koéne itáhineyeya ne hokoâti. Ákone koyuhoâti, ukê'eyeane.

³⁷ Ikénepoke, ápemaka po'i hóyeno koéhati Njûda, íhae Ngalíleya, ya kaxénake kayúmakexovepe xanéhiko. Enómaka xâne hokoâti, itea koépekokonomaka, koane heú koémaka itáhineheyeya neko hokoâti.

³⁸ Énomone ngixínopinoe kó'oyene: Kiríki veô'u ra hóyehohiko. Síkeanehiko, vo'oku enepo itukapu isóneuke xâne úkea ne yúho koane ítuke, uke'é koetímakamo.

³⁹ Itea enepo itukapu ukeâti xoko Itukó'oviti, ákonoemo ítea yuké'exi. Neíxapunoe, mará'inamo itúkapu Itukó'oviti yokópo —kíxovokoxoane.

Yane heú koe ínixea unátiyeya neko yuho Ngamaliye.

⁴⁰ Ina ihaxíkopamaka ne ápostuluhiko. Yane yehépoke'exohiko, ina ixikó'okoa ákoyeane okóyuhokoeku Jesus, yane kuríkopanehiko.

⁴¹ Ipuhíkopeane ápostuluhiko ne yuhoíkovokuti, yupihovó koe elókeyeya okóvo vo'oku ínixea Itukó'oviti itúkeovo itoâtihiko koítoponeovo kotíveti vo'oku iha Jesus kutí'inoke porexoâti vékeahiko.

⁴² Uhá koeti káxe yane hána'iti imokóvokuti, koánemaka ya ovokúti ya ovokúti, ákone áka

íhikaxeahiko koane koyúhoyea koeku Jesus, enepone Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne.

6

Inâ turixóvo ápeyea ndeákinu

¹ Énomone yaneko káxehiko, tumúne yóno kurí'uxeovo xâne hokópoti Jesus. Itea enepohikone koyúhoti emo'u ngerêku kutípoti Jesus, kapáhakovo koane po'éainoa isóneu ne kutípotihiko Jesus koyúhoti emo'u jûdeu, vo'oku uhá koeti káxe koeku pôrekexeokono nókone ne po'ínuhiko ivokóvoti îma xapákuke neko kutípotihiko Jesus, ákone puyakóvati okóvo nókone ne senóhiko koyúhoti emo'u ngerêku ivokóvoti îma.

² Yane ho'úxoane ndusé koeti íhikau Jesus uhá koêti ne po'ínuhiko kutípoti Jesus vo'ókuke ne koekúti, ina kixovókoxxoa:

—Ako yusíka kurí kíxea koyúhoyea úti ra emo'u Itukó'oviti xapa xâne motovâti yuíxeova úti koêku ne huvó'oxeokonoke xâne apêti nókone.

³ Neívakaxaikopo seti koeti hóyeno xepákukenoe, itínoe po'ínu úti xoko Vúnae. Konókoti itúkeovo hóyeno teyonéti, koati xúnatimaka ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke, koane éxotimaka itúkea isóneu, motovâti poré'okea úti ra itukéti.

⁴ Kene úti, uti ápostulu, hara yuixovomo úti vitúkea orásaum koane koyúhoyea uti emo'u Itukó'oviti xapa xanéhiko —kíxovokoxoane.

⁵ Ínixoa uhá koeti kutípoti Jesus unáko neko isóneu ápostuluhiko. Ina noivókoxxo Etévaum, hóyeno koati kuvóvoti Itukó'oviti koane koati xúnatimaka ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke.

Noívokoxohikomaka Filípi; Porókoru; Nikáno; Tímaum; Pármena; yoko Mikúlau, eneponeko íhae Antiokíya hokópoti hó'e jûdeu yanekôyoke.

⁶ Ina omâhiko nonékuke ápostuluhiko itukínoa orásaum koane ípihea vô'u tutíkuke haxakínoati ítuke Itukó'oviti yanekôyoke.

⁷ Tumúne yóno ukóponea ne emo'u Itukó'oviti. Kene ya Njeruzálem, koati kuri'úxovoti yé'akeneye ne xâne hokópoti Jesus. Ákomaka yumáxapu sasedóti, enepone inuxínotti jûdeu hó'eke, kutipoâti ne ihíkavoti koyúhoti koeku Jesus.

Omokóno Etévaum nonékuke koati payásoti yúhoikovoku jûdeu

⁸ Eneponeko Etévaum, koati iyúseoti ne hána'iti seánako yoko xunako Itukó'oviti xokóyoke koeku ítúkea iyupánevoti xapákuke ne xanéhiko koánemaka po'ínuhiko koekúti, hoénaxovope ne hána'iti xunako Itukó'oviti xokóyoke.

⁹ Itea ápe íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko iháxoneti “Íhikaxovoku xâne iteóvoti ítúkeovo akaúti”. Ako tôpi úkohikeaku neko xanéhiko yonóheixoati. Ápe ukeâti Síreni yoko Alíxandiriya, Silísea yoko Âzea. Koati okópoti Etévaum nekôyohiko.

¹⁰ Itea enepone hána'iti exóneti, poréxoake Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Etévaum, yupihovó kôe anú'ukea éxone ne xanéhiko okopâti.

¹¹ Yane noixoânehiko ákoyea íta, poréxonehiko tiúketi hóyenhiko usó koyêti ítúkoheyea koeku Etévaum. Hara koe yuhóhiko ítúkoheyea koêku:

—Kámoa úti ra hóyeno váherexino yuho Muíse koánemaka Itukó'oviti —koénehiko.

12 Vo'ókuke neko yuhóhiko, ímaikexovo ne xanéhikoya, koánemaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeu yóko'o ne éskiriba, enepohikone ihíkaxoti yútoe Muíse. Ina namukóponohiko Etévaum, iyonoâti xoko koati payásoti yúhoikovoku jûdeu.

13 Simonéhikoya, ina pahukôa neko hóyenhiko itúkoheya koeku Etévaum nonekútike. Hara koe yuhóhiko itúkoheya koêku:

—Eneporâ'a, ako âka váherexinoa emó'u ne hána'iti imokóvokuti, enepone sasá'iti óvoku Itukó'oviti, koánemaka ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse.

14 Vo'oku kámoa ûti koyúhoyea kotóhinekexopeamo óvoku Itukó'oviti ne hóyeno koéhati Jesus íhae Nazâre, koane ípokeamo kixoku vitúkeovo, enepone páhoenovi Muíse vitúkea ya Ponóvoti Kixovókuti yútoe —koénehiko.

15 Yoko uhá koêti neko ivatáhikoti kúveuke neko yuhoíkovokuti, pono-ponó kixínonehiko úke Etévaum noixeâtihiko ne nône kutí kó'ieane none ánju.

7

Yuhu Etévaum

1 Ina kízo Etévaum ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke:

—Kaná'utimea ne yuhóhiko koêku ne ítike?

2 Ina yumopâ Etévaum:

—Ítínoe mbo'ínu, keáne itínoe teyonéti xapákuke ûti, yakámokenonu. Enepone hána'iti ihayú'iuti Itukó'oviti, kaútata'ixinovo voxú'ikene Ábraum

yaneko ovo'íko Mezopotámiya tumúneke ípokopeovo ya Âram.

³ Hara kíxoá Itukó'oviti: “Ípíhiki poké'exa koáne ya xapa iyínoxapa. Hara yenápa poké'e énjokopikemo” kíxoane.

⁴ Yane ípúhikopeane Âbraum ne poké'exa kaúdeu yonópoti Âram. Ivokóvone há'a, ina iseópa Itukó'oviti yara poké'e vóvoku kó'oyene.

⁵ Itea avo poké'exa Âbraum yara poké'e, muhíkova kalihú koeti itátane. Yane koyúhoinoa Itukó'oviti poréxeamo uhá koêti neko poké'e, koane itúkeovomakamo ítuke amósenopono ikénepoke, upánini ávovea xe'éxa yanekôyo.

⁶ Ina koyuhó'inoakomaka Itukó'oviti koêkumo ne amósenopono ovó kó'iyeamo poké'e ákoti itukapu ítuke, koane itúkeovomo kaútiya, yoko komóhiyeekonomo kúveu koaturu séntu koeti xoénae.

⁷ —Ina kixoá'ikomaka Itukó'oviti: “Im-bihóponoatimo ne xanéhiko itukoâtimo ákau ne yamósenopono. Ikénepoke, ínamo ipuhíkapea neko poké'e. Yane itukoâtimo ne mbáhoenoa itúkea yáye yara poké'e” kíxoane Itukó'oviti ne Âbraum.

⁸ Yane pahúkoane Itukó'oviti sirkunsidá kó'iyea ne Âbraum, koánemaka xe'éxa, yoko uhá koeti hóyeno xapákuke amósenoponomo, hoénaxovope itúkeovohiko xanena Itukó'oviti. Ehane ápe Izáki, xé'a Âbraum. Oitú koené'e káxe ike ípúhikine, sirkunsidá kíxoane Âbraum. Paya'íne Izáki, ápe xe'éxa koéhati Njáko. Kene xe'éxaxapa Njáko, énomone neko ndusé koeti hóyeno, turi viyénoxapa.

⁹ —Enepohikonekôyo, kavánehiko Yúse, enepone

âti, xoko íhae Ejítu. Kixínoakeneye, ahuxúkinovati okóvo neko âti vo'oku íyokeova kíxoaku há'a kátarakea. Itea ako kurí íxa Itukó'oviti ne Yûse.

¹⁰ Koítova ya uhá koeti kotíveti kixókonoku. Poréxoamaka hána'iti itipánevoti koane exóneti nonékuke Farâo, natína Ejítu, eneponeko poréxoti Yûse itúkeovo pahúkoti ya poké'exa Ejítu. Poréxoamaka éxea koêku ne uhá koeti apêti óvokuke.

¹¹ Ehane ápe êno hímakati ya uhá koeti poké'exa Ejítu. Enómaka kotíveti koekúti ya poké'exa Kanâm. Ákone nika neko voxúnoekeneya.

¹² Eyekóxoane Njáko ápeyea êno nikokónoti ya Ejítu, pahúkoane neko xe'éxaxapa, enepohikoneko voxúnoekene, píheaya. Yoko inúxotikone pahúkoaya.

¹³ Ya pí'apeke pihóhiko, ina etó'okoa Yûse itúkeovo koati po'ínu. Yane éxoane Farâo neko iyénoxapa Yûse.

¹⁴ Pahúkoa Yûse neko po'ínuhiko veyóponea ne há'a, eneponeko Njáko, koane uhá koeti iyénoxapa. Yoko seténtai sinku koe uhá koêti neko iyénoxapa.

¹⁵ Yane ípokopovone Njáko ya Ejítu. Énomone ivókopovo, koánemaka neko voxúnoekene.

¹⁶ Itea omópokonohiko mûyo ya Síkem ekóxoponeokono xoko uhôro kehoéti mopoíke, enepone váneu Ábraum xoko xe'éxaxapa Ému mekúke —kíxovokoxoane Etévaum.

¹⁷ Ina koe'íkomaka:

—Ye'éxovone kaxena kousokea Itukó'oviti neko koati emo'úti ákoti aukápapu, yuhó'ino Ábraum nóvo, yupihovó koéne ukóponea neko viyénoxapa ya poké'exa Ejítu.

¹⁸ Enoné'e xoénae ike ivókinevo Yûse, ehane úrukovo po'i pahúkoti. Yoko ako exa Yûse nekôyo.

19 Eneponeko nâti, koati ahúkoti ya aupú'ikeati. Komohí kixo voxúnoekene, koane íkoitoponoahiko kotíveti. Pahúkomaka voxúnoekene kûrihikea neko inámatiko xe'éxa, kaha'a'ainoati ívohikeovo.

20 Énomone yaneko káxehiko, ipúhikone Muíse. Yoko yupíhova itúkeovo koati exóketi kalivôno. Kúveu mopo'âti kohê, ítoa êno yoko há'a hé'onea óvokuke.

21 Ikénepoke enepo iyonôa huveóke, ipokôa hé'onoaku, ínixopa ihine Farâo. Yane omópane óvokuke koexókexopati. Kutí kixópane koati xe'éxa.

22 Yoko ainovo exóneti ya Ejítu íhikaxokono neko Muíse. Koati hána'iti teyonéti nê'e, ênoti xunáko ya koyúhoyeake koáne ya uhá koeti ítuke.

23 —Koarénta koené'e xoénaena neko Muíse, kenó'okone isóneuke kahá'ayea noíxoponea iyénoxapa, enepohikone izaraelíta.

24 Yaneko noíxoponeaku, ápe hóyeno íhae Ejítu isúkoti izaraelíta ákoti évotikoake. Noixoâne Muíse, ina kotixôa neko izaraelíta vahéréxinokonoti ítuke. Itúkopinoa ésa'i, koépekoa neko íhae Ejítu.

25 Yoko ikútixati Muíse exoâtimo iyénoxapa itúkeovo páhoe Itukó'oviti koíteovahiko. Manîrapo ako éxahiko kó'iyeaneye.

26 Yaneko po'ípone káxe, noíxoanemaka Muíse ne iyénoxapa isúkókoti. Ina kaha'â haxákea. Hara kixoahiko: “Ítínoe hóyeno, koati kepo'ínukokoti. Na koeti isíkinokoko?” kixoanehiko.

27 —Itea enepone hóyeno isúkoti po'ínu, okopo Muíse. Hara kixoá: “Ínípono íti kehá'ati kepáyasokinovovi, kehá'atimaka ítíkivo yúhoikovoku úti.

28 Hainá'ikopomea kehá'ati képekinu kuteâti kíxeaku ne íhae Ejítu kiyakáxeke?" kíxoane.

29 Kameáne Muíse neko yûho, oméxovone. Kohó'ine ya poké'e koéhati Midíyam. Koeku óveaya, ápene pi'âti xe'éxa, hóyeno kalivôno.

30 —Ikénepoke óvea koarénta koeti xoénae yaneko poké'e, kouátata'ixinova ánju íhae vanúke xapákuke irúmene yúku, xoko kali xuve tikóti irumékoti. Yoko hane óvo poké'e ákoti ovâti, xêrerekuke neko hána'iti mopôti koéhati Sinâi.

31 Koati hána'iti iyúpaxeova Muíse noixoâne neko koekúti, ina ahi'ókovaxo ivóko'okoponea. Yane apé koéne emo'u Vúnae kixoâti:

32 “Undi Itukó'oviti, kutípone yoxúnoekene Ábraum, Izáki yoko Njáko” kíxoane. Yoko hána'iti píkea Muíse, koane honónokea mûyo. Ako íta komómoyea.

33 Ina kixoá'ikomaka Vúnae Itukó'oviti: “Víya ne piríkatana, vo'oku koati sasá'iti ra poké'e yókonukoku.

34 Koati noinjoâti koítóponeovo kotíveti ne njanéna ya poké'exa Ejítu, koane ngameâtihiko varú'inevo koeku koítóponeovohiko kotíveti. Énomone evénzekino ngoítóponeovahiko. Kó'oyene, keúsakapu, vo'oku mbahukópiti ya Ejítu” kíxoane Itukó'oviti.

35 —Yoko énomone ne Muíse, púvone iyénoxapa itúkeovo yúhoikovoku. Harapepo kixókono: “Inípono îti kehá'ati kepáyasokinovovi, kehá'atimaka itíkivo yúhoikovoku ûti” kixókono. Énomonemaka ne Muíse, páhoe Itukó'oviti itúkeovo tûti yoko koitóvati yaneko koutáta'ixinova ánju xoko xuve tikóti.

³⁶ Koati Muíse inuxópino viyénoxapa ipuhíkopea Ejítu. Kúveu koarénta koeti xoénae, êno iyupánevoti ítuke yoko po'ínuhiko koekúti, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke. Aínovone ítone ítúkea ya koeku óvea poké'exa Ejítu, koáne yane mar iháxoneti Hararáno'evoti, koánemaka yaneko mêum ákoti apêtiya.

³⁷ Koati Muíse itukoa yûho râ'a, yuhó'ino xanena ûti, uti íhae Izaráe. Hara kôe: “Xapákuke viyénoxapa, apêtimo po'i hóyeno kuteâti ûndi, noívokoemo Itukó'oviti ítúkeovo porófeta koyuhó'iyeti emó'u xapa xâne” kôe.

³⁸ Koatímaka Muíse opónoa neko mêum ákoti apêti xapákuke neko êno xâne ho'uxóvoti, koane xokóyoke ne ánju yuhó'ixoati oúkeke neko hána'iti mopô, enepone Sinâi, koane xapa voxúnoekene. Koatímaka Muíse namukôa neko yuhôti apêti xunáko ikó'inamakopeovi, enepone yuho Itukó'oviti, koane énomonemaka koyuhópinovea.

³⁹ —Itea ako akáha'a ítúkea yuho Muíse neko voxúnoekene. Koati puvâtihiho, koáne ya isóneuke aúkopovohiko ya poké'exa Ejítu.

⁴⁰ Hara kixóhiko Âraum yanekôyo: “Ítíkinavi okovo hokonéti, kuvónonemo ûti, motovâti inúxinovi. Vo'oku enepone inuxópinoviti vipuhíkopea poké'exa Ejítu, ákone véxea koêku” kíxoanéhiko.

⁴¹ Énomone yaneko káxehiko, ítúkone okovo xe'exa váka ne xanéhiko, ina isukínoahiko hó'openo itukínoati ikó'iparaxoake. Ínamaka koyuíhiko, elóketihiko okóvo vo'ókuke neko kixovókuti ítuke vô'u.

⁴² Vo'ókuke ne kixóvokuhiko, ahíkuxopeova

Itukó'oviti. Sikó kíxoane píhoheyea ikéneke po'i ho'éti, enepone heú koeti hékerehiko ya vanúke, kuteâti koêku ne yútoe porófeta emó'uke Itukó'oviti. Énomone ne koêti:

“Itínoe íhae Izarâe, koeku yóvoheixi neko mêum ákoti apêti kúveu koarenta koeti xoénae, undí'ikopomea képekino hó'openo itúkoti iké'iparaxonuke? Ako kalíhuina.

⁴³ Kéxepukonoemaka kali péti, ipó ipo kixonéti, óvoku ihéyu'iki hékone koéhati Molóki, yoko okovo hékere koéhati Réfam, ainóvoti ítikenoe ya veô'u. Vo'oku kurí kixépinu, hekópoti koekúti kuteâti, mbahukópovitinoemo ya poké'e ákoti malíka yâtikeneye ya Mbabílonea” kôe ne yútoe porófeta —kíxovokoxoane Etévaum. *Amós 5.25-27*

⁴⁴ Ina koe'íkomaka:

—Koati apêti óvoku Itukó'oviti xapákuke voxúnoekene. Énomone neko tabenákulu, ipó ipo kixonéti koeku yónoheyea xanéhiko yaneko mêum ákoti apêti. Enepone tabenákulu, itúkoa Muíse kuteâti páhoenoa Itukó'oviti itúkea, kuteâti neko éxokoake Itukó'oviti inúxotike, kaha'aînoti Muíse íkutipasikea neko íkomumuxoake.

⁴⁵ Enepone óvoku Itukó'oviti, ápenemaka ya kaxénake Njózûe. Ípohikoane voxúnoekene, koinoâti enepo itukópane poké'exa neko émeuxa xanéhiko kópuhiu Itukó'oviti. Yoko ápeikomaka neko péti xapákuke viyénoxapaikene tukú koeti kaxena Ndávi.

⁴⁶ Enepone Ndávi, koati hóyeno kóseanane Itukó'oviti. Épemo Itukó'oviti, enepone kuvónonemaka voxú'ikene Njáko, yusíkea itúkinoá óvoku.

47 Itea Salúmaum, xé'a Ndávi, itukóvo koexépukoati neko hána'iti imokóvokuti, óvoku Itukó'oviti.

48 —Itea ako ava ovokúti, koéxepoe xâne, ne Itukó'oviti, enepone koati payásoti ya uhá koêti, kuteâtimaka koêku ne yútoe porófeta mekúke, enepora koêti:

49 “ ‘Vanúke indúko óvongu nandíxea. Kene ra poké'e, kutí ngíxoá ómomikoku njêve' koe Vúnae Itukó'oviti. ‘Kutí'ikopomo itukóvo ovokúti mani ítikeinonunoe? Manímea apêti ómomingoku ítikeinonu?

50 Hainá'ikopo ûndi itukôa uhá koêti ra koekúti apêti?’ ” kôe yútoe porófeta —kíxovokoxoane Etévaum. *Izâiya 66.1-2*

51 Ina kixovócoxopaikomaka Etévaum neko tutíhiko jûdeu:

—Itínoe xâne koati tiú'iti omíxone koane ákoti akutípo. Iti xâne exexeâti isóneu yoko kêno ne emo'u Itukó'oviti! Kéyekune kétiu'ikinoe yomíxone yokopâti ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, kuteâti kixoku itúkeovo neko yoxúnoekene.

52 Ako ápahuina porófeta ákoti itukapu íkoitoponone kotíveti yoxúnoekene. Enepohikonê'e, koépekexomaka ovoxe Itukó'oviti koyuhoâti nóvo kenó'okeamo neko koati Ponóvoti Páhoe Itukó'oviti, enepone váherexinokemaka ítike koane képekeunoemaka,

53 ítínoe namukoâti ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, omínopike ánjuhiko, enepone ovóxe Itukó'oviti ukeâti vanúke, itea ako itíka — kíxovokoxoane.

Kixoku ivókeovo ne Etévaum

⁵⁴ Kamoné'e yuho Etévaum neko tutíhiko jûdeu, yupihovó koéneoxo ímaikinovahiko koane ngarútutukexea ôe.

⁵⁵ Itea koati xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xoko Etévaum. Yane pono-ponó kixone úke vanúkeke neko Etévaum koane noíxea êno uhé'ekoti uhapú'iti ukeâti xoko Itukó'oviti, koánemaka Jesus éxopeke Itukó'oviti,

⁵⁶ ina kôe:

—Koati imihé'okinsonuti ra vanúke. Noínjopane ne Íhae Vanúke ikútipasikoponovoti xâne, xe'ó koyêti éxopeke Itukó'oviti xoko óvoku kapáyasokone Itukó'oviti —koéne.

⁵⁷ Yane vaúkexo neko okópoti Etévaum. Ex-exó kixónehiko kêno ya vô'u koane uhá kó'iyea éhahikeovo namúkoponea Etévaum.

⁵⁸ Yane káhakoane meúkeke yane pitivóko, ina hepokoâhiko ya mopô. Enepohikone koyúhoti ákoyea aúnati ítuke Etévaum, veyópohiko kápana muyókuke, ina kurikoâhiko xoko homoêhou koéhati Saûlu

⁵⁹ koeku hepókea Etévaum. Kene Etévaum, Jesus vaúko ya orásaum-ke. Ha koe yúho vaúkea:

—Unaém, nemúkapa ra omínjone —koéne.

⁶⁰ Yane ipuyuké koéne, koane kóhonokea emó'u kó'iyea:

—Unaém, hako ipihéponoahiko vo'ókuke ra váhere ítukeinonu —koéne.

Yane ivókovone.

8

¹ Yoko ínixoamaka Saûlu unáko koépekeokono ne Etévaum.

Koeku inâ puvokóno ne kutípotihiko Jesus

Yaneko káxe, turíxovone ápeyea ikoítoponoati kotíveti ne kutípotihiko Jesus ya Njeruzálem. Yane itóhineone uhá koêti neko kutípoti Jesus ya po'íke ipuxóvokutihiko ya Njúdeya koánemaka ya Samâriya. Poéhane ápostuluhiko ako itahíneha.

² Yoko ápe hóyenhiko teyoti Itukó'oviti ekoxóponoati neko Etévaum, ikotívexoatihiko isóneuke ne koekúti. Yupihovó kôe íyokexeahiko vo'ókuke.

³ Kene neko Saûlu, koati vaheréxinoati ítuke ne kutípotihiko Jesus, kaha'âti uké'exe. Koêkuti ovokúti ûrukovoku nê'e, koeku inú'ikea hokoti Jesus-ya, káhakoa meúkeke, hóyeno koánemaka sêno, omopâatihiko ika'ákovokutike.

Koyûho emo'u Itukó'oviti ne Filípi xapa íhae Samâriya

⁴ Kene neko kutípoti Jesus itohíneheoti, koyúhohiko emo'u Itukó'oviti koêkuti vékokuhiko.

⁵ Yoko Filípi, Samâriya yóno koane koyúhoyea koeku Kristu.

⁶ Koyuhóne Filípi xapa xâne, yupíhova ivávakeokono neko yûho. Koáhati noixeâti xanéhiko neko ítuke, hoénaxovope xunako Itukó'oviti xokóyoke.

⁷ Êno xâne ûroevo ndémoniu koítovone Filípi. Koati kohonókoti emó'u vaúkea ne ndémoniuhiko koeku ipúhikopea. Enómaka xâne isayú'ixovoti ákoti ehévákapu mûyo, koane mohéveu, koítovone Filípi.

⁸ Koati hána'iti elókeyea okóvo ne xanéhiko yane pitivóko vo'ókuke.

Koixómoneti koéhati Símaum

⁹ Yoko yaneko pitivóko, ápe hóyeno koixómoneti koéhati Símaum. Ítoa íkutipea xanéhiko ya Samâriya itúkeovo hána'iti ko'éxoneti, aupú'ikoati yane ítuke.

¹⁰ Heú koe xâne ivavákea yûho, kúteane xâne payásoti yoko ákoti apayáso. Hara koéhiko vo'ókuke:

—Enepora hóyeno, koati ovâti hána'iti xunako Itukó'oviti, íhaxinokonoke “Hána'iti Xunakóti” — koénehiko.

¹¹ Ivávakinokonoke neko Símaum vo'oku mekú'iyeanne itúkovo koixómoneti itúkoti iyupánevoti, aupú'ikoati ne xanéhiko yane ítuke.

¹² Itea kutipoâne xanéhiko ne yuho Filípi koyuhó'inoane koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne koánemaka koeku Jesus Kristu, áhikovonehiko ya iháke Jesus, hóyeno koánemaka sêno.

¹³ Muhíkova neko Símaum, kutípoanemaka. Yane áhikokonone. Koêkuti yónoku Filípi, pihómaka ne Símaum ikéneke. Ako íríka. Koati hána'iti iyúpaxeovo ítuke Filípi, enepone êno hána'iti iyupánevoti ítuke, hoénaxovope ne xunako Itukó'oviti xokóyoke.

¹⁴ Eyékoxoanemaka ápostuluhiko ya Njeruzálem namúkeane emo'u Itukó'oviti ne íhae Samâriya. Yane pahúkinoahiko Pêturu yoko Xuâum.

¹⁵ Simoné'e evo Pêturu xapákuke, itúkinoa orásaum maka namúkanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti,

¹⁶ vo'oku ávoyea evéseka xokóyokehiko. Pohúneti ahíkovotinehiko ya iháke Vúnae Jesus.

¹⁷ Yane ípihone vô'u evo Pêturu tutíkuke neko xâne, yane namúkoanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti.

¹⁸ Noixoâne Símaum namúkeanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koeku ípihea vô'u evo ápostulu

tutíkuke neko xâne, yane kahá'ane poréxea tiûketi evo Pêтуру.

¹⁹ Hara kixoá:

—Peréxanu xunakóti kuteâti xináko, motovâti namúkea Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne koêkuti ímbihone vô'um tutíkuke —kixoane.

²⁰ Ina kixôa Pêтуру:

—Koati metokeâti yenópi ipihóponovokutike xané kixepoâti ne tîketina. Inípono îti, ikítixati vanêti ne íparaxeovike Itukó'oviti, enepone Sasá'iti Omíxone!

²¹ Ákomo kalíhuina itíkivo ha'ine ûti yara itukéti, vo'oku ako panápu iséneu nonékuke Itukó'oviti.

²² Konókotiko ikétivexi iséneuke ne pehúnevo koane kiríkopi. Yépema Vúnae kóseanayeopi. Ávaina avá'avo oxéne itúyoepa ne váhere iséneu.

²³ Koati ininjoâti yupíheovo kotíveyea iséneuke ne ákoyea ítea itíki kuteâti ra índuke. Íka'ó kixópi ne váhere iséneu koeku yupíheovo íyekivoa itíki kuteâti ne índuke —kixoane.

²⁴ Ina kixo Pêтуру ne Símaum:

—Yépeminanuikopo Vúnae Itukó'oviti maka hákone yóno oúngeke kuteâti ne yihó'inonumeku —kixoane.

²⁵ Uke'éxoane evo Pêтуру koyúhoyea emo'u Vúnae xapákuke neko xâne, aúkopovohiko Njeruzálem xoko vekópoku. Êno kálíhunoe ípuxovoku samarítanu koyúhoakumaka ne inámati ihíkavoti koyúhoti koeku Jesus koeku pihópeahiko.

Tokôpo hóyeno íhae Etiópea ne Filípi

²⁶ Kene Filípi ápe ánjuna Vúnae kixoâti:

—Keúsakapu, píhe ya íyeu úkeaku kásati. Hane víka xêne taru'úxoti mêum ákoti apêti, enepone ukeâti Njeruzálem yonoti Ngâza —kixoane.

Úkeane pího ne Filípi.

27 Yoko ápe hóyeno íhae po'i poké'e koéhati Etiópea vekoâti neko xêne. Eunúku itukóvoye neko hóyeno, koane koati payásoti ko'itúkeinoti sêno koéhati Kandáse, natina Etiópea. Énomonemaka exôa koêku ne tiûketi ya natíxokuke Kandáse. Yoko ukopeâti Njeruzálem neko hóyeno, yónoku iháyu'ikoponea Itukó'oviti.

28 Vataa koépo karósanake ixómoti yuhoíkopo emo'u Itukó'oviti yútoeke porofeta Izâiya.

29 Ina kixo Filípi ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti:

—Yahí'akapa rakene karósa, yaxénapoa —kíxoane.

30 Ina ehakínova Filípi. Koeku ahí'okeova, koane kámea ne hóyeno yúhoikea emo'u Itukó'oviti yútoeke porofeta Izâiya, ina kixôa Filípi:

—Yéxoa kixó'ekone ne yího'iu?

31 Ina yumopâ neko hóyeno:

—Namo ngíxoaye énjea hákotimo kourápu'ikinonoati? —kíxoane.

Yane ítaikone Filípi evésenekuyea ne ivú'e ivátakea xêrerekuke.

32 Yoko eneponeko yúho'iu emó'uke Itukó'oviti, énomone ne koêti:

“Kutí kixókono su'ûso omonéti xoko koépekokonoku.

Kuteâti koeku ákoyea yaíka ne kali xe'exa su'ûso enepo vate'íkokono, énomonemaka koéneye ákoyea yúho râ'a.

33 Yaneko yupíheovoku kixókonoku, ako ápahuina xâne ponoâti ne ítukeinoa. Ápeikopo itoâti kayúmakea váherevoko ne xanéhiko kûrivokoevo? Vo'oku koépekeokono, áko'one yara poké'e” koêti.
Izâiya 53.7-8

34 Ina kixo Filípi neko hóyeno:

—Émbemopi keûrapu'ikinonoa kixone ra porófeta. Kixopóvotimea? áko'o po'inu xâne kixómea —koéne.

³⁵ Ina kouhápu'ikinoa Filípi kixone. Koati koukeâti yútoeke porófeta koyúhoinoa koeku Jesus.

³⁶ Ehánehiko itópono óvoku úne koeku yónea. Ina kôe neko hóyeno:

—Anéye úne. Motóvanemea ánjikeovo ya iháke Jesus? áko'o ápemea itopónuti.

(
³⁷ Ina kixôa Filípi:

—Enepo heru'ó ixêa yomíxone kitípi ne Vúnae, motóva yáhhikivo ya iháke kó'oyene.

Ina kixôa neko hóyeno:

—Ngutípoa itúkeovo Xe'exa Itukó'oviti ne Jesus Kristu —koéne.)

³⁸ Ina pahukôa ixíkeovo ne ivú'e. Pihóne úneke neko pi'âti. Yane áhikoane Filípi.

³⁹ Ipuhíkopeanehiko úne, má kixópane Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne Filípi. Ákone naíke'exapa áhiu. Yane ukóponemaka neko hóyeno. Yoko koati hána'iti elókeyea okóvo koeku vekópea neko xêne.

⁴⁰ Kene Filípi, apé koépone ya pitivóko koéhati Azôtu. Koêkuti vekópoku yâtikeneye, koyúhopinoa emo'u Itukó'oviti ne xanéhikoya. Koatine kóye; tukú kixópa seôpo ya Sezâreya.

9

Hokôpo Jesus ne Saûlu

Át 22.6-16; 26.12-18

¹ Yoko koati ixómotiko oposí'ixoa Saûlu kixoaku koépekexea ne kutípotihiko Vúnae Jesus. Koati kaha'âti uké'exea. Énomone pihíno xoko koati

payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke

² epemóponoati koyuhópeti yonoti xoko inuxínotihiko itukéti íhikaxovokuke hó'e jûdeu ya pitivóko iháxoneti Ndamásku. Enepone koyuhópeti veyóponone, poréxoá iká'akea koêkuti kó'iyevoku ínixoponone, hóyeno koánemaka sêno, hokoâti ne ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, koane omópea ika'ákovokutike ya Njeruzálem.

³ Úkeane pího ne Saûlu. Koeku yé'exeane Ndamásku, apé koéne koati xúnati uhapú'iti ukeâti vanúke kouhápu'ikoati.

⁴ Yane íkorokovone Saûlu poké'eke. Ápemaka emo'úti kámone kixoâti:

—Saulú, imáko ké'iyivoku. Na koeti váherexino ítikeinonu?

⁵ Ina yumopâ Saûlu:

—Kuti îti Unaém?

—Undi Jesus, enepone váherexinoke ítike.

⁶ Yexépukapa, yûrukapa ne pitivóko, ínamo yexákakana ne nékone ítíki —kíxoane.

⁷ Kene xánena Saûlu, xe'okó koéne, yunukú koéne. Kámoahiko neko emo'úti itea akó'oti inixá neko koyúhoti.

⁸ Ina exepúkopea poké'e neko Saûlu. Kahâ'a míhe'okopea úke, ákone ínixa. Yane ápene namukeâti vô'u hirikoâti tukú koeti Ndamásku.

⁹ Mopó'a káxe ako ínixa. Ákomaka nîka, koane ákomaka énapu úne.

Noixópono Saûlu ne Anániya

¹⁰ Yoko ápe hóyeno ya Ndamásku kutípoti Jesus, koéhati Anániya. Yúho'ixoa Vúnae ya kutí koeti hopúne.

—Ananiyá —kíxoane.

Ina yumopâ Anániya:

—Usó ngóye koêkuti kevéxenuku Unaém.

Ina kixopâmaka Vúnae:

¹¹ —Keúsakapuikopo, píhe ya xoko rúva iháxoneti Ponóvoti, óvokuke hóyeno koéhati Njûda. Yapásikamo hóyeno koéhati Saûlu íhae Társu. Yara koeku kó'oyene, ixómoti itûko orásaum.

¹² Mboréxoane ya kutí koeti hopúne ínixeopi yurúkovoti óvokuke, ipíheta veô'u tutíkuke motováti ínixoapa —kíxoane Vúnae.

¹³ Ina yumopâ Anániya:

—Unaém, enóne xâne koyuhó'inonoati koêku ne hóyeno. Koati vaheréxinoati ítuke ne xanéhiko kesása'iupone ya Njeruzálem.

¹⁴ Epó'oxo koeku símea yâyeke, ápe koyuhópeti ómone, ukeâti xoko tutíhiko sasedóti inuxínoti xanéhiko hó'eke, porexoâti iká'akea uhá koeti kutipópiti.

¹⁵ Ina kixôa Vúnae:

—Píhe, vo'oku koati noívongoe itúkeovo ko'itúkeinonuti ne hóyeno. Koyúhotimo emó'um ya xapa xâne ákoti itukapu jûdeu, koáne ya nonékukehiko nâti, koánemaka xapa íhae Izarâe.

¹⁶ Epó'oxo enjókoatimo kónokea yupíheovo koítóponeovo kotíveta índukeke —kíxoane.

¹⁷ Yane pihóne Anániya óvokuke Njûda. Urúkovone ovokútike, ípíhone vó'u tutíkuke Saûlu xaneâti kíxea:

—Saulú, iti mbo'ínu xoko Vúnae. Koati Vúnae pahúkonu yâyeke, enepone Jesus kautáta'ixinovopiti

xenékuke xoko víkoku kino'óko yâkeneye. Pahúkinonuke yâye maka ínixepane, koane áxunaneoxomaka ne Sasá'iti Omíxone xikóyoke — kíxoane.

¹⁸ Énomone yaneko ókoku ôra, apé koéne koekúti irihíkopovoti ukopeâti ukékuke ne Saûlu kutí koeti xo'orópiti. Yane ínixopone, ina exepúkopo, yane áhikovone ya iháke Jesus.

¹⁹ Ike níképea, xunápone koxé'u.

Koyûho koeku Jesus ne Saûlu ya Ndamásku

Ápe kali ye'á koetí'ye káxe óveako ne Saûlu ya Ndamásku kaha'íneatihiko ne kutípoti Jesus.

²⁰ Énomone yanê'e, turíxovone ne Saûlu koyúhoyea koeku Jesus ya Ndamásku ya íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko, koyuhoâti itúkeovo koati Xe'exa Itukó'oviti ne Jesus.

²¹ Yupíhova iyúpaxeova uhá koeti kamoâti. Hara koéhiko vo'ókuke:

—Hainá'ikopo énomone ne koepékexoti kutípoti Jesus ya Njeruzálem? Hainá'ikopomaka mani simínoké yâye iká'akoponea yoko omópea iká'ae xoko tutíhiko sasedóti inuxínoti xâne hó'eke úti ya Njeruzálem? —koénehiko.

²² Itea inamá'axo ukopóno itúkeovo éxoti koyúhoyea koeku Jesus ne Saûlu. Enepohikoneko jûdeu ko'óvokuti ya Ndamásku, ákone éxina isóneu kixoku yumópea Saûlu. Koáhati kouhápu'ikoati Saûlu itúkeovo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, ne Jesus.

²³ Xu'ikénene, ina ho'uxóvo ne jûdeuhiko oposíkinoati isóneu ne Saûlu kixokumo koépekea.

24 Itea eyékoxxoa Saûlu neko isóneunokono. Yoko káxe, yóti veyónehiko neko okopâti kóyonoyea páhapetea ne pitivóko kaha'âtihiho koépekea.

25 Itea ya yóti, íkoho'ixo Saûlu neko íhikauhiko, kopúhikopatihiko meúkeke yane pitivóko, evékopati oukeke ne ípi ya hána'iti sésta.

Saûlu ya Njeruzálem

26 Yane hane yonópo ne Saûlu Njeruzálem. Seopóneya, kahá'a ánavokoxopeova ne kutípotihiko Jesus, itea uhá kôe píkeahiko. Akó'oti akutípoahiko itúkeovo hokópotine Jesus.

27 Itea óma Mbaranâbe ne Saûlu xapákuke neko íhikau Jesus. Ina koyuhó'inoahiko koêku ne Saûlu xenékuke noíxea Vúnae, koane ápeyeamaka yuhó'inoa Vúnae. Koyúhoinoahikomaka ákoyea píkone ne Saûlu enepo koyúho koeku Jesus ya Ndamásku.

28 Yane kahá'inepoane Saûlu ne kutípotihiko Jesus koêkuti yónokuhiko ya Njeruzálem, koane ako píka Saûlu koyúhoyea koêku ne Vúnae.

29 Koyúhomaka koeku Jesus xapákuke ne júdeuhiko koyúhoti emo'u ngerêku. Koati yumopâtihiho Saûlu. Yane opósikonehiko kixókumo koépekea Saûlu.

30 Eyekóxoane po'ínuhiko kutípoti Jesus ápeyea kaha'âti koépekea ne Saûlu, ómanehiko ya Sezâreya. Ikénepoke ina iyonópamaka ya Társu.

31 Yoko ú'uhepe kóyehiko neko kutípoti Jesus ya uhá koeti Njúdeya, yoko Ngálíleya koánemaka ya Samâriya. Ákone okopâti. Tumúne yóno kóxxuna'ixeovohiko ikéneke Vúnae koane ukóponea itúkeovohiko teyoti Itukó'oviti, vo'oku huvó'oxea

Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, koane kurí'uxeovomaka yé'akeye ne kutípoti Jesus xapákuke.

Koítóvo hóyeno koéhati Éneya ne Pêturu

³² Kene Pêturu, ako tîpi pitivóko vékoku. Po'íke káxe, vekóponoamaka xapákuke ne kasása'iupo Jesus ya pitivóko koéhati Lîda.

³³ Énomone tokópea hóyeno koéhati Éneya. Enepone hóyeno, oitu koene xoénae óvoheixo ípeke, vo'oku itúkeovo isayú'ixovoti mûyo ákoti ehevákapu.

³⁴ Ina kixôa Pêturu:

—Eneyá, yexépukapa; koítovopine Jesus Kristu. Keúnakapa ne peúke —kíxoane.

Énomone yaneko ókoku ôra, xépu koépone Éneya.

³⁵ Noíxoá uhá koeti ko'óvokuti ya Lîda yoko Sârona neko koítovone Pêturu, koane enó'iyea hokópoti Vúnae Jesus vo'ókuke.

Koeku Ndórka exepúkopo ukópea xapa ivokóvoti

³⁶ Ya pítivokona Njópi, ápe sêno kutípoti Jesus. Tabíta koéha. Enepora ihâe, enepo sa'irí'okopovo ya emó'uke ngerêku, Ndórka koêti. Enepone sêno, é'exo kixoixokono vo'oku únati kixoku itúkeovo, koane vo'oku ixómoyea huvó'oxo xâne ákoti apeínoati.

³⁷ Yaneko káxehiko, ká'arinene neko sêno. Ehane ivókovo. Ahíkopokonone ne mûyo, ina omopókono ya kúveu ovokúti sôparatuke.

³⁸ Yoko enepone pi'âti pitivóko, Lîda yoko Njópi, ako ahíkaka. Eyekóxoane kutípotihiko Jesus ápeyena ne Pêturu ya Lîda, pahúkohiko pi'âti hóyeno xokóyoke épemoponea xanépea ya Njópi hú koêti.

³⁹ Koáne, xanépoanehiko Pêturu. Simoné'e, ina omâhiko sôparatuke xoko imópokonoku muyo Ndórka. Heú koéhiko neko sêno ivokóvoti îma ayákukuyea Pêturu koane íyokexea, exókoatihiko ne híxo yoko po'i ípovo úhe'oenoahiko Ndórka koeku ápeyeako.

⁴⁰ Ina pahukôa Pêturu ipúhihikopea meúkeke heú koêti neko xanéhiko. Yane ipuyuké koéne épemea Itukó'oviti xaneâti inonéxinova ne ivokóvoti koane kó'iyea:

—Tabitá, yexépukapa! —koéne.

Ina mihe'óko úke neko sêno. Yane noíxone Pêturu, ina ivatákopo ípeke.

⁴¹ Yane namúkea vô'u Pêturu huvo'óxoati exépukopea, ina ihaxíhikoa Pêturu ne senóhiko ivokóvoti îma koánemaka ne po'ínuhiko kasása'iupo Jesus. “Harâ'apo” kíxovokoxoane.

⁴² Yoko eyékokokono neko koekúti ya uhá koeti Njópi. Êno kutípoti Vúnae vo'ókuke.

⁴³ Êno káxe óvoheixea Pêturu ya Njópi óvokuke eyoti vakamóto, hóyeno koéhati Símaum.

10

Koeku hóyeno koéhati Kôrneliu pahúkoti húndaruhiko

¹ Ápe hóyeno ko'óvokuti ya Sezâreya koéhati Kôrneliu. Itáleanu itukóvoye neko hóyeno. Yoko pahúkoti póhuti séndu húndaru itúkovo, ainóvoti ítuke iháxakoku húndaru iháxoneti “Itáleanu”.

² Koati teyoti Itukó'oviti neko hóyeno, koane yuixóvoti itúkea ponóvoti nonékuke. Kúteanemaka koêku ne uhá koêti ya óvokuke. Enómaka huvó'oxea

ne ákoti apeínoati, koane kóyekunemaka itúkea orásaum.

³ Po'i káxe ya kuteâti mopo'âti ôra ya kiyakáxe, ápe éxokoake Itukó'oviti ne Kôrneliu ya kutí koeti hopúne, itea ako imáka, iyukovó koyêti. Noixo ánju, ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke, ahi'ókovati.

⁴ —Korneliú —kíxoane ánju.

Pono-ponó kixínoane úke Kôrneliu koane yupíheovo píkea.

—Kutíya unaém? —kíxoane.

Ina kixôa ánju:

—Ako inátapa okóvo Itukó'oviti ne kixeku itíki orásaum, koánemaka ne kixeku ixómoyea huvó'oxo xâne ákoti apeínoati.

⁵ Kó'oyene, pehuka yovóxe ya Njópi iháxikoponea hóyeno koéhati Símaum, yonópoti íha Pêturu.

⁶ Hane óko óvokuke po'ímaka koéhati Símaum, hóyeno eyoti vakamóto. Xe'ókuke mar óvo neko óvoku —kíxoane ánju.

⁷ Ehá'axo pihópo ne ánju, iháxikone pi'âti ahínoe ne Kôrneliu. Ina apémaka po'i húndaru iháxiu. Eneponê'e, koati huvo'óxoati ya óvokuke koane tey-otímaka Itukó'oviti.

⁸ Ina koyuhó'inoahiko Kôrneliu uhá koêti neko yuhó'inoa ánju. Yane pahúkoanehiko ya Njópi.

Noíxone Pêturu ya kutí koetike hopúne

⁹ Yaneko po'ípone káxe ya koeku vékea xêne yonoti Njópi neko páhoehiko Kôrneliu, koane yé'exea neko pitivóko, énomone yaneko ôra, pihóne ne Pêturu omómikokutike oúke péti itukóponoti orásaum. Yoko itumúkotine káxe yanekôyo.

10 Koati epékoatine hímakati ne Pêturu, itea koêkuiko ixómoyea kousookinokonoa ne nîka, apé koéne éxokoake Itukó'oviti ya kutí koeti hopúne itea ako imáka, iyukovó koyêti.

11 Hara noíxo vanúke imihé'okinoati. Yane ápene kutí koeti hána'iti ramápu'i ípe ika'oké kíxeokono koaturu koeti kêno koévesekekono ukeâti vanúke.

12 Kúveuke, ápe hó'openo, heú koeti kó'iyevoku apêti koaturu koeti hêve, koánemaka ne há koeti poké'eke yoneâti hûra, yókomaka hó'openo ôti.

13 Ina apê emo'úti kámone Pêturu. Hara kôe:

—Yexépuka Peturú. Képeka koêkuti yarâ'a ínamo nikêa —koéne.

14 Itea hara kixópa Pêturu:

—Ako kalíhuina Unaém, vo'oku ako níngeaku kuteâtihiko râ'a ákoti asasá'i nenékuke, ákotimaka parexâ hó'e úti níkeokono —kíxoane.

15 Ina apépomaka emo'úti kixoti Pêturu:

—Enepora kasása'iupo Itukó'oviti, hako keyuhôa itúkeovo ákoti asasá'i —kíxoane.

16 Mopó'a koéneye, ina omopókono vanúkeke neko kutí koeti ramápu'i ípe.

Símo xoko Pêturu ne páhoe Kôrneliu

17 Kene ne hóyenhiko páhoe Kôrneliu, épemonehiko óvoku Símaum. Koeku ixómoyea itúkinoá isóneu Pêturu kixó'ekone neko koekúti éxokoake Itukó'oviti, xe'okó kóyene neko pahoéti pahapétike.

18 Ina ihaxíkohiko ko'óvokuti, epemoâtihiko ápeyeya hóyeno koéhati Símaum, yonópoti îha Pêturu okoâtiya.

19 Yoko ya koêkuiko ixómoyea itúkinoa isóneu Pêturu kixó'ekone neko noíxone éxokoake Itukó'oviti, hara kíxoá Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti:

—Simóne pi'âti hóyeno oposíkopiti.

20 Yexépuka, yevésekina ínamo yaxenápoa. Hako poe'aínoa iséneu vo'oku undíne pahukoâhiko yâkeneye —kíxoane.

21 Yane evésekinonehiko Pêturu koane kíxeahiko:

—Undíne ne yopósiupono. Na koeti simínenoe?

22 Ina yumopâhiko:

—Uti páhoe hóyeno koéhati Kôrneliu, kali payásoti húndaru. Enepone hóyeno, koati ponóvoti ítuke koane teyotímaka Itukó'oviti. Ínixoa heú koeti jûdeu ítúkeovo ítípakovoti. Ápe ánju íhae vanúke, sasá'iti ovoxe Itukó'oviti pahukoâti iháxikeopi óvokuke motovâti kámokenoyea yemó'u —kíxoanehiko páhoe Kôrneliu.

Xanépoa Pêturu ne ihaxíkoponoati

23 Yane ítaikoane Pêturu neko hóyenhiko úrukeovo ovokútike koane imókeakone yaneko yóti. Yuponíne, kóúnakovone ne Pêturu ina xanepoâhiko. Ápemaka po'ínuhiko kutípoti Jesus íhae Njópi xaneâti.

24 Yaneko po'ípone káxe, simónehiko ya Sezâreya. Yoko ho'úxoanehiko Kôrneliu ne iyénoxapa yoko po'i húpiu, enepohikone koati ínikone, kuxotínehiko Pêturu.

25 Ehá'axo mani úrukovo ne Pêturu, ítokopovane Kôrneliu koane ipuyuké kó'iyeanne nonékuke kutí kixoâti Itukó'oviti.

26 Itea pahúkoa Pêturu exépukopea. Hara kíxoá:

—Undímaka xâne kuteátine íti. Yexépukapa! —kíxoane.

27 Koeku yúho'ixea Pêturu, koánemaka ûrukeovo ovokútike. Tokononé koene êno xanéya ho'uxoké koyêti kuxoíxoati.

28 Ina kixovókoxxoa Pêturu:

—Yéxoanoe indúkeovo jûdeu koane ákoyea sikákana jûdeu ánavokoxeovo xâne ákoti itukapu jûdeu. Muhíkova vahí'okeova, ako paréxakana ûti. Itea éxokonoa Itukó'oviti ákoyea omótova ngíxeaneye koêkuti xâne. Ako yusíka kutí ngíxea ákoti asasá'i koane ákoyea aínangaxapa.

29 Énomone ákoino mitatahí ángoe enepo pehûko ihaxíkopononuti. Kó'oyene yéta'akanu ihéxikinonuke —kíxoane.

30 Ina kixôa Kôrneliu:

—Mopó'apoane káxe ikéne, yunzó'ixoti Itukó'oviti óvonguke koené'ekene ya mopo'âti ôra ya kiyakáxe, orana vitúkope orásaum. Yane apé kó'inonune kutí koeti hóyeno koati ú'uha koyêti ípovo.

31 Ina kixônu: “Korneliú, kámoa Itukó'oviti ne yorásauna. Ako inátapa okóvo ne kíxeaku hivó'oxi ne xâne ákoti apeínoati.

32 Kó'oyene pehuka yonoti Njópi iháxikoponea hóyeno koéhati Símaum yonópoti íha Pêturu. Xoko po'ímaka hóyeno koéhati Símaum óko, hóyeno eyoti vakamóto. Xe'o mar óvo neko óvoku” kixónune.

33 Yane ákone ingá'akarixa mbahúkea ihaxíkoponopiti. Aínapo yákoe kino'óko. Kó'oyene ho'uxoké kóye ûti ya nonékuke Itukó'oviti. Usokó kóye kámokenoyea ûti uhá koêti ne páhoenopi Vúnae keyúhoinovea —kíxoane Kôrneliu.

Koeku yuhó'inoa Pêturu ne Kôrneliu

34 Ina kixovókoxxoa Pêturu:

—Kó'oyene éngoaneoxo ákoyea naívakaxa xâne ne Itukó'oviti. Kutíkokone uhá koeti xâne nonékuke.

³⁵ Epó'oxo ya koêkuti poké'e óvohikoku xâne yara kúveu mêum, úhepeti isóneunoa Itukó'oviti ne xâne teyoâti koane ponoâtimaka ne kixoku itúkeovo.

³⁶ Yéxoanoe koêku ne ihíkavoti páhoe Itukó'oviti xapa íhae Izarâe, enepone inámati ihíkavoti omínoti xâne unako koêku ikéneke Itukó'oviti ya xoko Jesus Kristu, Únae uhá koeti xâne.

³⁷ Yéxoanoe herumó kó'ieane Njúdeya ra ihíkavoti turixeôvoti ya Ngalíleya, ikénepoke kaxena Xuaum Mbátita koyúhoyea xapa xâne koane áhikexea iháke Itukó'oviti.

³⁸ Énomone ne ihíkavoti koyúhoti koeku Jesus íhae Nazâre, enepone poréxoake Itukó'oviti hána'iti xunáko koáne yupíheovo xuná'ieya ne Sasá'iti Omíxone xokóyoke. Ako tôpi vékoku ne Jesus itúkoti únati vo'oku ápeyea Itukó'oviti xokóyoke. Koítovomaka kixeóvovoti xâne íkoitoponone kotíveti Ndeâpu.

³⁹ Noínjoa ungékuke, koane noíxoamaka nza'ínehiko uhá koêti neko ítuke Jesus ya Njeruzálem, koánemaka ya uhá koeti poké'exa úti, uti jûdeu. Énomonemaka koepékokono, ikokókonoti kuruhúke.

⁴⁰ Itea koéxepukopa Itukó'oviti koukópeati xapa ivokóvoti ya mopó'apeke káxe ike ivókinevo. Poréxoamaka Itukó'oviti noíxopeokono ikéneke exépuropine.

⁴¹ Haina uhá koeti xâne noixópati, vo'oku tumúneke ápepe ne koekúti, ápe xâne noívokoe Itukó'oviti noíxopeamo. Énomone ûndi yoko

nza'ínehiko, uti kaha'íneati ne Jesus xe'o mêsa óvoku nikokónoti yoko ekâti ikénepoke exépukopine ukópea xapa ivokóvoti.

⁴² Ina pahukó'ovimaka koyúhoyea uti emó'u xapa xâne, koane véxokea xanéhiko itúkeovo énomone noívokoxo ne Itukó'oviti éxokopeamo yonópoku uhá koeti xâne, kúteane xâne iyukóvotiko koánemaka ne ivokóvotine.

⁴³ Énomonemaka koyúho ne heú koeti porófeta, enepohikone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke, exókoviti itúkeovo ya iháke Jesus kotúyopeovomo pahúnevo ne póhutihiko koxé'u xâne kutipoâti — kíxovokoxoane Pêturu.

Namukoâne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu

⁴⁴ Ixómoiko koyúho ne Pêturu, evésecone ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke uhá koêti neko kamokénoti emo'u Pêturu.

⁴⁵ Enepohikoneko jûdeu kutípoti Jesus xánena Pêturu, yupíhova iyúpaxeovo vo'oku ikó'iparaxeokononemaka xâne ákoti itukapu jûdeu ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti.

⁴⁶ Kámea evo jûdeu ne yúho enepo koyúho po'ínuhiko yuhôti ákoti itukapu éxone koane iháyu'ikea Itukó'oviti. Ina kôe ne Pêturu:

⁴⁷ —Ápeikopo motovâti itópea áhikeovo râ'a ya iháke Jesus? Vo'oku aínovonehiko namúkotine Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti kuteâti koêku yanekóyoke inâ namukôa úti, uti jûdeu.

⁴⁸ Yane pahúkoane Pêturu áhikeovohiko ya iháke Jesus Kristu. Ina itaíko Pêturu neko xanéhiko ávoyea pihápa, kaha'aínoatihiko óveako xapákuke kali ye'á koetí'iye káxe.

11

Koyuhópo koeku ítuke ne Pêтуру

¹ Ehane eyékoxxoa ápostuluhiko yoko po'ínuhiko kutípoti Jesus ya uhá koeti Njúdeya kutípeanemaka emo'u Itukó'oviti ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu.

² Itea seopóne Pêтуру ya Njeruzálem, poé'ainoa isóneu po'ínuhiko jûdeu hokoti Jesus, inixoâti ákoyea yusíka aínavokoxeovo xâne ákoti sirkunsidá akôe. Hara kixóhiko Pêтуру:

³ —Imáko kêku yûrukoponivo óvokuke xanéhiko ákoti sirkunsidá akôe, keha'íneatimaka níki! — kixoanehiko.

⁴ Yane heú kíxxoa kayúmakopinoa Pêтуру kixoku koêku. Hara kíxxovokoxoa:

⁵ —Ixómoti indûko orásaum yanekôyoke ya pítivokona Njópi, apé kôe éxokonuke Itukó'oviti ya kutí koeti njopúne, itea iyukovó ngoyêti. Noinjo koekúti kutí koeti hána'iti ramápu'i ípe ika'oké kixeókonoti koaturu koeti kêno evesékinonuti ukeâti vanúke. Ako ahíkapananu ókoku.

⁶ Ina ngomomâ'axo kúveuke. Yane noínjone hó'openoya. Ápe apêti koaturu koeti hêve, yoko ipúhokovoti, yoko há koeti poké'eke yoneâti hûra, koánemaka hó'openo ôti.

⁷ Yane ngamone emo'úti kixónuti: “Yexépuka Peturú. Képeka koêkuti yarâ'a, inamo níkéa” kixónune.

⁸ Ina ngixôa: “Ako kalíhuina Unaém, vo'oku ako níngeaku kuteâtihiko râ'a, koekúti ákoti asasá'i nenékuke, ákotimaka parexâ hó'e úti níkeokono” ngíxxoane.

⁹ Ina apépomaka ne emo'úti inu'íxoti vanúkeke kixónuti: “Enepora kasása'iupo Itukó'oviti, hako keyuhôa itúkeovo ákoti asasá'i” kixónune.

Yoko pí'apene yanê'e.

¹⁰ Mopó'a koéneye ina omopókono uhá koêti vanúkeke.

¹¹ —Énomone yaneko ókoku ôra, simóne mopo'âti hóyeno pahoéti ukeâti Sezâreya oposíkopononuti yaneko ovokúti óngoku.

¹² Ina exókonoa Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ngónokea njanépeahiko ákoti opoé'ainoa inzóneu. Enepora sei koeti po'inu úti xoko Jesus apêti njokóyoke kó'oyene, áinovone njánenamaka. Heú koe úti vûrukeova óvokuke ne Kôrneliu.

¹³ Yane koyúhoinovine noíxea ánju, ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke, xe'ó koyêti nonékuke ya óvokuke. Hara kíxoá ánju: “Itika péhoe ya Njôpi ihaxíkoponoti hóyeno koéhati Símaum, yonópoti îha Pêturu.

¹⁴ Énomonemo koyuhó'inopi kixeku ítivoamo ne pehúnevo, koánemaka uhá koêti ne îhae yóvokuke” kíxoane.

¹⁵ Ndurixóvone ngoyúhoinoahiko, evésecone ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti oukekehiko kuteâti koeku inúxotike xoko úti, uti jûdeu.

¹⁶ Yane puyákoponovane ongóvo neko yuho Vúnae yaneko kixo'óvi: “Kaná'uti itúkeovo úne áhikea xanéhiko ne Xuâum, itea yahíkokonotinoemo, haînati ya úne, itea ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti” kixó'ovi.

¹⁷ Koeku kixeaneye Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu, iko'íparaxoatimaka kuteâti poréxovike koeku kutípea úti ne Vúnae Jesus, yusíkoikopo poé'ainoa

inzóneu? Eneponi angoéneye, mani ongópoti Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

¹⁸ Kamoánehiko neko yuho Pêturu, úhepeponehiko isóneu koane iháyu'ikeahiko Itukó'oviti. Hara koéhiko:

—Poréxoamaka Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea, kutí'inoke apeínoatihiko ne inámapoti apéyeati ákotinemo hunókoku xoko Itukó'oviti —koénehiko.

Inâ turixóvo ihaxeokono hokoti Kristu ne kutípotihiko Jesus

¹⁹ Ako tópi itóhineheoku neko kutípotihiko Jesus vo'oku ápeyea ikoítoponoati kotíveti ikénepoke koépekeokono ne Etévaum. Ápe yonoti tukú koeti Fenísea, Xípere yoko Antiokíya. Koêkuti vékokuhiko, koane koyúhoyea emo'u Itukó'oviti. Itea poéhane jûdeuhiko koyúhoinoa.

²⁰ Kene po'ínuhiko íhae Xípere yoko Sîreni, hane yóno Antiokíya, koyuhoâtimaka xapákuke xâne ákoti itukapu jûdeu ne inámati ihíkavoti omínovike Vúnae Jesus.

²¹ Yoko êno xunako Vúnae xokóyokehiko kutí'inoke ênoti xâne kutipoâti ne ihíkavoti koane hokópoti Vúnae.

²² Enepohikone hokópoti Jesus ho'uxínovoti ítuke Vúnae ya Njeruzálem, eyékokoxoane neko koekúti. Yane pahúkohiko Mbaranâbe ya Antiokíya.

²³ Simoné'e ne Mbaranâbeya, yupíhovó koe elókeyea okóvo, noixoâti ne seánako Itukó'oviti oukekehiko neko xâne, koane enékeahikomaka uhá koêti neko xâne kónokea kóxuna'ixeovo ikéneke Vúnae koane ákoyea aúkapapu ikéne.

24 Yoko koati únati xâne ne Mbaranâbe, koane xúnati ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke, yoko hána'itimaka kúveovo Itukó'oviti. Koati ênoti xâne hokópoti Vúnae yanekôyoke.

25 Yane pihóne Mbaranâbe ya pitivóko iháxoneti Társu oposíkoponoti Saûlu.

26 Inixóponoane, ina omâ ya Antiokíya. Kúveu póhuti xoénae, kóyekune ho'úxeovohiko yane imokóvokuti, koane yupíhova êno xâne íhikau. Koati ya Antiokíya turíxeovo íhaxeokono hokoti Kristu neko kutípohiko Jesus.

Koyûho Âgabu ápeyemo êno hímakati

27 Yaneko káxehiko, ápehiko porófeta íhae Njeruzálem yonoti Antiokíya.

28 Ápe koéhati Âgabu xapákuke exepúkoti koyúhoyea ya xunákoke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ápeyemo êno hímakati ya uhá koeti kúveu mêum. Yoko kaxénake Kalaútiu, enepone koati payásoti nâti, ápeyena nê'e.

29 Enepohikoneko kutípoti Jesus ya Antiokíya, kousokonehiko isóneu pahúkeamo kali huvó'oxeakehiko neko kutípoti Jesus ya Njúdeya. Yé'akeye apeínoati exôa pôreu póhutihiko.

30 Yane pahúkoane ne huvó'oxopehiko xoko Mbaranâbe yoko Saûlu omínoahiko xapákuke neko inuxínotihiko ítuke Itukó'oviti ya po'íke imokóvokutihiko.

12

Koépeko Teâku ne Êrodi ina ika'ákomaka Pêturu

¹ Yaneko káxehiko pahúkoa Êrodi, enepone nâti, iká'akeokono ne po'ínuhiko kutípoti Jesus. Koati kaha'âti íkoitoponeahiko kotíveti.

² Pahúkonemaka koépekeokono Teâku, po'ínu Xuâum, ya hána'iti pirítau.

³ Noixoâne Êrodi ínixeá jûdeuhiko unátiyea ne ítuke, pahúkonemaka ika'ákoti Pêturu ya xapa kaxena áyui jûdeuhiko hó'eke, enepo nikohíko pâum ákoti kohiyákoati.

⁴ Namukónehiko Pêturu, ina kurikôa ika'ákovokutike xoko dizései koeti húndaru koyonoâti. Koaturú koaturu kôe koyonoâti, koane ahe'ó ahe'o kixókoko. Yoko isóneu ne Êrodi ómeani Pêturu nonékuke xanéhiko ikénepoke ne ayuíti, enepone iháxoneti Páskoa, motovâti koépekea.

⁵ Koeku óvoheixea ika'ákovokutike ne Pêturu, ákonehiko âka itúkinoá orásaum po'ínuhiko kutípoti Jesus ixómoti ho'uxínovo ítuke Itukó'oviti.

⁶ Yaneko yóti, koâti tumúneke ne káxe mani iháxikeaku Êrodi ne Pêturu nonékuke xanéhiko koépekeokono, ú'uhepe kóye imókea ne Pêturu upánini ika'ó kóye ya pi'âti korénde kukúkeke pi'âti húndaru. Ina apé'ikomaka po'i koyonoâti páhapeteake ne ika'ákovokuti.

⁷ Yane apé koéne ánju íhae vanúke, ovoxe Vúnae, simoâti ne Pêturu. Uhapu'í kixoane neko ika'ákovokuti. Ina yurôko xêrere Pêturu koyúkoati. Hara kixoá:

—Yéhakapu yexépuki —kixoane.

Énomone yanê'e, ikúxeopone neko korénde ikávo'u.

⁸ Ina kixoá'ikomaka ánju:

—Keúnakapapu, itíkapa ne piríkatana —kixoane.

Koáne, itúkopane Pêturu. Ina kixopâmaka ánju:

—Itíkapamaka keápana ínamo hekapánu —kíxoane.

⁹ Yane ipúhikopeane ika'ákovokuti ne Pêturu. Hokó kixópone ánju, itea ako koati éxea itúkeovoxo kaná'uti neko koêku, áko'o áko'oyea. Kutí kó'inoa hopúne.

¹⁰ Anu'úkopanehiko neko inúxoti ókoku koyónoti, koáne ne pí'ape, ina itopónoa ne pahapéti haváva urúkopovoti kúveu pitivóko. Seopáne, imíhe'okone ne pahapéti ákoti mihe'ókoati. Ipuhíkopeanehiko, vekópone ya none ovokúti. Kali tumúneke, pohú koépone ne Pêturu, pihópone ne ánju.

¹¹ Ina kôe isóneu ne Pêturu noixoâne itúkeovo kaná'uti neko koêku: “Ênjoane itúkeovo kaná'uti pahúkinonu Vúnae ánjuna koíteovonu ya mani kixónuku Êrodi yoko ya mani uhá koeti kúxone jûdeuhiko kíxeonu” koéne isóneu.

¹² Ina itúko isóneu ne Pêturu kixóvokumo, yane pihóne óvokuke Mâriya, eno Xuâum. Énomone neko Xuâum yonópoti îha Márku. Énomone ho'úxovo êno xâne itukínoati orásaum.

¹³ Simoné'e ne Pêturu pahapétike nonékuke ovokúti, ina ihapápako vô'u. Yane ipúhiko ovoxéti koéhati Rôdi noixóponoati itukóvotiye.

¹⁴ Exó kixóponoa ârunoe itúkeovo emo'u Pêturu, itea ya koêkuni míhe'okinoa pahapéti motovâti úrukeovo, kayú koépone ehákopeovo éto'okoponea po'ínuhiko itúkeovo Pêturu. Koati yupihóvotine elókeyea okóvo neko ârunoe.

¹⁵ Ina kixoáhiko éto'oe:

—Koati iti pepokéxovoti! —kíxoanehiko.

Itea inamá'axo koyuhôa ârunoe itúkeovo kaná'uti.
Ina kixopâhikomaka:

—Ávaina koípihapatina Pêturu nê'e —kíxoanehiko.

¹⁶ Kene Pêturu, óvaikone meúkeke ixómoyea ihápapako vô'u. Ehane míhe'okinoahiko. Noixoânehiko itúkeovo koati Pêturu, hána'iti iyúpaxeovahiko.

¹⁷ Ina koexépuko vô'u ne Pêturu pahukoâti kóyunuhikeovo. Yane kayúmakopinoanehiko kíxoaku Vúnae veyópea ya ika'ákovokutike. Ina koemáka hunókokuke:

—Yokóyuhopinoamaka Teâku yoko po'ínuhiko ûti xoko Jesus —koéne.

Yane pihópone po'íke ovokúti.

¹⁸ Yuponíne, koyó'ikene neko húndaruhiko. Akó'oti exêa koêku ne Pêturu.

¹⁹ Pahukoâne Êrodi oposíkoponoati, ákone ínixapanahiko. Yane épemo'ikoane Êrodi ne húndaruhiko koyonoâti kixoku koêku, ina pahukôa Êrodi koépekeekonohiko. Ikénepoke neko koekúti, pîho ne Êrodi Sezâreyake ukeâti Njúdeya. Kali ye'á koe káxe óveaya.

Ivokóvo Êrodi

²⁰ Yanekôyoke koati imaíkinovati Êrodi ne xanéhiko íhae Tîru yoko íhae Sídom. Enepohikone xâne íhae neko pitivókohiko, kutikokó koéne isóneu noíxoponea Êrodi, iyuní'ikoponoati, kaha'aînoati unátipea isóneunoahiko, vo'oku itúkeovo poké'exa Êrodi úkea níkáhiko ne íhae Tîru yoko Sídom. Inúxotike, yúho'ixoponohiko koati payásoti ko'itúkeinoti nâti koéhati Mbalástu, enepone éxoti

uhá koeti koekúti óvokuke Êrodi. Énomone porexôa úrukeovohiko xoko nâti yúho'ixoponeahiko.

21 Yane ápe káxe ixíkoaku Êrodi símeahiko nonékuke. Yaneko káxe, itúkone koati uhé'ekoti ípovo ne Êrodi, iyóyonevo koeku itúkeovo nâti. Yane ivátakone xoko ivátakoku natíxea, ina koyúho.

22 Ina kohonóko emó'u neko xanéhiko iháyú'ikoati. Hara kôe yúho iyúni'ikeakehiko:

—Koati kuteâti yuho íhae vanúke râ'a. Hainá'ikopo yuho xâne! —koénehiko.

23 Énomone yaneko ókoku ôra, ápe ánjuna Vúnae ipihóponoti Êrodi vo'oku ínixea unáko neko iháyú'ikeekonoke. Yoko poéhane Itukó'oviti motokêa kíxeokononeye iháyú'ikeekono. Ápe kanêti nikeâti mûyo, ivókovane Êrodi vo'ókuke.

24 Kene ne emo'u Itukó'oviti, inamá'axone ukopóno.

25 Enepone Mbaranâbe yoko Poûlu, uséxonehiko ítuke ya Njeruzálem, káyukopovohiko ya Antiokíya. Xuâum xanépo, enepone iháxonetimaka Márku.

13

Perekáxopono ne Mbaranâbe yoko Poûlu ya po'íke poké'e

1 Ápehiko porófeta yoko ihíkaxoti ya xapákuke kutípoti Jesus yane imokóvokuti ya Antiokíya. Ká'aye koéhahiko: Mbaranâbe, Simeum Níje, Lúsiu íhae Síreni, Saûlu, yoko Manâem, enepone koéxokeu ha'a Êrodi, ha'ínemaka Êrodi itukóvoikohiko kalivôno.

2 Po'íke káxe koeku ho'úxinovohiko ítuke Vúnae, koane jejuá kó'iyeahiko oposíkoti xunako

Itukó'oviti, hara kíxoahiko Sasá'iti Omíxone
Itukó'oviti:

—Hexákinana ne Mbaranâbe yoko Saûlu
itúkeahiko ne itukéti inzákikinoake —kíxoane.

³ Koêkuiko jejuá kó'iyeahiko yoko itúkea orásaum,
ípíhonehiko vò'u tutíkuke Mbaranâbe yoko Saûlu,
koane pahúkeahiko itúkea ne páhoena Vúnae itúkea.

Koixómoneti koéhati Élima

⁴ Yaneko pahukoâne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti
ne Mbaranâbe yoko Saûlu, pihónehiko ya pitivóko
koéhati Seleúsiya. Énomone namúkea hána'iti vatéke
yonoti kali poké'e koéhati Xípere kukúke úne.

⁵ Simoné'e ya pitivóko koéhati Salámina,
koyúhonehiko emo'u Itukó'oviti ya sinâgoga,
enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Yoko Xuaum
Márku huyo'óxoahiko.

⁶ Taru'úxoanehiko heú koêti neko kali poké'e,
yane simóne pitivóko koéhati Páfu. Énomone
tokópeahiko jûdeu koixómoneti, itoti itúkea
iyupánevoti, itea haináya xunákoke Itukó'oviti.
Mbarjézu koéha.

⁷ Hane óvo xoko hóyeno koéhati Sesiú Poûlu,
ngovenâdo yaneko kali poké'e. Yoko koati hóyeno
ko'isónenti neko ngovenâdo. Iháxiko Mbaranâbe
yoko Saûlu nê'e, vo'oku kahá'ayea kámokenoyea
emo'u Itukó'oviti.

⁸ Itea okópa koixómoneti ne Mbaranâbe yoko
Saûlu. Yoko Élima koéhamaka neko koixómoneti
sa'irí'okopovo íha ya emó'uke ngerêku. Ako
akáha'aino ngovenâdo kutípea emo'u Itukó'oviti.

⁹ Yane pono-ponó kixínoane úke Saûlu, enepone
iháxonetimaka Poûlu. Yoko koati xúnati Sasá'iti

Omíxone Itukó'oviti xokóyoke koeku sayá'ikea. Hara kíxoá:

¹⁰ —Koati iti xe'exa Ndeâpu. Ainovó koe semekénovo'iti yoko váhere koekúti ovô xikóyoke. Iti ka'anáneti uhá koeti únati koekúti. Namo hunóko képoe'aki ne ponóvoti ihíkavoti ihikaxovike Vúnae?

¹¹ Kó'oyene ipihóponopitinemo Vúnae, kemítitinemo. Ákonemo ínixeá ra uhápu'ine káxe yara ye'á koeti káxe —kíxoane Poûlu.

Énomone yaneko ókoku ôra, apé koéne kopúvahiyea úke neko hóyeno. Ehane ako ínixa. Yakukuhii kóyene oposíkoti hirikoâti.

¹² Noixoâne ngovenâdo neko koekúti, kutípoaneoxo. Yupihovó koe iháyu'ikea ne ihíkavoti ítuke Vúnae.

Aukópovo Xuaum Márku ya Njeruzálem

¹³ Ukeâti Páfu, namúkone hána'iti vatéke ne Poûlu yoko xánenahiko. Hane yonóhiko pitivóko koéhati Pêrji ya Páfilea. Kene Xuaum Márku, káyukopovone ya Njeruzálem, kurí kixone evo Poûlu.

¹⁴ Ukeánehiko Pêrji, pihónehiko ya Antiokíya, pitivóko ovoti Písiteake. Ya sâputu pihónehiko ya ihikaxovokuke hó'e jûdeuhiko. Urúkovanehiko, ina ivatáhiko.

¹⁵ Usoné'e yúhoikeokono ne emo'u Itukó'oviti yútoeke Muíse yoko yútoeke porófeta, ina epemôa tutíyehikoya ápeyea emó'u ne evo Poûlu. Hara kíxoá itaikea:

—Itínoe viyénoxapa íhae Izarâe, enepo áva yemó'u yenékike ra xanéhiko, yokóyuhua kó'oyene —kíxoanehiko.

Yuhu Poûlu ya Antiokíya, pitivóko ya Písitea

16 Yane exépucone Poûlu, ina koexépuquinao vô'u pahukoâti yunukú kó'ieya. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe iyénonjapa íhae Izaráe, koane itínoe ákoti itukapu jûdeu teyotímaka Itukó'oviti, yakámokenonu.

17 Koati Itukó'oviti, Únae xanena ûti, uti íhae Izaráe, noivókoxo voxúnoekene. Énomonemaka porexôa yupíheovo ukóponeahiko yaneko óveaku poké'exake Ejítu, ina veyohíkopamaka ya hána'iti xunáko.

18 Ako ímaxapahiko Itukó'oviti upánini ako aúnati ne kixoku itúkeovo kúveu koarenta koeti xoénae koeku óvea yaneko poké'e ákoti apêti.

19 Yoko uké'exinoa Itukó'oviti seti koeti kó'ieovoku xâne ya poké'exa Kanâm, ina iko'íparaxea poké'exa ne voxúnoekene.

20 Yoko uhá koêti neko vékokuhiko tukú koeti iko'íparaxoa neko poké'e, koaturu sentu sinkoenta koeti xoénae ómo. Ikénepoke, ina itukínoa Itukó'oviti neko voxúnoekene inuxínoatihiko, yúhoikovoku tukú koeti kaxénake porofeta Samûe, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke.

21 Yane épemonehiko Itukó'oviti itúkinoa natína. Koáne, itúkinoa Itukó'oviti kuteâti âha. Poréxoa Sâu, xé'a Kí, ámoripono Mbejámi, itúkeovo natína kúveu koarenta koeti xoénae.

22 Veyopâne Itukó'oviti ne Sâu itúkeovo nâti, ípíhone Ndávi. Yoko hara koe Itukó'oviti vo'ókuke: “Enepone Ndávi, xé'a Njése, íninjoa itúkeovo hóyeno hokoâti ne ngixoku ngo'ísoneuyea, itukoâtimo uhá koêti ne anjá'inoa” kôe.

23 Koati xapa amósenopono Ndávi úkea ne Jesus, enepone koitóvoviti, páhoe Itukó'oviti

Izarâeke, kuteâti koeku yuho Itukó'oviti mekúke kó'iyeanamoye.

²⁴ Itea inúxotike, tumúneke símea ne Jesus, símo Xuaum Mbátita koyuhó'inoati emo'u Itukó'oviti ne heú koeti xâne íhae Izarâe, koyúhoti kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo yoko kuríkopea, koane áhikeovo.

²⁵ Yoko yaneko kousokeaku ítuke neko Xuâum, ha kôe: “Haina ûndi ne íkitixanuke. Keno'ókotimo ingénepoke ne koati teyonéti ya uhá koéti. Muhíkova anjí'okeova ngúxeinoa imo perékatana, ako omóndokea” kôe.

²⁶ Itínoe iyénonjapa, ámoripono voxú'ikene Ábraum, yoko ítínoe ákoti itukapu jûdeu teyotímaka Itukó'oviti, koati utíne koyúhoinokono ra íhíkavoti koyúhoti koeku víteova ne pahúnevo úti.

²⁷ Itea enepohikoneko ko'óvokuti ya Njeruzálem yóko'o neko tutíhiko, ako éxa itukóvotiye ne Jesus. Ákomaka éxa nekôyohiko kixó'ekone ne íhikaxovike porófetahiko yuhoíkovoti heú koeti sâputu íhikaxovokuke hó'e. Yoko enepo koepékohiko Jesus, koati kousókoatihiko ne kúxoti yutoéti emó'uke Itukó'oviti.

²⁸ Upánini ákoyea ápahuina pahúnevo ne Jesus mani évotikokonoke koépekeokono, kóyeane épemeahiko Pilátu pahúkea koepékoati.

²⁹ Usoné'e ítukeinoahiko, yoko énomone neko uhá koeti yutoxóvotine emó'uke Itukó'oviti mekúke kixókonokumo Jesus, ina veyopókono ne muyo Jesus kuruhúke, ina ekoxókono.

³⁰ Itea koéxepukopa Itukó'oviti koukópeati xapa ivokóvoti.

³¹ Ápemaka xáneheixone Jesus yaneko ukêa

Ngalíleya yóno Njeruzálem, ixómoti noixópa ike exépukopine kúveu ênoti káxe. Énomonemaka koyuhópo koeku noíxone xokóyoke xapa xanéhiko yara koeku kó'oyene —kíxovokoxoane Poûlu.

³² Ina koepómaka:

—Hara koyúhoinopinoe úti inámati ihíkavoti koeku Jesus, enepone kixínoake Itukó'oviti neko voxúnoekene mekúke ápeyeamo.

³³ Koúsokinoveane Itukó'oviti ne emó'uinoa, uti ámoripono. Koéxepukopo Jesus koukópeati xapa ivokóvoti, kuteâtimaka koêku ne yutoéti yane pí'ape Sâramu, enepone koêti:

“Iti koati nje'éxa. Kó'oyene indúkopovone yá'a” koêti.

Sâramu 2.7

³⁴ —Koéxepukopinoake Itukó'oviti koukópeati xapa ivokóvoti, koati porexoâti ákoyeanemo ivákapu, kuteâtimaka koeku po'i yuhu Itukó'oviti ya emó'uke, enepone koêti:

“Ngousókinopeatinoemo ra yunzó'ino Ndávi, enepone sasá'iti emó'um ákoti aukápapu ikéne” kôe.

Izâiya 55.3

³⁵ Énomone kó'inomaka po'i yuhôti ya Sâramu koêti:

“Ákomo síkea uké'eyeane mûyo ne Sasá'iti Yovóxe xoko ekóxokonoku” kôe.

Sâramu 16.10

³⁶ —Yoko enepo uséxoane Ndávi ne uhá koeti ahá'inoa Itukó'oviti itúkea ya kaxénake, ivókovoepo. Pihópone kuteâti koeku oxúnoekene, koane óvane mûyo yane ekóxopokonoku. Uké'epone yanekôyo.

³⁷ Itea enepone koéxepoepo Itukó'oviti ukópea xapa ivokóvoti, ako ávaheixa xoko ekóxokonoku, ako aúke'eyeane muyóya.

38 Itínoe iyénonjapa, ivéka'akanoe ra yuhó'inopi ûti itúkeovo xoko Jesus kotúyopeokono pahunévoti.

39 Koati vo'ókuke Jesus sasá'ipea nonékuke Itukó'oviti ne uhá koeti xâne kutipoâti, sasa'ípeati uhá koêti neko koekúti ákoti oxéne sasá'ipea koeku hókea ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse.

40 Neíxapunoe mará'inamo itúkapu itínoe kixo ne yútoe porófeta, enepone koêti:

41 “Itínoe émoketi, hána'itimo kénoko'iyi. Má koetímo yomíxone. Vo'oku apêtimo índuke ya kexénake ákotimo yakutípoa muhíkovamo keuhápu'ikinakana” kôe —kíxovokoxoane Poûlu. *Habacuque 1.5*

42 Yane ipúhikopeane Poûlu yoko Mbaranâbe neko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko. Koeku ipúhikopea, itaikoamaka xanéhiko káyukopinoamaka neko yûho yaneko keno'ókoti sâputu.

43 Pihopóne ne Poûlu yoko Mbaranâbe, êno jûdeu hokopâti, koánemaka po'ínuhiko teyoti Itukó'oviti ákoti itukapu jûdeu hokopâtimaka ne hó'e jûdeu. Koyúhoinoahiko evo Poûlu, kotiú'ikeati isóneu, kaha'aînoatihiko ákoyea itávakea ne hána'iti seánakoa Itukó'oviti.

44 Poéha sâputu ikéne, kalíhanini uhá kó'iyea ne ko'óvokuti yane pitivóko kámokenoponea emo'u Itukó'oviti.

45 Itea noixoâne jûdeuhiko neko êno xâne, yupihovó koe ahúxukinovo okovo vo'oku íyokeovo ivávakeokono ne evo Poûlu. Ina turixóvo ne jûdeuhiko koémoke'eyea, koane koyúhoyea ákoyea akána'u neko yuho Poûlu.

46 Itea ako kalíhuina píkea ne Poûlu yoko Mbaranâbe. Hara kíxovokoxoa:

—Konókoti itúkeovo itínoe jûdeu inuxô íkameokonoa ra emo'u Itukó'oviti. Itea koeku ákoyea yakáha'a, inixépovotinoe ákoyea yomótokea ko'íparayea ne inámapoti apéyeati ákotinemo hunókoku, koyuhópoinoatinemo úti ne xâne ákoti itukapu jûdeu.

⁴⁷ Vo'oku hara koe páhoenonu ne Vúnae, ûndi yoko nza'íne:

“Íti indúko kouhápu'ikoati ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, motovâti iyúseyea ya uhá koeti kúveu mêum ne kixoku íteova xâne ya pahúnevo” kôe —kíxovokoxoane evo Poûlu.

Izâiya 49.6

⁴⁸ Kamoné'e yuho Poûlu neko ákoti itukapu jûdeu, yupihovó koe elókeyea okóvo koane iháyu'ikeahiko ne emo'u Vúnae. Yoko kutipo emo'u Itukó'oviti ne heú koeti xâne hoenáxovotine yonópeamo xoko Itukó'oviti ákotinemo hunókoku.

⁴⁹ Pihóne itóhineyeya ne emo'u Vúnae ya uhá koêti neko poké'e.

⁵⁰ Itea enepohikone jûdeu, ítoa koésayu'ixea isóneu senóhiko koati teyonéti, teyotímaka Itukó'oviti, yoko isóneu pahúkotihiko yane pitivóko, kutí'inoke okópotihiko Poûlu yoko Mbaranâbe. Koati okopâti, ina kopúhikopahikomaka yaneko poké'ea.

⁵¹ Itea ikátatahevexopovo ne evo Poûlu, kurikópoti ipú'ine poké'e oveâti hevékuke, exókoatihiko itúkeovo xâne ákoti omotókea íkameokono emo'u Itukó'oviti. Yane ukópononehiko pitivóko koéhati Íkoniu.

⁵² Kene neko hokópoti Jesus ya Antiokíya, koati hána'iti elókeyeahiko okóvo ikéneke Itukó'oviti,

koane êno xunako Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti xokóyoke.

14

Yóno ya Íkoniu ne Poûlu yoko Mbaranâbe

¹ Ya Íkoniu, koyúhpono íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko ne Poûlu yoko Mbaranâbe. Vo'ókuke neko kixoku koyúhoyea, yupihovó kôe êno xâne kutípoti Vúnae, jûdeuhiko koánemaka po'ínuhiko xâne ákoti itukápa.

² Enepohikone jûdeu ákoti akutipo yuho Poûlu, kopúhiko tuti xâne ákoti itukapu jûdeu, íhíkaxoati okópea Poûlu.

³ Itea kóyeane xu'íkeneyea ne evo Poûlu yaneko pitivóko, koane ako kalíhuina píkea koyúhoyea emo'u Vúnae. Poréxoa Itukó'oviti itúkea iyupánevoti koane koekúti ákoti po'i itoâti itúkea, kouhápu'ikoati yane ítuke itúkeovo koati kaná'uti ne yuhôti koêku ne hána'iti seánakoa.

⁴ Yanê'e, haxákeovokoko ne xanéhiko yane pitivóko. Ápe kotíxoti jûdeuhiko puvoti Poûlu, ina apê kotíxoti evo Poûlu.

⁵ Yane ho'úxovone ne jûdeuhiko, yóko'o ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, koánemaka ne tutíyehiko okópea evo Poûlu. Koati kahá'ati váherexea ítukeino Poûlu yoko Mbaranâbe, koane koépekea, hepokoâti ya mopôi.

⁶ Eyekóxoane Poûlu yoko Mbaranâbe, kohó'ine xoko pitivókohiko iháxoneti Lístara yoko Ndêrbe ya Líkauneake, koánemaka xoko po'ínuhiko pitivóko ákoti ahikâ.

7 Énomone koyúhoyeamaka ne inámati ihíkavoti koeku Jesus.

Ya Lístara koítovokono hóyeno ákoti yána isayú'ixovoti hêve

8 Ya Lístara, ápe hóyeno ákoti yána. Poéhane ivátaixea itúkovo, vo'oku omeátinekene ákoyea ehévekapu ne hêve. Ako lévekexeaku.

9 Enepone hóyeno, ixomo kamokéno Poûlu koyúhoyea. Yane pono-ponó kixínoane úke Poûlu koane noíxea itúkeovo kutípoti ápeyeya xunako Itukó'oviti, motó'inovake koíteovokono.

10 Ina kohonóko emó'u ne Poûlu kíxea:

—Yexépuka! Xe'ó yáko! —kíxoane.

Énomone yanê'e, xépu koépone neko hóyeno koane yonópea.

11 Noixoâne xanéhiko neko ítone Poûlu itúkea, hara koe emó'u vaúkexeahiko ya emó'uke:

—Simó'ovinehiko ra íhae vanúke ikútipasikovovitihiko, uti xâne yara poké'e —koénehiko.

12 Ina itukínohiko evo Poûlu iha hó'ehiko. Njúpite íhaxea Mbaranâbe. Kene Poûlu, vo'oku itúkeovo énomone ixomo koyuhô, Mérkuriu íhaxea.

13 Yoko nonékuke páhapetea ne pitivóko, ápe hána'iti péti imóko'ikokonoku ne Njúpite. Enepone sasedóti inuxínoti xâne hó'eke, kaha'a iháyu'ikea evo Poûlu. Hukínóvoti ómea vûi páhapeteake ne pitivóko koane iyoyónevoti itunoêvoti ikó'iparaxoke evo Poûlu. Mani isukoâti ne vûi itúkoti ikó'iparaxoke Poûlu yoko Mbaranâbe kuteâti kixoku Njúpite hó'e. Yoko kutipasí koémaka isóneu xanéhiko ho'uxóvotiya.

14 Exoâne ápostuluhiko, enepone Mbaranâbe yoko Poûlu, âha ne xanéhiko itúkinoá, kávarerekexo ípovo muyókuke, éxokovope yupíheovo ikótivexea isóneuke neko koekúti, ina ehakóvo xokóyoke neko xanéhiko. Hara kíxovokoxoa:

15 —Itínoe hóyeno, na koeti kixíneaneyé? Utímaka xâne kiteátinenoe. Enepone yeópone iséneuke, kúteanemaka veópone. Hara simíno úti koyúhoyea úti ra inámati ihíkavoti koyúhoti koeku Jesus, maka kiríkapanenoe ra koekúti hékone ákoti itóponone, koane hekápanemaka ra koati kaná'uti Itukó'oviti, enepone pahukoâti apé kó'iyea ne vanúke, koáne ra poké'e, koánemaka ne úne ya mar yoko uhá koeti ovâtihiko.

16 Yaneko káxehiko pihôti, síkoa Itukó'oviti pihohí kó'iyea ne uhá koeti xâne ikéneke koêkuti âha hókea.

17 Itea kóyeane ápeyea koekúti, ítuke vo'u Itukó'oviti, kouhápu'ikinoati ne xanéhiko yara poké'e itukóvotiye ne Itukó'oviti. Énomone ne uhá koeti únati ítuke kuteâti koeku pahúkinopinoe úko ukeâti vanúke, koane itúkinopinoe kaxena itóvope ha'i nonéti, koane poréxeopinoe nikokónoti motovâti imétaxivo, koánemaka elókeko yokóvo —kíxovokoxoane Poûlu.

18 Upánini koéneye yuho Poûlu yoko Mbaranâbe, kalíhanini ákoyea íta sayá'ikea neko ákoti yumaxápu xâne kaha'âtihiko oró'okinoa hó'openo mani ikó'iparaxoake.

19 Yoko ápe jûdeuhiko íhae Antiokíya yoko íhaemaka Íkoniu kopuhíkoponeati tûti neko xanéhiko, ihíkaxoati okópea Poûlu koane hepókea ya mopô. Yane hepókoanehiko, ina kahakôa meúkeke ya pitivóko po'okoâti ivókeovone.

20 Itea yakukú kixo Poûlu ne kutípotihiko Jesus, yane exépukopone ne Poûlu, ina urúkopovamaka ne pitivóko. Poéha káxe ikénepoke, pihópone Poûlu ya pitivóko koéhati Ndêrbe. Mbaranâbe xanépo.

Kayukópovo evo Poûlu ya Antiokíya, pitivóko ya Sírea

21 Koyuhoâne evo Poûlu ne inámati ihíkavoti koeku Jesus ya Ndêrbe, êno xâne hokópoti Jesus. Ina kayukópovamaka evo Poûlu neko pitivókohiko okóponoku inúxotike, enepone Lístara, Íkoniu yoko Antiokíya.

22 Yâkonoye, kótiu'ikeahiko isóneu ne hokoti Jesus, enekoâti kóxuna'ixeovohiko ikéneke Vúnae koane ákoyea aúkapapu ikéne. Éxokoahikomaka enó'iyea kotíveti koekúti nókone vékea úti tumúneke seópea úti natíxokuke Itukó'oviti vanúkeke.

23 Ina itukínomaka póhutihiko imokóvokuti inuxínoati ne itukéti. Ikénepoke, ina itukínoahiko orásaum koane jejuá kó'iyea, epémoti xunako Itukó'oviti oúkeke, ina kuri'ókoahikomaka Itukó'oviti, enepone kutíponehiko, epemoâti huvó'oxea.

24 Ina ukopóno ne evo Poûlu. Poké'e koéhati Písitea tarú'uxohiko yonoti Páfíleake.

25 Yane koyúhonehiko emo'u Itukó'oviti ya Pêrji. Ikénepoke, ina yonôpo Átalea.

26 Ukopeâne Átalea, namúkopo hána'iti vatéke kayukópovoti Antiokíya ya Sírea, úkeakuhiko inâ pahukókono yâtikeneye enepo inâ epemínokonomaka seánakoa Itukó'oviti yane itukéti úseune kó'oyene.

27 Seopónehiko, enepo ho'uxóvonemaka ne kutípotihiko Jesus imokóvokutike, koyúhopinoa evo

Poûlu uhá koeti kíxoaku Itukó'oviti ikó'itukexea ya ítukeke, koane kíxoakumaka Itukó'oviti míhe'okinoa ne ákoti itukapu jûdeu oxene kutípea.

²⁸ Kali êno ókea evo Poûlu xapákuke neko kutípotihiko Jesus.

15

Apê ho'uxóvoti ya Njeruzálem

¹ Ápehiko xâne ukeâti Njúdeya íhíkaxoponoati neko ákoti itukapu jûdeu kutípotihiko Jesus. Hara kíxoa íhíkaxea:

—Enepo hákotinoemo sirkunsidá kê itikoâti kexé'uke ne hoénaxovope itíkivo xanena Itukó'oviti, kuteâti íhíkaxovike yútoe Muíse, ákomo oxéne sesá'ipi ya pehúnevo —koe íhíkaxea.

² Êno poé'ainoa isóneu Poûlu yoko Mbaranâbe yúho neko ukeâti Njúdeya, koane kali xúnati yumópeokoko vo'ókuke. Ina kousókohiko isóneu ne kutípoti Jesus kónokea yónea ne evo Poûlu ya Njeruzálem koánemaka ne po'ínuhiko noivókoeti xapákuke, motovâti épemo'ikoponeahiko ápostulu, enepohikoneko xáneheixone Jesus, isóneunoa yóko'omaka isóneunoa po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'ovitiya.

³ Enepohikoneko xâne ho'uxínovoti ítuke Vúnae pahúkoti evo Poûlu yónea Njeruzálem, kali xanee kíxoahiko oxéneke. Yane pihóne ne evo Poûlu. Hane vekóhiko poké'exa Fenísea yoko Samâriya. Koêkuti vékoku xapákuke ne kutípoti Jesus, éyekoxoa ápeyea hokópoti Jesus xapákuke xâne ákoti itukapu jûdeu. Uhá koêti neko kutípoti Jesus kamoâti, yupíhova elókeyea okóvo.

⁴ Enepo simohíko ya Njeruzálem, enepohikone kutípoti Jesus-ya koánemaka ne ápostuluhiko, yóko'omaka ne po'ínuhiko inuxínoti ítuke Vúnae, elókea okóvo símea ne evo Poûlu. Ina koyuhó'inoa Poûlu yoko ha'ínehiko heú koêti kíxoaku Itukó'oviti ikó'itukexea ya ítukeke.

⁵ Itea ápe farîzeu, enepone yuixóvoti hókea yútoe Muíse, kutípotimaka Jesus anavókokoxovati ne po'ínuhiko ho'uxóvotiya. Ina koyuhoâhiko kónokea sirkunsidá kó'iyea ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu koane kónokea yuíxeovo hókea yútoe Muíse.

⁶ Yane ho'úxovone ne ápostuluhiko koánemaka ne po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'oviti oposíkoti póneovoku isóneunoa ne koekúti.

⁷ Enoné'e yúho'ixeokoko vo'óku, ina exepúko ne Pêturu. Hara kíxovokoxoa:

—Itínoe mbo'ínu xoko Jesus, yéxoanoe mekú'iyeano noívokoxonu Itukó'oviti xapákuke ûti ngoyúhoyea ne inámati ihíkavoti koyúhoti koeku Jesus xapákuke po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, motovâti kámea yoko kutípea.

⁸ Itukó'oviti enepone éxoti isóneu uhá koeti xâne, énomone exókovi koêku yaneko pahukôa ne Sasá'iti Omíxone ovo'ó kó'iyea ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, kuteâtimaka kixó'oviku yanekôyo, uti jûdeu.

⁹ Ako ápahuina ínixone Itukó'oviti poé'ayea ûti, uti jûdeu, yane xâne ákoti itukapu jûdeu. Kasása'ikopamaka Itukó'oviti nekôyohiko yane pahúnevo vo'oku kutípea, kuteâtimaka kixó'oviku.

¹⁰ Ná'ikopo koeti kehá'ainonoe yopósi'okivo Itukó'oviti koeku kehá'ainoa ne xâne ákoti itukapu jûdeu hokópotine Jesus ítúkea kixovókuti ákoti vítâ

vitúkea, ákotimaka itâ voxúnoekene? Yara kêku, kutí kôe ikeínoxoatihiko koati ínati koekúti ákoti itoâti koínoyea.

11 Koati kutipoâti ûti itúkeovo vo'oku seánakovi Vúnae Jesus vitínovoke ya pahúnevo ûti. Yoko énomone kutí'inoke itóvotimaka ya pahúnevo ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu —kíxovokoxoane.

Koeku isóneunoa Teâku

12 Énomone yanê'e, kóyunukovone neko heú koeti xâne ho'uxóvoti. Ina kamokénohiko Mbaranâbe yoko Poûlu koyuhó'iyeeati koêku ne êno iyupánevoti poréxoake Itukó'oviti itúkea xapákuke po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, koane po'ínuhiko koekúti ákoti po'i itukoâti kuteâti.

13 Uke'éxonehiko koyúhoyea, hara kíxovokoxoa Teâku:

—Itínoe mbo'ínu xoko Jesus, ivévaka ra yûnzo.

14 Kámoanemeku ûti ne Simaum Pêturu koyuhó'iyee koêku inâ ihaxíkoa Itukó'oviti ne ákoti itukapu jûdeu hokópea, motovâti itúkea xanéna.

15 Yoko koati énomonemaka koéneye yútoe porófetahiko, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke, xoko kó'iyeeaku:

16 “Ikénepoke ra koekúti, aungóvotimo ngoéxepukopeamo ne kúxoti natíxoku Ndávi, enepone kutí koeti ovokúti itohíneotíne. Enepone kixovókuti uké'etíne yara koeku kó'oyene, ingo'ínamakopatímo.

17 Yane oposíkonutímo uhá koeti po'ínuhiko xâne, enepone uhá koetímo kó'iyeeovoku xâne ákoti itukapu jûdeu ikoseânaxovonuti.

18 Énomone kôe ne Itukó'oviti, enepone kouhápu'ikoati ra koekúti mekúke” koe yútoe porófeta. *Amós 9.11-12*

19 Ina kixovókokoxopamaka Teâku:

—Kuteâti koêku ra yuho porófeta, íninjoa unáko ákoyea aina víxa ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu hokópotine Itukó'oviti.

20 Yusikóne pohu yutóxinoa uti koyuhópeti koyuhó'inoati úti ákoyea yusíka níkea nikokónoti ikó'iparaxokonoke sánduhiko, koane ákoyea yusíka kapíneyea xâne ákoti itukapu koati múxone, koane ákoyea yusíka níkea nau hó'openo kotitínoeti yoko íti.

21 Vo'oku koati énomone koéneye ne ihíkauvoti yútoeke Muíse. Yoko ukeátinekene, kóyekune ápeyea koyuhoâti ya uhá koeti pitivóko enepo yuhoíkokono ne yutoéti ya sâputu, ho'úxovope viyéno jûdeu íhikaxovokuke hó'e.

Yutoéti yonoti xapa xanéhiko ákoti itukapu jûdeu kutípoti Jesus

22 Yanê'e, enepohikoneko ápostulu yóko'o ne po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'oviti ya Njeruzálem, koánemaka uhá koêti ne po'ínuhiko kutípoti Jesus ho'uxínovoti ítuke Itukó'oviti, ínixoa unáko noívokoxea hóyenhiko xapákuke, páhoemo xanépea Poûlu yoko Mbaranâbe ya Antiokíya. Enepone noívokoe, énomone ne Njûda, iháxonetimaka Mbarasâpa; yókomaka Síla. Aínovo koati teyonéti xapákuke neko kutípoti Jesus.

23 Énomone ominôa ne yútoe. Yoko hara kôe ne koyuhópeti ómone:

“Itínoe po'ínu ûti xoko Jesus, itínoe ákoti itukapu jûdeu ya Antiokíya, Sírea yoko Silísea, yúhoikopinoe ûti, uti ápostulu yoko inuxínoti ítuke Itukó'oviti yâye, uti pe'ínu xoko Vúnae.

²⁴ “Véxoa ápeyea xâne ukeâti xapákuke ûti, ákoti itukapu páhoe ûti, kopoé'akoponoti iséneu ya kixoku íhikaxea emo'u Itukó'oviti.

²⁵ Kutikokó kó'inoa visóneu kónokea noívokoxea uti hóyeno, páhoe ûti xepákukeno xanépea ra pi'âti hóyeno ákoti omotóva vokóvo, enepone Mbaranâbe yoko Poûlu,

²⁶ hóyenhiko koitóponovoti kotíveti, mani koéputimaka vo'oku itúkea ítuke Vúnae Jesus Kristu.

²⁷ Pahúkinopimaka uti Njûda yoko Síla. Énomonemo koyuhó'inopeanoe ra koekúti simapíne.

²⁸ Koati inixoâti Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koánemaka ûti ákoyea yusíka kurí'uxinopea uti po'i nékone itíki ákoti itukápa ne koati nokonéti, enepora páhoenopi ûti itíki.

²⁹ Harâ'ahiko: ákoyea nike nikokónoti íparaxeokonoke sánduhiko, koane ákoyea nike íti koane nau hó'openo kotitínoeti, koane ákoyeamaka yakápinea xâne ákoti itukapu koati mîxone. Koati únatimo yokohíyanavao ra koekúti kixínopike ûti yarâ'a. Koékuikone yuhó'inopi ûti” kôe ne yútoehiko.

Yuhó'koa íhae Antiokíya ne koyuhópeti

³⁰ Úkeane pího neko pahoéti ya Antiokíya. Simoné'eya, ina ho'uxôa heú koéti neko kutípoti Jesus, yane poréxoane neko koyuhópeti ómone.

31 Yuhoíkoanehiko, koati yupihovó koeti elókeyeahiko okóvo vo'oku koati kouhépekeopeati isóneu.

32 Enepone Njûda yoko Síla, koatímaka porófeta koyúhoti kouhupu'ikinoake Itukó'oviti. Kouhepekomaka isóneu kutípotihiko Jesus neko pi'âti vo'oku kixoku enékea, koane kóxonakoamaka ikéneke Vúnae.

33 Kali ôvane xapákuke. Yane poréxoanehiko kutípoti Jesus aúkopeovo xapa pahukoâti kaha'aînoatimaka unako koêku yaneko pihópeaku. (

34 Itea ínixoá Síla unáko óveakoneya.)

35 Ôvaikone Poûlu yoko Mbaranâbe ya Antiokíya. Enómaka po'ínuhiko ha'íne ihíkaxoati koane koyuhoâti ne emo'u Vúnaeya.

Haxakeôvokokone Poûlu yoko Mbaranâbe

36 Ikénepoke, hara kíxoa Poûlu ne Mbaranâbe:

—Vaúkapapu noíxoponea po'ínu ûti xoko Jesus ya uhá koeti pitivóko vékokune koyúhoyea ûti emo'u Vúnae yanekôyo, maka véxane kóyekuhiko —kíxoane.

37 Yoko kahá'ainoa Mbaranâbe ne Xuâum iháxonetimaka Márku xané'iyea.

38 Itea ínixoá Poûlu ákoyea yusíka kó'iyeaneye vo'oku yanekôyoke ya Páfílea, kurí kíxoa ne itukéti aukópovoti ikéne. Ákone axéna ya itukétike.

39 Koati yupihóvati ákoyea akútikoko isóneunoa Poûlu yoko Mbaranâbe, kutí'inoke haxakeôvokokoti vo'ókuke. Pihóne Mbaranâbe Xípereke ya hána'iti vatéke. Márku xáne.

40 Kene Poûlu, Síla noívokoxo. Úkeane pihohíko neko pi'âti itukínoane orásaum po'ínuhiko kutípoti Jesus, epemínoati seánako Itukó'oviti.

41 Hane vekóhiko poké'exa Sírea yoko Silísea huvo'óxoati ne kutípotihiko Jesus xoko póhutihiko imokóvokuti kóxuna'ixeovo ikéneke Vúnae.

16

Xanêa Timóti ne Poûlu yoko Síla

¹ Ehane símo ne evo Poûlu ya pitivókohiko koéhati Ndêrbe yoko Lístara. Ápe kutípoti Jesus-ya koéhati Timóti, xé'a seno jûdeu kutípotimaka Jesus. Kene há'a, ngerêku.

² Enepone Timóti, ínixoá kutípotihiko Jesus ya Lístara yoko Íkoniu itúkeovo koati ponóvoti kixoku itúkeovo ikéneke Vúnae.

³ Yane kahá'ainoa Poûlu xané'iyea. Énomone sirkunsidá kixínoa inúxotike, pikoti poé'ainoa isóneu jûdeuhiko, enepohikone ko'óvokuti yane pitivóko koane xe'ókuke, enepo hákoti sirkunsidá kixôa, vo'oku heú koe xâne éxea ákoyea itukapu jûdeu ne ha'a Timóti.

⁴ Úkeane pihohíko. Koêkuti pitivóko vékoku, éxokoa evo Poûlu ne kutípotihiko Jesus yútoe neko ápostuluhiko yoko po'ínuhiko inuxínoti ítuke Itukó'oviti ya Njeruzálem, maka hákanehiko neko koekúti ínixonone evo ápostulu kónokea hókeokono.

⁵ Énomone kutí'inoke koukóponovoti ikéneke Itukó'oviti ne kutípotihiko Jesus xoko póhutihiko imokóvokuti. Koane káxe, káxe kurí'uxeovo yé'akeye xâne kutípoti Jesus.

Noíxone Poûlu ya kutí koeti hopúne koeku óvea Torôadi

⁶ Heú kíxoa yónea evo Poûlu ya poké'e koéhati Firîjea-Ngalásea vo'oku ávoyea síka Sasá'iti Omíxone

Itukó'oviti yóneahiko Âzea koyúhoponea emo'u Itukó'ovitiya.

⁷ Ye'éxonehiko poké'exa Mísea, mani yonotíhiko íyeu Mbítinea, itea âvomaka síka Sasá'iti Omíxone Jesus yóneaya.

⁸ Yane tarú'uxonehiko Mísea koane símea ya pitivóko koéhati Torôadi.

⁹ Yaneko yóti koeku óvea yane pitivóko, ápe éxokoake Itukó'oviti ne Poûlu ya kutí koeti hopúne. Hara noíxo, hóyeno íhae Masêdonea xe'ó koyêti ihaxíkoati. Hara kíxo: “Kiná'aka yâkeneye ya Masêdonea, hivá'axapanavi” koéne.

¹⁰ Ehá'axo ápe neko éxokoake Itukó'oviti ne Poûlu, kousokovone úti vóneaya, vexoâti itúkeovo Itukó'oviti ihaxíkovi koyúhoponea úti ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koeku Jesus xapákuke ne íhae Masêdonea.

Hokôpo Jesus ne sêno koéhati Lîtea ya Filípu

¹¹ Vipuhíkeane Torôadi ya hána'iti vatéke, ponó koene uti Samotarásiya. Po'ípone káxe ina vitopóno pitivóko koéhati Neápuli.

¹² Ukeâti Neápuli, Filípu vóno. Enepone pitivóko, koati hána'iti, epó'oxo koati exóneti yane po'ínuhiko pitivóko ya Masêdonea. Kutí koe kixoku koêku ya Róma yane pitivóko vo'oku itúkeovo ne ponóvoti kixovókuti ya Róma hokokónoya. Énomone vóko kali ye'á koeti káxe.

¹³ Simovóne sâputu, vipúhikea ne pitivóko vonoti xe'o huvêo vo'oku hara koeti visóneu: “Anêkomea ho'úxovoku xâne itúkea orásaum” koeti visóneu. Simoné'e utíya, ina vivatáko koane yúhoikea úti ne senóhiko ho'uxóvotine, koane koyúhoinoa úti ne emo'u Itukó'oviti.

14 Xapákuke neko senóhiko kamokénoviti, ápe koéhati Lítea, íhae pitivóko iháxoneti Tiyâtira. Ká'aye itúkovo neko sêno, kaváneti koati únati ipovóti kalísoti híyeu. Koatímaka teyoti Itukó'oviti neko sêno. Míhe'okea isóneu Itukó'oviti kutípea neko yuho Poûlu.

15 Ina ahíkovomaka iháke Jesus, koane uhá koeti xâne íhae óvokuke. Ike áhikínevo hara kixó'ovi:

—Itukapu kitipoâteoxo indúkeovo hokópotine Jesus, yaxénaponuikopo óvonguke. Koati yókokunemo njokóyoke —koéne yuhó'inovi.

Êno íta'ixeovi, ehane xanépoa ûti.

Koitóvokono ârunoe vekoti kovóti

16 Po'íke káxe koeku vónea ho'úxovokuke xâne itúkea orásau, ítokopovovi ârunoe éxoti vékea kovóti vo'oku itúkeovo úroevo ndémoniu. Êno írikuxea ne hóyenhiko kovoxeâti neko ârunoe.

17 Koêkuti vékoku ne Poûlu koánemaka ûti, hokó'ovi neko ârunoe koane vá'uixea. Hara koe yúho vá'uixea:

—Enepora hóyenhiko, aínovo ovóxehiko Itukó'oviti, enepone koati payásoti ya uhá koêti. Epó'oxo simínoké koyúhoinopinoe kixeku ítivoa ne pehúnevo —kóye.

18 Koati ênoti káxe kóyeyeaneye. Ehane ímaxova Poûlu. Na'akené kó'inoane, ina kixôa neko ndémoniu:

—Ya iháke Jesus Kristu mbahúkopi ipíhikopi ra ârunoe —kíxoane.

Koati énomone yaneko ókoku ôra ipúhikopeane ndémoniu neko ârunoe.

Yehepóke'exokono ne Poûlu yoko Síla

19 Noixoâne hóyenhiko kovoxeâti neko ârunoe ákoyeanemo namúkope tiûketi vo'ókuke, namúkonehiko Poûlu yoko Síla, ina kahakôa parásake nonékuke ne pahúkotihiko yane pitivóko.

20 Isímoane nonékuke neko exeâti koêku ne koekútihiko yane pitivóko, hara koéhiko:

—Enepohikora hóyeno jûdeu, koati kopoé'akoti isóneu xanéhiko yara pítivokona ûti,

21 ihíkaxoti kixovókuti ákoti omotóva kutípea ûti, ákotimaka omotóva hókea ûti vo'oku uti rómanu — koénehiko.

22 Yane kutikokó koe isóneu ímaikinovo evo Poûlu neko êno ho'uxóvoti xâne. Ina véyo ípovo evo Poûlu neko pahúkotihiko koane pahúkea yehépoke'exeokono ya itátane tikóti.

23 Enoné'e yehépoke'exeokono, ina kurikókono ika'ákovokutike. Koati ixikó'okokonoti ne éxoti koeku iká'aeti kókohiyana kíxoixea motovâti ákoyea itápuhiko.

24 Kamoáne éxoti koeku iká'aeti neko emó'uinokono, ina ómo evo Poûlu xoko koati tiú'iyeku iká'akeokono xâne, ínamaka ikahévexoa. Títíu kíxea hêve ya koati êno ínati tâpoa.

25 Xu'ikénene, kuteâti kuku yóti, ixómonehiko itûko orásaum ne Poûlu yoko Síla xoko iká'ákokonoku, koane imóko'ixeovohiko ihayú'ikoti Itukó'oviti. Yoko kámokenoane po'ínuhiko iká'aeti.

26 Yane apé koéne xúnati iyuyôti poké'e koyuyoâti neko ika'ákovokuti ukeâti poéheveke. Uhá koe imíhe'okea páhapetea neko ika'ákovokuti vo'ókuke, epó'oxo heú koe ikúxeyea neko korénde, iká'o neko iká'aetihiko.

Hokôpo Jesus neko éxoti koeku iká'aetihiko

27 Yane iyuková koéne neko éxoti koeku iká'aetihiko. Noixoâne mihe'oké kó'iyeanne neko pahapétihiko, hé kixone hána'iti pirítauna, mani koepékopovoti. Ikutíxati kohó'itinehiko neko iká'aeti óyonone.

28 Itea vaúkoa Poûlu. Hara kíxoa:

—Hako kixevóneye! Vanéye, uhá koeti úti, uti iká'aeti —kíxoane.

29 Ina pahûko íhuxeokono yúku neko éxoti koeku iká'aetihiko. Yane éhakovo úrukeovo xoko óvoheixoku Poûlu yoko Síla, ina ipuyúkexea nonékuke xaneâti ínayea honónoko mûyo.

30 Yane ina kopúhikopo evo Poûlu meúkeke. Hara kíxoa:

—Unaém, kuti ngónoko motovâti índeoava ne mbahúnevo?

31 Ina yumopâ evo Poûlu:

—Yakútipo Vúnae Jesus. Énomonemo koitóvopi ya pehúnevo, koánemaka uhá koeti xâne íhae yóvokuke —kíxoane.

32 Yane koyúhoinoane evo Poûlu emo'u Itukó'oviti neko hóyeno, koáne ne uhá koeti xâne íhae óvokuke.

33 Énomone yaneko ôra ya yóti, kátarakopone evo Poûlu neko éxoti koeku iká'aetihiko, kipo'íkopinoati óko'onevo ike yehépoke'exinekono. Ikénepoke, áhikovo neko hóyeno ya íháke Jesus koánemaka uhá koeti xâne íhae óvokuke.

34 Ina ómo evo Poûlu óvokuke porexoâti nîka. Êno elókeyea okóvo neko hóyeno koánemaka uhá koeti íhae óvokuke vo'oku kutípeanehiko Itukó'oviti.

Koeku yuhó'inoa tutíyehiko ne evo Poûlu

35 Yuponíne, pahúkone pulísea ne tutíyehiko xokóyoke ne éxoti koeku iká'aetihiko, pahukoâti kuríkopea evo Poûlu.

36 Ina kíxo evo Poûlu neko exoti koeku iká'aeti koyonoâti:

—Pahúkonu tutíyehiko nguríkopeopinoe. Motóvane pihépi, ákonemo yuvópitinoe —kíxoane.

37 Ina yumopâ Poûlu:

—Ako yúhaikakana ûti motovâti éxeokono ápeyea pahúnevo ûti, itea kóyeane pahúkeovihiko yehépoke'exeokono ûti parásake nonékuke uhá koeti xâne, ina kurikó'ovi ika'ákovokutike. Ako omótova kíxeokononeye ûti, uti ovóheixoti opékuke xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma. Inípono kahá'ayeahiko pahúkea kuríkoponeokono ûti kó'oyene he'onou'ú koêti ákoti exoâti. Ako yusíka kó'iyeaneye. Kena'ákanehiko kuríkopeovi —kíxoane Poûlu.

38 Ina aukópovo neko pulísea xokóyoke ne tutíyehiko koane éto'okopeahiko yuho Poûlu. Kamoáne tutíyehiko neko yuhó'inoa pulísea, yupihovó koéne píkea exoâne ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxea evo Poûlu.

39 Yane pihóne neko tutíyehiko xoko evo Poûlu. Hara kíxoahiko:

—Hako kixe'évi. Pahúkovo ûti —kíxoanehiko.

Ina kurikópohiko evo Poûlu koane épemo'ixeahiko ipúhikopea neko pitivóko.

40 Ipuhíkopeane ika'ákovokuti, pihóponehiko óvokuke Lítea. Noixópo po'ínuhiko kutípoti Jesus ne evo Poûlu, kóxunakopea isóneu, ínahiko pihópo.

17

Poûlu yoko Síla ya Tesálonika

¹ Vekoáne Poûlu yoko Síla ne pitivókohiko koéhati Ánfipoli yoko Apólonea, yane simónehiko ya Tesálonika. Yaneko pitivóko ápe sinâgoga, íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko.

² Koati kixónokune ne Poûlu koêkuti yónoku opósikea ne jûdeuhiko. Hukinóvoti píhea sinâgogake. Mopó'a sâputu yónoheixo Poûlu, koyuhó'inoati koêku ne yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti.

³ Kouârapu'ikinoa Poûlu koêku neko yutoéti, koyuhó'inoati kónokea koítóponeovo kotíveti ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne, koane kónokeamaka ivókeovo yoko exépukopea ukópea xapa ivokóvoti. Haramaka kíxovokoxoa:

—Enepone Jesus ngixínopikenoe, énomone itukóvo Mésiya, páhoe Itukó'oviti koíteovovi — kíxovokoxoane.

⁴ Xapákuke neko jûdeuhiko, ápe itukínoati isóneu neko yuho Poûlu koáne kutipoâti. Yane kahá'inepnehiko Poûlu yoko Síla. Xapákuke ne xâne teyoti Itukó'oviti ákoti itukapu jûdeu, enómaka kutipeâti yûho, koánemaka senóhiko teyonéti yane pitivóko.

⁵ Itea ahúxukinovo okovo evo Poûlu neko jûdeuhiko ákoti akutipo Jesus. Koáhati iyókovatihiko kíxoaku xanéhiko ivávakea evo Poûlu. Hukinóvoti ítaikoponea koyuvôrixovoti hóyenhiko xané'ieya. Ina koturíhikopono xanéhiko yaneko pitivóko, kopuhíkeati tûti, íhíkaxoati okópea evo Poûlu. Yane pihónehiko óvokuke Njâzaum, kahá'atihiko

veyóponea evo Poûlu koane káhakea meúkeke nonékuke neko xanéhiko.

⁶ Itea ako inú'ika. Yane namúkohiko Njázaum koane po'ínuhiko kutípoti Jesus, ina kahakoâhiko nonékuke ne pahúkoti yane pitivóko. Yane hara kíxoahiko:

—Simó'ovinemaka ne hóyenhiko yómoti koésayu'ixea isóneu xanéhiko ya uhá koeti kúveu mêm.

⁷ Poréxoá Njázaum ókea óvokuke. Enepohikone hóyeno, aínovo okópoti yuho Sêza, natina ûti vo'oku koyúhoyea ápeyea po'i nâti koéhati Jesus —kíxoanehiko.

⁸ Kameáne xanéhiko koánemaka ne pahúkotihiko yane pitivóko neko yúho, ako aúhepe isóneu.

⁹ Itea kóyeane kuríkopeahiko Njázaum yoko ha'ínehiko. Itea tumúneke yusíkea pihópea, kónoko poréxea tiûketi. Yoko enepo hákoti po'i évotikokonoke ikénepoke, mani kayukópinokonoati neko tiûketi.

Pího Poûlu yoko Síla ya Mbêreya

¹⁰ Énomone yaneko yóti pahúkoa po'ínuhiko kutípoti Jesus ne Poûlu yoko Síla ya Mbêreya. Simoné'eya, pihóne íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko.

¹¹ Yoko unatíne isóneu ne íhae Mbêreya yane íhae Tesálonika. Koati ivavákoateoxo neko yuho evo Poûlu. Koane heú koeti káxe íhikaxova ne yutoéti emó'uke Itukó'oviti, noixoâti kó'iyeanexoye, kuteâti neko kámone xoko Poûlu.

¹² Énomone enó'ino xâne xapákuke kutipoâti neko yuho evo Poûlu. Ápe senóhiko ngerêku teyonéti kutipeâti yúho, koánemaka kali xu'ínati hóyeno ngerêkumaka.

13 Itea enepohikone jûdeu íhae Tesálonika ákoti akutipo Jesus, ehá'axo éxoá símeane Poûlu ya Mbêreya koyuhoâti ne emo'u Itukó'ovitiya, pihónehiko kopuhíkoponeati tûti ne xanéhiko yane pitivóko, ihíkaxoatihiko okópea evo Poûlu.

14 Yane hú kíxoane kutípotihiko Jesus pahúkea ne Poûlu po'íke pitivóko xe'ókuke mar. Itea óvaikone Síla yoko Timóti ya Mbêreya.

15 Yoko ápe xánenahiko Poûlu koyonoâti, kurikóponoatihiko tukú koeti pitivóko koéhati Átena. Ina aukópovohiko xoko úkeaku, omópotihiko emo'u Poûlu páhoepino Síla yoko Timóti ákoyea iká'akarixapu píhea xokóyoke.

Koyûho ne Poûlu ya Átena

16 Ya Átena, koeku kúxoixea Poûlu símea ne Síla yoko Timóti, yupíhova ikótivexea isóneuke vo'oku enó'iyea sándu, kuvóvone neko xanéhiko yane pitivóko.

17 Énomone pihíno xoko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko koyuhóponoati ne emo'u Itukó'oviti xapákuke ne jûdeuya koánemaka ne ngerêkuhiko teyoti Itukó'oviti ho'uxóvotimakaya. Kúteanemaka kixoku koyúhoino po'ínuhiko xâne ya parásake itukovo káxe, koêkuti tokópone.

18 Yoko ápe xâne áhati esá'ikeokoko isoneûti kuteâti ápeinoke xâne yara kúveu mêum koane póneovoku hó'e xâne. Xapákukehiko nekôyo, ápe xâne hokotíhiko isóneu hóyeno koéhati Épikuru. Ina apémaka po'ínuhiko xâne hokoti po'i isoneûti iháxoneti éstoiku, po'i hó'e xâne. Xapákuke

nekôyohiko, ápe kahá'ati yumópea Poûlu. Hara kixókokohiko vo'ókuke:

—Kútea koyuhóheoti râ'a. Kutimea itukóvoye ne kíxone? —kixókoko.

Ina koehíko po'ínu:

—Po'ímea kó'iyevoku hó'e xâne koyúho.

Yoko kó'inokeneye yúho vo'oku itúkeovo Jesus koane exépukopea ukópea xapa ivokóvoti koyúho ne Poûlu.

¹⁹ Ina omohíko Poûlu Areópaguke, ho'úxovoku pahúkotihiko yane pitivóko, kaha'âtihiho éxea koêku ne inámati ihíkavoti íhikau Poûlu. Yane hara kíxoa xanéhiko:

²⁰ —Koati pó'iti ne ihíkavoti yomínovike. Ako kámeaku ûti kuteâti. Kahá'a ûti véxea koêku —kíxoanehiko.

²¹ Yoko koati kixóvokune ne xanéhiko íhae Átena koánemaka ne po'ínuhiko xâne ko'óvokutimakaya íhae po'íhiko pitivóko, ako po'i yuixovonehiko ákoti itukapu koyúhoyea koane kámokenoyea inámati isoneûti.

²² Ina exepúko ne Poûlu nonékuke neko xanéhiko yane ho'úxovoku pahúkotihiko. Hara kíxovokoxoa:

—Ítínoe ko'óvokuti ya Átena, noínjoa ya uhá koeti koekúti itíkivonoe xâne koati yuixóvoti hó'e.

²³ Vo'oku koêkuti véngoku yara kúveu pitivóko, noínjoa ápeyeya sasá'iti kixovókuti kéxepoenohiko hé'e. Yoko xapákuke kéxepoehiko, ápe póhutiya apêti yutoéti koêti: “Eneporâ'a, ítuke ra ho'êti ákoti vexâ” koêti. Enepora ákoti yexâ, énomone ngoyúhoinopinoe kó'oyene.

²⁴ Itukó'oviti, enepone itukoâti ra mêum yoko uhá koeti ovâti, únæ ra vanúke yoko poké'e, ako ava péti koéxepoe xâne.

25 Ákomaka nókone mani ítukeinoake xâne. Koáhati énomone porexó'ovi vápeyea koane vómixekuyeovo, koane kóusokinovimaka uhá koeti po'inu nókone úti.

26 Enepone inúxoti hóyeno ítuke, énomone úkea uhá koeti po'ínuhiko xâne póneake Itukó'oviti óvea ra uhá koeti kúveu mêum. Yoko mekúke ítúkinoahiko Itukó'oviti kaxena ápepemo koane émeuxa óvohikoku,

27 motovâti opósikeahiko Itukó'oviti koane ítóponea éxea yane opósikea ahí'okeova, upánini ako ahíka Itukó'oviti ne póhuti koxe'u xâne.

28 Koati xokóyoke úkea vómixekuyeovo koane vehévokeovo. Énomonemaka úkea vápeyea, kuteâtimaka koeku kó'iyeya yútoeke po'ínuhiko hóyeno xepáukenoe, enepone éxoti yutóxea poêziya, vo'oku hara kôe: “Utímaka xe'éxaxapa Íhae Vanúke” koe yútoe.

29 Koeku vitúkeovo xe'éxaxapa Itukó'oviti, ako yusíka ápeyea visóneunoa ne Itukó'oviti ítúkeovo kuteâti itukéti ya ôro, péhu koánemaka mopô, ítuke vo'u xâne, kuteâti isóneunoa itukoâti.

30 Ako kíxoaku Itukó'oviti ne xâne koetíneye isóneunoa mekúke avô'o exâ koêku, itea kó'oyene éxokoane Itukó'oviti ne heú koeti xâne, koêkuti óvohikoku yara kúveu mêum, kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea.

31 Vo'oku ítúkinoane Itukó'oviti kaxena yúhoikopeakumo ne uhá koeti xâne vo'oku kixoku ítúkeovo. Yoko koati ponóvotimo ítuke yaneko káxe yuhaikapavine neko noívokoe Itukó'oviti yúhoikopeovimo, enepone éxokoke uhá koeti xâne ítúkeovo noívokoe yaneko koexépukopa ukópea xapa ivokóvoti —kíxovokoxoane Poûlu.

Ako akútikoko isóneuno yuho Poûlu ne íhae Átena

³² Kamoáne xanéhiko neko yuho Poûlu koêku ne exepúkopeati ukópea xapa ivokóvoti, ápe koemóke'ati. Itea hara koe po'ínuhiko:

—Kahá'a ûti keyúhopinoveamakamo ra koekúti po'íke káxe —kíxoanehiko.

³³ Yane pihópeane Poûlu.

³⁴ Itea ápehiko xâne kaha'ínepoati, kutipeâti yûho. Xapákuke ne kutipoâti, ápe koéhati Ndiunísíu, hóyeno teyonéti xapákuke po'ínuhiko payásoti ya Areópagu. Ina apémaka sêno koéhati Ndámari, koánemaka po'ínuhiko xâne.

18

Poûlu ya Koríntu

¹ Ikénepoke neko koekúti, ipúhikopeane Átena ne Poûlu. Hara yonópo pitivóko koéhati Koríntu.

² Énomone tokópea hóyeno jûdeu koéhati Ákila, íhae Póntu. Enepone hóyeno, avo áxu'ikenepo seópine ukópea Róma ya Ítalea, vo'oku ápeyea nâti koéhati Kalaútiu ya Róma pahuhíkopoti ipúhikopea uhá koeti jûdeu yaneko pitivóko. Xané kixópomaka yêno koéhati Pirísila. Ina yuhó'ixoponoahiko Poûlu.

³ Yane ókeane Poûlu óvokuke vo'oku itúkeovo kutikókotine itúkovo. Koáhati itúkotihiko itukéti, kali péti ipó ipo kixonéti.

⁴ Yoko uhá koeti sâputu koyúhotine koeku Jesus ne Poûlu sinâgogake, enepone íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, kaha'aínoati ne evo jûdeu koáne ne ngerêkuhiko kutípea ne íhíkavoti íhikaxone.

Koyûho koeku Jesus ne Poûlu

5 Simoné'e Síla yoko Timóti ukeâti Masêdonea, ixíkoako Poûlu ne po'i ítuke motovâti ítúkeovo póhutine koyúhoyea emo'u Itukó'oviti yuixovo, exókoati neko jûdeuhiko ítúkeovo Jesus ne Mésiya, enepone páhoe Itukó'oviti koíteovo xâne.

6 Itea okópohiko Poûlu neko jûdeuhiko koane koémoke'eyea. Ina ikatátaheopo ípovo ne Poûlu muyókuke exókoati ákoyeane omótokea íkameokonohiko emo'u Itukó'oviti. Hara kíxovokoxoa:
 —Keyumákapunemo enepo itukapu ipihóponovokutike yenóponoe. Hainamo oúngeke yóno ne ipíheponikonomo. Ukeátine kó'oyene, ngoyuhó'inoatinemo emo'u Itukó'oviti ne xanéhiko ákoti itukapu jûdeu —kíxovokoxoane.

7 Ipuhíkopeane neko íhikaxovoku hó'e jûdeuhiko, hane yonópo ne Poûlu óvokuke hóyeno koéhati Tísiu Njústu, hóyeno koati teyoti Itukó'oviti. Yoko xêrerekuke íhikaxovoku hó'e jûdeu óvo.

8 Enepone hóyeno koéhati Kiríspu inuxínoati ne itukéti yane íhikaxovoku hó'e jûdeu, kutipo Vúnae koane uhá koeti íhae óvokuke. Enómaka po'ínuhiko xâne íhae Koríntu kutipoâti ne emo'u Itukó'oviti kamoáne, koane áhikovohiko ya iháke Vúnae.

9 Yaneko yóti, ápe éxokoake Vúnae ne Poûlu ya kutí koetíke hopúne. Hara kíxoa:

—Hako píke, itea yákoyeneye keyúhoyinu. Hako keyunúkovo

10 vo'oku anéyem xikóyoke. Ákomo itoti ítúkinopi váhere, vo'oku koati ênoti xâne kutipónutine yara pitivóko —kíxoane.

11 Yoko poéha xoénae sei koe kohê óva Poûlu xapákuke íhíkaxoati emo'u Itukó'oviti yane pitivóko.

Omokóno Poûlu xoko Ngâliu

¹² Itukóvone pahúkoti ne Ngâliu ya Ákaya, ho'úxovo neko jûdeuhiko okópoti Poûlu. Ina omâ yuhoíkovokutike nonékuke Ngâliu.

¹³ Hara kôe yuhóhiko:

—Enepora hóyeno, koati ahúkoti itokúxoti okovo xanéhiko, yoko kopoé'akeatimaka kixoku hókeahiko Itukó'oviti ya ákoti ihíkaxavea Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse —koénehiko.

¹⁴ Ehá'axo mani koyúho ne Poûlu, hara kíxovokoxoa Ngâliu ne jûdeuhiko:

—Itínoe jûdeu, eneponi itukapu ákoti aunáti ítuke ra hóyeno, áko'o itukápuni koati váhere koekúti kuteâti koepékoti itúko, hainápo mani usó ngoyêti ngámea yiuhónoe.

¹⁵ Itea koeku itúkeovo yuhôti, yoko ihâe hokonéti, yoko koekúti ya Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse hé'e, itínenoe exêa koêku. Ako angáha'a énjea koêku ra koekúti kuteâti —kíxovokoxoane.

¹⁶ Ina kopúhikopahiko Ngâliu yane yuhoíkovokuti.

¹⁷ Yane enepone xanéhiko ho'uxóvotiya, namúkone hóyeno koéhati Sósteni, tutíye ya ho'úxinovokuke hó'e jûdeu, ina yehepóke'exoa nonékuke yuhoíkovokuti. Itea ako itúkoake Ngâliu neko koekúti.

Kayukópovone Poûlu ya Antiokíya

¹⁸ Kene Poûlu enó'iko káxe óvea ya Koríntu. Ehane íkopova ne kutípotihiko Jesus. Yane namúkopone hána'iti vatéke yonópoti Síreake. Hane xanépo Pirísila yoko Ákila. Yoko tumúneke ipúhikopea Sénkereya, kaúlalapu'ikovo ne Poûlu, éxokovope kousokeamo emó'u xoko Itukó'oviti.

19 Simohíko ya pitivóko koéhati Éfezu, ôvane Pirísila yoko Ákila. Ina ukopóno ne Poûlu, yonoti íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko koyúhopoinoa emo'u Itukó'oviti.

20 Yane kahá'ainohiko Poûlu óvea kali ye'á koeti káxe, itea ako akáha'a Poûlu.

21 Ina kixovókoخوا Poûlu ikopóva:

—Itukapu ahá'inonu Itukó'oviti,
aungópinovopitikomo yâye —kíxovokoxoane.

Yane namú kixópone ivú'e, ipúhikopeane Éfezu.

22 Simoné'e ya Sezâreya, evésekeane neko ivú'e. Yane ukóponone ya Njeruzálem noixóponoati ne kutípotihiko Jesus-ya. Yane pihópone ya Antiokíya.

23 Kali ôkoane Poûluya, ina ukopónopomaka. Hane véko ya poké'exa Ngalásea inúxotike, ina ukopóno poké'exa Firîjea koxunákoati ikéneke Vúnae ne uhá koeti kutípoti Jesus-ya.

Ápolu ya Éfezu

24 Énomone yaneko káxehiko, sîmo ya Éfezu hóyeno jûdeu íhae Alíxandiriya. Ápolu koéha. Enepone hóyeno é'exo kíxoa ne emo'u Itukó'oviti koane koati ahúkoti koyuhoâti.

25 Éxoamaka koêku ne íhíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, enepone íhíkauvoti koeku Vúnae. Yoko enepo koyúho neko Ápolu, koati heru'ó kixoâti omíxone íhikaxea koane koati tokopóvoteoxo ne yúho koeku Jesus. Itea poéhane íhíkauvoti koeku Jesus, íhikaxone Xuaum Mbátita yaneko ahíkexo xâne, ene éxo.

26 Yane turíxovone koyúhoyea ákoti píkone ya íhikaxovoku hó'e jûdeu. Yoko kámoa Ákila koane

Pirísila. Uke'éxone koyúhoyea ne Ápolu, ina itaíkoa evo Ákila xanépea óvokuke koane íhikaxeahiko po'ínuhiko koekúti nókone éxea koêku ne kaná'uti xêne íhikaxovike Itukó'oviti.

²⁷ Yane kahá'ane yónea poké'exa Ákaya ne Ápolu, ina huvo'óxoá po'ínuhiko kutípoti Jesus yutoxínoati koyuhópeti ómonemo yonoti xoko kutípotihiko Jesus ya Ákaya, epemoâti hiko kátarakea koeku símea Ápolu xapákuke. Simoné'eya, enepohikone xâne kutípoti Jesus vo'ókuke ne hána'iti seánako Vúnae oúkeke, êno huvó'oxeokono ikéneke Vúnae vo'oku ítuke Ápolu xapákuke.

²⁸ Yoko koati ú'uhapu'i-ú'uhapu'i kixoíxinoati Ápolu ne jûdeuhiko, enepo koyúho íhikaxovokuke hó'e itúkeovo Mésiya ne Jesus, enepone páhoe Itukó'oviti koíteova, exókoati ya emó'uke Itukó'oviti kó'iyeaneye.

19

Poûlu ya Éfezu

¹ Koeku óvea ne Ápolu ya Koríntu, hane ayákukoponovo ne Poûlu vanúke'exeaku neko poké'e, haínati xe'o mar, ina símo ya Éfezu. Yoko ápe xanéhiko tokóponeya kutipoâti ne inámati íhíkavoti koyúhoti koeku Jesus.

² Ina epemó'ikoa Poûlu namúkeanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti koeku kutípea. Yane hara kixópahiko:

—Muhíkinova ápeyea ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti, ako kámeaku úti koyuhoâti —koénehiko.

³ Ina kixovókokoxopamaka Poûlu:

—Ná'ikopo kixé'eyenoe yáhikikono?

Ina yumopâhiko:

—Kuteâti páhoenovi Xuaum Mbátita.

⁴Ina kixovócoxopamaka Poûlu:

—Enepone áhikeovo ne xâne xoko Xuâum, énomone vo'oku ikótivexea isóneuke ne pahúnevo koane kuríkopea koane kutípea neko keno'ókoti ikénepoke, enepone Jesus —kíxovokoxoane.

⁵Kamoánehiko neko yuho Poûlu, áhikovonehiko ya iháke Vúnae Jesus.

⁶Ina ipíhoa Poûlu vô'u tutíkuke neko xâne, yane namúkoanehiko ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ina turixóvo koyúhoyeahiko inámati yuhôti ákoti itukapu éxone, ikó'iparaxoake Itukó'oviti koyúhoyea, koane koyúhohikomaka koekúti éxokoake Itukó'oviti.

⁷Yoko enepohikoneko hóyeno koetíneye, anêko kuteâti ndusé koêti.

Poûlu ya íhikaxoku Tîranu

⁸Kúveu mopo'âti kohê, kóyekune ne Poûlu yane íhikaxovokuke hó'e jûdeu koyúhoyea koeku Jesus. Koati ákoti píkone koyúhoyea xapákuke neko xâne, exókoati ponóvoku ne ihíkavoti koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne, kaha'aînoati kutípeahiko.

⁹Itea ápe xâne tiú'iti omíxone xapákuke, ákoti akutípoa ne yuho Poûlu, koyuhoâti xapa xanéhiko ákoyea aúnati neko ihíkavoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti. Yane ipúhikopeane Poûlu xapákuke. Xanépoamaka neko kutípotehiko Jesus. Yane turíxoponemaka íhikaxea ne Poûlu uhá koeti káxe íhikaxokuke hóyeno koéhati Tîranu.

¹⁰Pí'a xoénae íhikaxoya, kutí'inoke kamotíhiko emo'u Vúnae ne uhá koeti ko'óvokuti ya poké'exa

Âzea, jûdeuhiko koánemaka po'ínuhiko xâne ákoti itukápa.

Xé'ahiko hóyeno koéhati Séva

¹¹ Yoko poréxoa Itukó'oviti ne Poûlu itúkea koati êno hána'iti iyupánevoti.

¹² Muhíkova kuteâti léhuna Poûlu, áko'o itukovo ramá'o, omokóno xoko xâne ka'aríneti, yane koati itóvoti ne ka'aríneti koeku sípoheyea, koane ipúhikopeamaka ne ndémoniuhiko xoko xâne úroevo.

¹³ Ápemaka jûdeuhiko ákoti tópi yónoku, kopúhikopoti ndémoniu xapa xâne. Ina kahâ'a ikó'itukexea iha Vúnae Jesus kópuhikopea ndémoniu kuteâti kíxoaku Poûlu. Hara kixóhiko ndémoniu neko hóyenhiko:

—Ya iháke Jesus, enepone koyúhone Poûlu, mbahúkopi ipíhikopi ne xâne yúroevo —kíxoanehiko.

¹⁴ Yoko seti kôe ne hóyeno kixotíneye ítuke. Aínovo xe'éxaxapa jûdeu koéhati Séva, tuti uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke.

¹⁵ Itea hara kíxovokoxoa ndémoniu mani áha kópuhikopeahiko:

—Énjoa ne Jesus koánemaka itukóvotiye ne Poûlu, itea kuti itínoe? —kíxovokoxoane.

¹⁶ Yane enepone hóyeno úroevo ndémoniu, kovése'uxovanehiko. Koati yupihóvati xunáko, ákoinoke ítahiko sa'íkeova. Êno kíxoakuhiko. Mahupí koépo ne hóyenhiko kohó'ipea neko ovokúti óvoheixoku, koane êno óko'onevohiko.

¹⁷ Enepone uhá koeti ko'óvokuti ya Éfezu, jûdeu koánemaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukápa, yupíhovo píkea eyekóxoa neko koekúti. Êno ihayú'ikoati ne iha Vúnae Jesus vo'ókuke.

18 Enómaka xâne kutípotine Jesus exepúkoti nonékuke po'ínuhiko xâne, koyuhópoti váhere ítuke yanekôyoke.

19 Enómaka koixómoneti kuríkoti ítúkovoqe, itixoâtimaka ne koyúhopehiko íhikaxovoqe ítúkea ítuke. Ina oro'ókoahiko nonékuke uhá koêti. Itukínoahiko yé'akeye tiúketi ovâti neko koyuhópetihiko, pó'okoahiko ítóponea kuteâti sinkoenta koeti mili pe'u tiúketi. Koati yupihovó koe êno tiúketi ovâti.

20 Énomone koéneye yupíheovo ítóhineyea koane ukóponea ne emo'u Vúnae yanekôyoke.

Koturíhikovo xâne ya Éfezu

21 Ikénepokehiko ra koekúti, kouókone isóneu ne Poûlu yónea Njeruzálem, koane vekópea poké'exa Masêdonea yoko Ákaya. Haramaka koeti isóneu: “Ikénepoke yóneam Njeruzálem, ngónokomaka yóneam Róma” koêti isóneu.

22 Yane pahúkone Timóti yoko Erástu yóneahiko Masêdonea. Enepone pi'âti, koati huvo'óxoti Poûlu ya ítukeke Vúnae. Kene Poûlu, ôvaikone ya poké'exa Ázea kali ye'á koeti káxe.

23 Énomone yaneko káxehiko, êno koturíhikovoti ya Éfezu vo'ókuke ne ihíkauvoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti.

24 Ápe hóyeno koéhati Ndeméturu, ko'ítuketi péhu. Enepone ítúkovoqe, énomone ítúkea kali iyoyónevoti, okovo péti, óvoku sánda iháxoneti Ndeána, kuvóvone xanéhiko. Koati ênoti tiúketi námoe enepo kavânêa ne ítuke. Kúteanemaka koêku ne po'ínuhiko ko'ítúkeati.

25 Ina ho'uxôa Ndeméturu neko po'ínuhiko ko'ítúkeati ne kuteâti ítuke. Hara kíxovokoxoa:

—Ítínoe hóyeno, yéxoanoe ítúkeovo ukínoviku apeínoviti ra ko'ítukeyea ûti râ'a.

26 Neíxoaneno koane kémoane koeku ítuke ne hóyeno koéhati Poûlu, enó'iyeanne xâne ítone kutípea yûho koane kátavokea ya hó'e ûti. Yoko haina póhutine yâye Éfzuke, itea kalíhanini ya heú koeti poké'exa Âzea kíxeaneye. Koyúhoa ákoyea akána'u ne hó'e ûti koeku ítúkeovo ítuke vo'u xâne.

27 Haina póhutine ítukéti vitúkovo koimaí ákoyeane ítúkokonoke, itea koímaitimaka ákoyeane ítúkokonoke ne hána'iti imokóvokuti ítuke sándu kuvóvone ûti, enepone hána'iti teyonéti Ndeána. Koímaiteoxo uké'eye ítúkeovo hána'iti teyonéti nê'e, hó'e ne heú koeti íhae Âzea koáne ne heú koeti xâne yara kúveu mêum —koéne.

28 Kamoáne xanéhiko neko yuho Ndeméturu, yupihovó koéne ímaikexeovo, ina turixóvo vaúkexea:

—Hána'iti teyonéti ne Ndeána, hó'e ûti, uti íhae Éfzuzo —koénehiko yûho vaúkexea.

29 Ehane koyó'i uhá koêti neko ko'óvokuti yane pitivóko ákoti koâti éxea koêku. Éhahikovo xoko ho'uxóvokuti iháxoneti teáturu, koane namúkeahiko pi'âti hóyeno íhae Masêdonea koéhati Ngáyu yoko Aristáku, ha'ine Poûlu. Káhakoa tukú koeti teáturuke.

30 Kahá'amaka úrukeova Poûlu xapákuke neko êno xâne, itea ako síka po'ínuhiko kutípoti Jesus.

31 Ápemaka pahúkotihipo yane poké'e, ínikone Poûlu, pahúkinoatimaka yûho ákoyea píha xapákuke neko xanéhiko.

³² Yoko pó'iti koeku yûho po'ínuhiko neko xâne, koánemaka po'ínuhiko. Koati ákoti tôpi koêku yuhóhiko vaúkexea. Kalíhani uhá kó'iyea ákoyea éxina isóneu kó'inokeneye ne koekúti.

³³ Enepone jûdeuhikoya, veyo hóyeno koéhati Alíxandere xapákuke neko êno xâne, ina pahukôa píhea nonekútike koyúhoinoahiko. Yane koéxepukinoane vô'u Alíxandere, kaha'aínoati kóyunuhikeovo neko xâne motovâti koyúhoyea.

³⁴ Itea exoâne po'ínuhiko xâne itúkeovo jûdeu ne Alíxandere, heú koéne turíxeovo vaúkexea. Yoko kutikokó koe yûho vaúkexea kúveu pí'âti ôra. Hara kóyehiko:

—Koati hána'iti teyonéti ne Ndeána, hókone úti, uti íhae Éfezu —kóyehiko.

³⁵ Yoko ápe pahúkoti yane pitivóko, yutoxínoti nâti, itoti kóyunukea neko xanéhiko. Hara kíxovokoxoa kóyunuhikinovoke:

—Itínoe hóyeno íhae Éfezu, enepora pítivokona úti, hi'imé koe xâne exoâti itúkeovo utíne katarákoa ne hána'iti imokóvokuti óvoku Ndeána, enepone hána'iti teyonéti hó'e úti, koane utímaka katarákoa ne mopô, irikóvoti ukeâti vanúkeke, enepone okovóxinoviti Ndeána.

³⁶ Yoko ako motovâti koyúhoyea ákoyea akána'u. Yusikóneikopo kényunukivo. Hako hú kíxêa ne íti. Itíkinanoe iséneu koêkumo inúxotike.

³⁷ Vo'oku enepohikora hóyeno yómone yâye, ako kaésayu'ixa hána'iti imokóvokuti óvoku hó'e úti. Ákomaka ókoemoke'e Ndeána, hó'e úti.

³⁸ Enepo áva xâne ínixone Ndeméturu yoko ha'ínehiko poé'ayea ítuke, ápe koati kaxena

yúhoikeokonoku xâne epó'oxo anêko pahúkotihikoya. Yusikóneikopo itúkeovo énomone iyónoa.

³⁹ Ava'ávo po'inu koekúti yahánoe keyúhoyi vo'ókuke, ápe koati kaxena ho'úxinovaku xanéhiko ne koekúti kuteâti.

⁴⁰ Koati koímaiti ápeyea koyúhoti vokópea pahúkotihiko vo'oku kóturihikeovo xanéhiko kó'oyene. Enepomo vihaxíkakana yuhoíkovokutike, ákomo yuho úti sa'íkeovake úti vo'ókuke ra êno koturíhikovoti —kíxovokoxoane

⁴¹ Uke'éxone koyúhoyea, ina pahukôa pihópea ne xanéhiko.

20

Pîho Poûlu ya Masêdonea koáne ya Ákaya

¹ Koyunúhikovone neko koturíhikovoti, pahúkoane Poûlu iháxikoponeovo ne kutípotihiko Jesus. Simohíkone xokóyoke, kóuhepekopea Poûlu isóneuhiko, ina ikopóvamaka. Yane pihóne poké'exake Masêdonea.

² Heú kíxoa vékea neko poké'e noíxoponea ne kutípotihiko Vúnae koane káxunakea ikéneke Vúnae yane êno enékeake. Yane pihóne Ákayake.

³ Mopó'a kohê ovo Ákaya. Usó koyépone yónea Sírea ya hána'iti vatéke, eyécoxone koeku jûdeuhiko kahá'ayea koépekea. Yane káyukopovo ya Masêdonea.

⁴ Yoko hara îha ne xanépotihiko Poûlu (tukú koeti Âzea): Sópaturu íhae Mbêreya, xé'a Pîru, koane Aristáku yoko Sékundu íhae Tesálonika; yoko Ngáyu íhae Ndêrbe. Ina apémaka Timóti yoko pi'âti íhae Âzea, enepone Tíkiku yoko Torófimú.

5 Enepohikorâ'a, inuxó koe tumúneke ûti kuxo'óviti ya Torôadi.

6 Ikénepoke áyui jûdeuhiko ya hó'eke níkeaku pâum ákoti kohiyákoati, vivú'ixopone hána'iti vatéke vukopeâti Filípu. Singu koe káxe ikénepo, tokópanehiko ûti neko kuxo'óviti ya Torôadi. Poéha kúveu lûmingu vókoaya.

Poûlu ya Torôadi

7 Yane inúxoti káxe ya sêmana, ho'úxinovo níkea uti pâum, puyákoponove vokóvo ivókinovovi Jesus. Koeku itúkeovo pihópopenemo Poûlu yaneko po'i káxe, ixomo koyûho nê'e, enekoâti ne po'ínuhiko ûti xoko Jesus. Tukú kíxo kuku yóti koyúhoyea.

8 Koati ênoti íhaku yúku ihuxoké koyêti yane kúveu péti vanúkeke ho'úxovoku ûti.

9 Yoko ápe homoêhou koéhati Eútiku vatá koyêti njánelake. Ehane ítoa ixépa neko homoêhou koeku kó'umokea koyúhoyea ne Poûlu. Koati imókoti neko homoêhou. Yane íkorokovone ukeâti njánelake. Mopó'apeke ovokúti ya vanúkeke úkea. Eherúkoponokono ne homoêhou, uké'ene omíxone, ivókovone.

10 Ina evesékinoa Poûlu, yane yupúninikinovane, ina xovokúxovo oúkeke ne homoêhou xaneâti kó'iyea:

—Hákonoe kenóko'i. Aúkopovone omíxone. Iyúkopovone —koéne.

11 Yane alú'okoponemaka ne evo Poûlu kúveuke ne péti, ina hono'ékexoane ne pâum, puyákoponove okóvo ivókinovovi Jesus, ina nikôa. Enópoikomaka yuhó'inoahiko Poûlu. Tukú kíxoahiko uhapú'ine káxe, yane pihópone.

12 Kene ne homoêhou, xanépoa kutípoti Jesus, yoko ákone yuvâti. Yupihovó kôe úhepepea isóneuhiko vo'ókuke.

Ipuhíkopeane Torôadi ne Poûlu

13 Ina namukópono uti hána'iti vatéke vonoti Âso, tokópeakunemo uti Poûlu kuteâti yuho ûti yanekôyoke, vo'oku itúkeovo hêve yónea ne Poûlu tukú koeti Âso.

14 Tokopó'ovine Poûlu ya Âso, ina ivu'íxopomaka vivú'e vonoti pitivóko koéhati Mitíleni.

15 Yaneko po'ípone káxe, vukopeâne Mitíleni, ina hunonêo uti kali poké'e koéhati Kíyo kukúkeke úne. Poéha káxe ikéne, vitópono Sâmú. Poéhapoakomaka káxe ikénepo, ina símo utíya Milêtu.

16 Yoko tumúneke símea ûti, kóusokone isóneu ne Poûlu ákoyeamo áka ya Éfezu. Akó'oti akaha'a xu'ikeneyea ya poké'exa Ázea. Koáhati iyóvotine okóvo símea ya Njeruzálem, enepo omotóva, tumúne ne áyui jûdeu ya hó'eke, enepone Pentekósti.

Poûlu ya Milêtu simôa inuxínoti ítuke Itukó'oviti ukeâti Éfezu

17 Koeku vókea ya Milêtu, pahúkoa Poûlu iháxikoponeovo ne inuxínotihiko itukéti imokóvokutike ya Éfezu.

18 Simoánehiko, hara kíxovokoxoa Poûlu:

—É'exo kíxeanoe ne ngxokoku indúkeovo xepákukenoe ukeâti inâ urúngovo poké'exa Ázea tukú koeti kó'oyene.

19 Yéxoanoe ne ngxokoku ngo'ítukeino Vúnae ákoyea ngapáyasakapu, koane enó'iyea îrihikeovo nzo'oúke,

koane enó'iyea kotíveti koekúti ndokópone vo'ókuke ne isóneunonu jûdeu kahá'atihiko koépekeonu.

²⁰ Yéxoamaka ákoyea kurí inja ngoyúhoinopinoe uhá koeti nékone kémi motovâti keúkophonivo ikéneke Vúnae, koane ínzikaxeopinoe imokóvokutike koánemaka ya yóvokukenoe.

²¹ Ngoyúhoinoa emo'u Itukó'oviti ne jûdeuhiko koánemaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukápa, ngoyuhó'inoati kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo nonékuke Itukó'oviti, koane kuríkopeamaka, yoko kúveovomaka Vúnae Jesus (Kristu).

²² Kó'oyene koati eombâti ngónokea yóneam Njeruzálem. Ako énja ngixókonokumoya.

²³ Poéhane éngo ne kouhapu'ikinonuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti ingá'akeekonomo yoko ápeyemo kotíveti koekúti kuxónuti ya uhá koeti pitivóko véngokuikomo.

²⁴ Itea ya uhá koeti koekúti, usó ngóye ngoítóponeovo kotíveti yoko ivóngeovo okonókovo. Poéhane ngahá'ayea únzexea ne itukéti ítukexeonuke Vúnae Jesus, enepone ngoyúhoyea ne inámati ihíkauvoti koyúhoti koêku ne hána'iti seánakovi Itukó'oviti.

²⁵ —Kó'oyene énja ákoyeanemo neíxanu, itínoe ngoyúhoinoke kixoku koeku natíxea ne Itukó'oviti xapa xâne.

²⁶ Énomone ngixínopinoe ákoyea itúkapu oungékemo yóno áva yonópoti ipihóponovokutike xepákukenoe.

²⁷ Vo'oku heu-heú ngíxoá ngoyúhoinopeano ne isóneunovi Itukó'oviti.

28 Yokóhiyanavo, itínoe inuxínoti ítuke Itukó'oviti. Yokóhiyanamaka ne uhá koeti yíxovone ítukeke Itukó'oviti, enepohikone kutí koeti su'úso konókoti katarákoati, pónepikemaka Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti iníxinoa ikéneke Vúnae. Koati kaha'aínopitinoe Vúnae hivó'oxi ne ho'uxínovoti ítuke pónea kixoku hókea, vo'oku aínovone poréxopinoke ésa'i itúyopea pahúnevo yaneko ovokóvo itína kuruhúke.

29 Enepo mbihapáne, énja símeopimo kutí koeti ipúhokovotihiko yovíre, enepohikone xâne ákoti okoseâna ne ínzaú su'úso, yóyonone.

30 Muhíkova xepákukenoe, exepúkotimo hóyenhiko poe'á kixoti íhikaxea emo'u Itukó'oviti, kahá'atihiko ítúkeovo énomone hokópo ne po'ínu úti kutípoti Jesus.

31 Énomone ngixínopinoe: Yokóhiyanavo, koane yokóhiyanamaka ne po'ínu úti. Itíkapunoe xâne iyukóvoti isóneu. Hako inotôva yokóvo ámbeyea xepákukenoe kúveu mopo'âti xoénae. Káxe, yóti ixómoyea enéngopi, péhutinoe, koane ápe írihikeovoku nzo'oúke ve'ókukeno.

32 —Kó'oyene hane nguvínovopinoe Itukó'oviti yoko emó'u, enepone koyuhó'inoviti hána'iti seánakovi. Ápemaka xunáko neko emo'úti kótiu'ikeopinoe ikéneke Vúnae, koane ímotokenaxeopinoe nemúkopi kóunaenovi Vúnae yakahá'inepoane ne uhá koeti po'ínuhiko kasása'iupo.

33 Ako ápahuina xâne íyongeovoke tiúketina koane uhé'ekotinoe ípovo.

34 Yéxoapeponoe ngo'ítukeyea indúkoti ésa'i nóngone koánemaka nókone nza'ínehiko.

35 Ya uhá koeti koekúti, énjokopinenoé kónokea ko'ítukeyea úti motovâti huvó'oxea uti xâne apêti nókone, puyakóponovati vokóvo ne emo'u Vúnae Jesus enepo kôe: “Haina xâne iko'íparaxokonoti, itea xâne huvo'óxoti po'ínu ya nókone yupihóvomo unako koêku” kôe —kíxovokoxoane Poûlu.

36 Uke'éxone koyúhoyea nê'e, ipuyuké koéne ítúkea orásaum koánemaka uhá koêti neko inuxínoti ítúke Itukó'oviti simoâti.

37 Koati êno hána'iti ikáxu'iyea okóvo uhá koêti, koane íyoyea, koane opóno'ekeahiko Poûlu, yoko siúnoneyea ikopóvati, exókoati hána'iko ne ákoyea omotóva okóvo.

38 Hane ikótivexo isóneukehiko yuho Poûlu ákoyeanemo naíxahiko. Ina xanepoâhiko tukú koeti xoko hána'iti vatéke ivú'epo.

21

Yóno Njeruzálem ne Poûlu

1 Vuké'exone víkopeovahiko neko inuxínoti ítúke Itukó'oviti, yane namúkopone uti hána'iti vatéke, pihópone úti. Ponó koépone úti ya kali poké'e koéhati Kô ovoti kukúkeke úne. Poéhapoa káxe ikénepo, simóne úti ya Rôdi, ina vukopónomaka ya pitivóko koéhati Pátara,

2 vitóponoku po'i hána'iti vatéke yonoti Fenísea. Énomone vivú'ixopo. Vúkeane pihôpo úti.

3 Iyuseône Xípere yâtike lopékuke úti, hunóneopane úti vonoti íyeuke Sírea. Ina símo uti pitivóko koéhati Tîru, kuríkoku ínone ne vivú'e.

4 Yane pitivóko, vopósiko po'ínuhiko kutípoti Jesus. Vinixóponoa, poéha sêmana vókoa xapákukehiko. Vo'ókuke ne kouhapu'ikinoake Sasá'iti

Omíxone Itukó'oviti koêku ne kixókonokumo Poûlu, ixíko'okohiko Poûlu ákoyea píha ya Njeruzálem.

⁵ Itea simovóne káxe pihópope úti, kousokovone úti ina vukopóno. Yoko heú kôe neko po'ínu úti xoko Jesus píhea kuríkoponeovi, xané kixotíhiko yêno koane xe'éxaxapa. Tukú kíxoá vipuhíkopeane ne pitivóko. Yâkonoye xe'ókuke ne úne, vipúyukexo vitúkoti orásaum.

⁶ Vikopóvanehiko, vivú'ixopa ne hána'iti vatéke. Yane káyuhikopovone óvokuke ne po'ínuhiko úti kurikóponoviti.

Poûlu ya Sezâreya

⁷ Vukeáne Tíru, pího úti ya Tolêmaida. Yaneko pitivóko, ápe po'ínu úti xoko Jesus noíxoponone úti. Poéha káxe vókoa xapákuke.

⁸ Yaneko po'ípone káxe, vipúhikopea xapákuke vonoti Sezâreya. Simoné'e utíya, pihóne úti xoko Filípi, enepone koyuhóponoati xapa xanéhiko ne inámati ihíkavoti omínovike Jesus. Yoko enepone Filípi, énomone póhuti xapákuke neko seti koeti ndeákinu noivókoeti yanekôyoke. Vókoane ya xokóyoke.

⁹ Yoko ápe koaturu koeti ihíne, ainóvoti âvoti oko'íma, koyúhotimaka koekúti kouhapu'ikinoake Itukó'oviti.

¹⁰ Kali ye'á koeti káxe ike símine úti xoko Filípi, ápe hóyeno koéhati Âgabu simo'óviti ukeâti Njúdeya. Koati porófeta ne hóyeno koyúhotimaka koekúti kouhapu'ikinoake Itukó'oviti.

¹¹ Simoné'e xapákuke úti, ina véyo ho'e Poûlu. Yane ikáhevexopeova koane ikávo'uxopeova, koane kó'iyea:

—Hara koe kouhupu'ikinonuke Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti: Kuteâti ngixópovoku, énomonemo kíxoaneye jûdeuhiko ya Njeruzálem únae ra ho'êti, ínamakamo kurikâ xoko xâne ákoti itukapu jûdeu, enepone payásoti ya utíke —koéne.

¹² Kamoáne ûti ne yuho Âgabu, uti ha'ine Poûlu koánemaka neko po'ínuhiko íhae Sezâreya, êno yuhó'inoa ûti ne Poûlu ákoyea píha Njeruzálem.

¹³ Itea hara kixó'ovi Poûlu:

—Na koeti íyeinonoe kehá'ati kemúya'iki inzóneu? Haina póhutine ingá'akeovo, itea usó ngóyemaka ivóngeovo ya Njeruzálem okonókovo vo'oku iha Vúnae Jesus —kixó'ovine.

¹⁴ Noixoâne ûti ákoyea víta vípokea isóneu, sikó kíxoane ûti kuteâti isóneunoa, koane kíxea ûti:

—Kaúsakapuikopo ahá'inopi Itukó'oviti —kíxoane ûti.

¹⁵ Ikénepoke, koušokopovone ûti ina vukopóno ya Njeruzálem.

¹⁶ Ápemaka po'ínu ûti xoko Jesus íhae Sezâreya xane'éviti iyonó'oviti xoko Menáso, kúxoti kutípoti Jesus íhae Xípere, vo'oku itúkeovo vókokunemo óvokuke.

Poûlu ya Njeruzálem

¹⁷ Símo ûti ya Njeruzálem, elókea okóvo símea ûti ne po'ínu ûti xoko Jesus.

¹⁸ Yaneko po'ípone káxe, xané'evi Poûlu xoko Teâku. Ina ho'uxóvomaka uhá koêti neko inuxínoti ítuke Itukó'ovitiya.

¹⁹ Yúhoikoanehiko Poûlu, yane uha-uhá kíxoa koyúhoinoa kíxoaku Itukó'oviti ikó'itukexea ya ítukeke xapákuke xanéhiko ákoti itukapu jûdeu.

20 Kamoánehiko neko yuho Poûlu, iháyu'ikohiko Itukó'oviti ina kixohíko Poûlu:

—Iti po'inu ûti xoko Vúnae, yéxoapepo enó'iyeané mili xâne kutípoti Jesus xapákuke viyénoxapa jûdeu, yoko ainóvoti koâti yuixóvati ne Ponóvoti Kixovókuti yútoenovi Muíse.

21 Hara koe eyékoxeopikehiko íhikexi uhá koeti jûdeu ovâti xapákuke ne xâne ákoti itukapu jûdeu kuríkea hókea yútoe Muíse. Mahi keyuhó'inoatihikomaka kónokea kuríkea sirkunsidá kíxea xé'ahiko, koane kuríkeamaka itúkea kuteâti hókone ne voxúnoekene, uti jûdeu, enepone yutoxóvoti yútoeke Muíse.

22 Kó'oyene, namo víxaye maka éxane ákoyea akána'u ne eyékouhiko? Vo'oku eyekóxoatihikomo sími.

23 Mani únati itikâ ra visóneunopi. Anéye koaturu koeti hóyeno xapákuke ûti itúkoti purumésa xoko Itukó'oviti.

24 Yaxénahiko. Yákoenemakaye kuteâti nókone itúkea kasása'ikeovo nonékuke Itukó'oviti. Epó'oxo enepone nókone itúkea kaúlalapu'ikeovo koeku itúkea purumésa, itíne parexêa ésa'i kíxeovoneyehiko koane kíxivonemakaye. Yane exoâtimo uhá koeti xâne ákoyea akána'u ne eyékou ve'ókuke, itea itúkeovo itikoâteoxo ne páhoenovi Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse.

25 Kene ne po'ínuhiko ûti kutípotimaka Jesus ákoti itukapu jûdeu, pahúkinoane uti visóneunoa ákoyea yusíka níkea níkokónoti ikó'iparaxokonoke sánduhiko, koane ákoyea yusíka níkea nau hó'openo kotitínoeti. Pahúkinoamaka ûti ákoyea yusíka kapíneyea xâne ákoti itukapu koati múxone —

kixónehiko Poûlu.

²⁶ Yane xânea Poûlu neko koaturu koeti hóyeno yaneko po'ípone káxe. Xané kixókokohiko kasása'ikeovo nonékuke Itukó'oviti, ina urúhikova ne hána'iti imokóvokuti, etó'okoponoati ne tuti imokóvokuti itukóvotiye káxe evésekeamo nókone kúxeako motovâti ómeahiko ikó'iparaxope Itukó'oviti, kuteâti koeku nókone itúkea koeku ápeyea porómesana xoko Itukó'oviti.

Ika'ákokono ne Poûlu

²⁷ Ye'ekóne uké'eyea neko seti koeti káxe, nókone kúxoixeahiko neko itúkotihiko porómesana, ápe po'ínuhiko jûdeu ukeâti Ázea noíxoti Poûlu ya témpuluke. Enepohikoneko jûdeu, itoa ítokuxea okovo uhá koêti ne po'ínuhiko xanéya okópeahiko Poûlu koane namúkeahiko.

²⁸ Hara koe yuhóhiko vaúkexea:

—Itínoe izaraelíta, hivá'axavi. Enepora hóyeno, koati énomone ihíkaxo xanéhiko ya uhá koeti ipuxóvokuti okópea xanena ûti, koane okópea ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, koane púvea ra hána'iti imokóvokuti, enepora témpulu. Haina póhutine, itea muhíkova úrukoa témpuluke ne xâne ákoti itukapu jûdeu, ikopíti'ikoati ra sasá'iti péti —kíxoanehiko.

²⁹ Kó'inokeneye yûho vo'oku noíxeane Torófimu, íhae Éfezu xané'iyea Poûlu yane kúveu pitivóko. Yoko ikútixati urúkoatine Poûlu témpuluke.

³⁰ Ehane ímaikexovo uhá koeti ovâti ne pitivóko, koane omoxohí koéne xanéhikoya. Ina namukóhiko Poûlu, kahakôa meúke yane témpulu, yane exéxopokononehiko páhapetea ne hána'iti imokóvokuti.

31 Mani koepékotihiko Poûlu, itea enepone tuti húndaru pahúkoti uhá koeti húndaru íhae Róma ovâti ne pitivóko, eyékoxxoa enó'iyea koêku ne uhá koeti ko'óvokuti ya Njeruzálem.

32 Yane ho'úxxoa neko po'ínuhiko tuti húndaru koánemaka ne húndaruhiko páhoe, ina ehahíkovo xapákuke xanéhiko. Noixoâne xanéhiko kenó'okea êno húndaru yóko'omaka ne koati payásoti tuti húndaru, kurí kixónehiko isúkea Poûlu.

33 Ina pihinôa tuti húndaru koane namúkea Poûlu, ina pahúkôa iká'akeokono ya pi'âti korénde. Ina kaha'â tuti húndaru éxea itukóvotiye ne iká'ae, koáne ne váhere ítuke.

34 Ako tôpi kixoku vaúkexea ne xanéhiko yu-mopâ. Pó'iti koeku yûho po'ínuhiko koánemaka po'ínuhiko. Koáhati yupihóvati koêku ne xanéhiko vaúkexea. Vo'oku ákoyea iyúsea yuvâti, ina pahúkôa tuti húndaru omópeokono ne Poûlu xoko óvohikoku húndaru.

35 Seopânehiko xokóyoke ne hu'okókuti yonoâti, kónokoa húndaruhiko éherukea ne Poûlu vo'oku yupíheovo ímaikexinova xanéhiko.

36 Hara koéhiko yûho vaúkexea neko xanéhiko:

—Képeka! Képeka! —kóyehiko.

37 Ehá'axo mani ûrukôa húndaruhiko xoko óvohikoku, hara kixo tuti húndaru ne Poûlu:

—Motóva yúnzo'ixeopi?

Ina kixôa tuti húndaru:

—Yéxoikopomaka keyúhoyi emo'u ngerêku?

38 Hainá'ikopo îti neko íhae Ejítu koturíkoti xanéhiko yanekôyoke, eneponeko omoti koaturu koeti mili hóyeno, ainóvoti ísukenatihiko, ya mêum ákoti apêti?

³⁹ Ina kixôa Poûlu:

—Undi jûdeu íhae Társu, hána'iti pitivóko ya Silísea. Embemópiti peréxinu ngoyúhoinoa ra xanéhiko —kíxoane.

⁴⁰ Porexókonone koyúhoyea ne Poûlu, xe'ó koéne yane hu'okókuti, ina koexépukinoa vô'u neko xanéhiko kaha'aînoati kóyunuhikeovo. Koáne, yunu-yunú koénehiko. Yane ina koyúho ne Poûlu ya emó'uke ebaraíku, yuho jûdeuhiko. Hara kíxovokoxoa:

22

Koyuhôa Poûlu ákoyea váhere ítuke

¹ —Ítínoe mbo'ínu, keánemaka ítínoe teyonéti xapákuke úti, uti jûdeu, yakámokenoanoé ra yûnzó, maka yéxanenoé ákoyea váhere índuke — kíxovokoxoane Poûlu.

² Kamoáne xanéhiko ítúkeovo emó'uke ebaraíku koyúho ne Poûlu, inamá'axoneoxo koyunúhikovo. Ina koepómaka ne Poûlu:

³ —Undi jûdeu. Hane imbúhikea inâ ambê yara kúveu mêum Társu, pitivóko ya Silísea, itea mbayá'iyekune yâye yara pitivóko. Undi íhikau Ngamaliye. Uha-uhá kíxoa íhikaxeonoa ne íhíkavoti yútoeke Muíse, hó'e voxúnoekene. Koâti yuinjívoti nzókea Itukó'oviti kuteâti kíxeakunoe héki kó'oyene.

⁴ Undi áhati íkoitoponea kotíveti xâne hokoâti ra íhíkavoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, ngaha'âti ungé'exeá. Koêkuti xâne hokoâti, hóyeno koánemaka sêno, ingá'akoa koane nguríkoamaka ika'ákovokutike.

⁵ Éxoa koâti payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínóti xanena úti hó'eke ítúkeovo kaná'uti

ra yûnzó, koane éxoamaka uhá koeti po'ínuhiko pahúkoti xapákuke viyénoxapa, vo'oku énomonehiko itukínonu koyuhópeti ómonem ya Ndamásku xapákuke po'ínu úti, uti jûdeu, motovâti veyómbonea ne hokotíhiko Jesus-ya, koane omómbea ya Njeruzálem ika'ó koêti ya korénde motovâti ipíhóponeokonohiko.

Koyûho kixoku koêku inâ hokôpo Jesus ne Poulu

Át 9.1-19; 26.12-18

⁶ —Yanekôyoke koeku véngea ne xêne yonoti Ndamásku, ako'óne anjikâ ne pitivóko, ye'ékonemaka itúmukea káxe, apé koéne koati xúnati uhapú'iti ukeâti vanúke kouhápu'ikonuti.

⁷ Yane íngorokovone poké'eke koane ngámea emo'úti kixónuti: “Saulú, imáko kéké'yivoku. Na koeti ixómoino váherexo ítikeinonu?”

⁸ —Ina ngxixôa: “Kuti îti Unaém?”

—“Undi Jesus íhae Nazâre, enepone váherexinoke ítike” kixónune.

⁹ —Yoko noíxoá njánena ne uhapú'iti, itea akó'oti kamâ neko yuhó'ixonuti.

¹⁰ Ina ngxixopâmaka: “Unaém, kuti indúka?”

—“Yexépukapa, yûrukapa ne pitivóko yénoku, ínamo yexákakana uhá koêti ne nékone ítiki” kixónune.

¹¹ —Vo'oku ikómitixeonu neko êno xúnati uhapú'iti noínjone, namú kixópohiko vô'um ne njánena hiríkeonu, isímonuti ya Ndamásku.

¹² Yoko ápe hóyenoya teyoti Itukó'oviti koéhati Anániya, itúkotimaka páhoenovi yútoe Muíse vitúkea. Enepone hóyeno, koati téyonemaka uhá koeti viyénoxapa jûdeu ovâti neko pitivóko.

¹³ Opósikopononu ne hóyeno. Simoné'e njokóyoke, koeku ahí'okeovonu, hara kixónu: “Saulú, iti mbo'ínu xoko Vúnae Jesus, ínixepane” kixónune.

—Énomone yaneko ókoku ôra, íninjopone. Ina ngomomâ ne Anániya,

¹⁴ yane hara kixóponumaka: “Itukó'oviti, enepone hókone voxúnoekene mekúne, énomone noivókokopi yéxi ahá'inopi, koane néxi neko Sasá'iti Páhoenovi, koane kémi yúho koeku yúho'ixeopi.

¹⁵ Vo'oku itínemo koyuhôa xapákuke uhá koeti xâne ne neixone koane kémone xokóyoke.

¹⁶ Kutí'ikopo kixó'iko kó'oyene? Yexépuka, yáhipapu iháke Vúnae motovâti sasá'ipea pehúnevo” kixónune —kíxovokoxoane.

Ítukexea ke Itukó'oviti ne Poûlu

¹⁷ Ina koe'íkomaka:

—Yane aúngopovone ya Njeruzálem. Koeku indúkea orásaum ya hána'itike imokóvokuti, ápe kouhapu'ikinonuke Itukó'oviti ya kutí koeti njopúne, itea iyukovó ngoyêti.

¹⁸ Noínjoa ne Vúnae, enepone yuhó'ixonuti. Ká'aye kixónu: “Yéhakapu ipíhikopi ra pitivóko, vo'oku ákomo akútipoa xanéhiko yâye ne yiúho vo'ónguke” kixónune.

¹⁹ —Ina ngixôa: “Unaém, koati exoâtihiko ra ngixóvoku ixómoyea mbîho íhikaxovokuke hó'e úti, uti jûdeu, ingá'akea yoko yenjépoke'exea ne kutipítihiko.

²⁰ Yaneko koépekeokonoku Etévaum, enepone koyúhoti yemó'u xapa xâne, ámbemakaya ininjoâti unáko koépekeokono. Muhíkova ngóyoninoa kápanahiko neko koepékoati” ngíxoane.

21 –Itea hara kixónune Vúnae: “Ipíhikapi ra pitivóko, vo'oku mbahukópitimo ákotike malíka xapákuke ne xâne ákoti itukapu jûdeu” kixónune — kixovokoxoane Poûlu.

Iteôva Poûlu ne mani yehépoke'exeokono

22 Koati kamokénoti Poûlu neko xanéhiko tukú koeti koyûho “mbahukópitimo xapákuke xâne ákoti itukapu jûdeu” koêti. Yane turíxovonehiko vaúkexea. Ká'aye koéhiko yûho vaúkexea:

–Konókoti koépekeokono hóyeno kuteâti râ'a. Ákone omótova óvea ra kúveu mêm! –koénehiko.

23 Koeku vaúkexeahiko neko jûdeu koane kóhupikeamaka kápana vanúkeke koane kuríkea marípa vanúkeke vo'oku yupíheovo ímaikinovo Poûlu.

24 Enepone payásoti húndaru pahúkoti po'ínuhiko húndaru, pahúkoa úrukeahiko ne Poûlu xoko óvohikoku ne húndaru. Pahúkoamaka yehépóke'exoati maka enepo epemá'ikakana, okóyuhone váhere ítuke évotikokonoke, kóturihikinovokemaka ne jûdeuhiko.

25 Itea koêkuiko itúkinokono iká'o, hara kíxoa Poûlu neko pahúkoti póhuti sendu húndaru xe'ó koyêtiya:

–Yusíkoikopo yehépoke'exeokono xâne koeku âvoyea iyúsea ápeyeya váhere ítuke? Koáhati undi xâne ovóheixoti opékuke xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma, enepone kotíxoti xanéna — kíxoane.

26 Kamoáne húndaru neko yuho Poûlu, úkeane kixopónoa ne pahúkoti uhá koeti húndaru. Hara kíxoa:

—Neíxipa ne ítike! Vo'oku koati apêti xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxea ne hóyeno — kízoane.

27 Yane hara kixópono Poûlu ne pahúkoti uhá koeti húndaru:

—Kaná'uti ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxeopi?

—Êm, koati kaná'uti —kízoane Poûlu.

28 Ina kixoá'ikomaka tuti uhá koeti húndaru:

—Koati êno tiúketi mbôreu, ésa'i koyuhópeti nóngone véyeam, kutí'inoke apêti xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxeonu.

Ina kixôa Poûlu:

—Pó'iti ngoêku, vo'oku ukeátinekene inâ ambê, énomone ngoéneye vo'oku énomonemaka koéneye nzá'a —kízoane Poûlu.

29 Énomone yaneko ôra, ahíkuxopeovo Poûlu neko húndaruhiko mani yehepóke'exoati vo'oku kahá'ainoa koyúhoyea itukóvotiye ne váhere ítuke. Enepone pahúkoti uhá koeti húndaru, exoâne ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxea Poûlu, kali koyó'ikenemaka vo'oku pahúkeameku Poûlu iká'akeokono. Yoko ako yusíka kixeokononeye koeku ávoyea iyúsea ítúkeovo pahúkóvoti.

Poûlu nonékuke ne koati payásoti yúhoikovoku jûdeu

30 Poéhapoane káxe ikéne, pahúkoa pahúkoti uhá koeti húndaru veyópeokono ne korénde iká'akeokonoke Poûlu. Yane vo'oku kahá'ayea éxeaxo puínoake jûdeuhiko, pahuko ho'úxeovo ne tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke yoko uhá koêti neko pahúkotihiko yane koati payásoti yúhoikovoku

jûdeuhiko. Ina pahukómaka veyopónoati ne Poûlu koane ísimeamaka nonékukehiko.

23

¹ Yane pono-ponó kixínoane ûke Poûlu ne pahúkotihiko yuhoíkovokutike koane kixovokoxea:

—Itínoe iyénonjapa izaraelíta, koati kaná'uti mbónea ngixoku indúkeovo nonékuke Itukó'oviti ákoti indúkaheapu tukú koeti kó'oyene —koéne.

² Kamoné'e yuho Poûlu ne Anániya, enepone koati payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, pahúkone hóyenhiko ovoti xêrerekuke Poûlu ipúsopahoxea.

³ Ina kixôa Poûlu ne Anániya:

—Okopópitimo Itukó'oviti, iti kutí koeti xâne sásasa koyêti nonékuke po'ínuhiko xâne, itea ainovó koe itúkoheovoti. Inípono, iti ivatákoti yara yuhoíkovokuti yúhoikeonu, mani konókoti héki ne yutoéti Ponóvotike Kixovókuti yútoe Muíse koeku yíhoikinu, pehúkoikomaka inzúkeekono, koekúti ákoti sikâ ne Ponóvoti Kixovókuti itúkeekono —kíxoane.

⁴ Ina kixóhiko Poûlu neko xâne oveâti xêrerekuke:

—Imáko ákoino tiya váherexinoa yiûho ne noívokoe Itukó'oviti, enepone payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti xâne ikéneke Itukó'oviti!

⁵ Ina yumopâ Poûlu:

—Hako kixênu, itínoe iyénonjapa. Akó'oti enjá itúkeova ne koati payásoti ya uhá koeti sasedóti, ínapo hako ngixoáneye, vo'oku ápe yutoéti ya emó'uke Itukó'oviti koêti: “Hako vaheréxinoa yiûho ne payásoti xapákuke xenéna” kôe —kíxoanehiko Poûlu.

⁶ Yoko koati exoâti Poûlu pí'ayea iháxakoku hó'e ne jûdeuhiko yane yuhoíkovokuti, farîzeu yoko sadúseu. Énomone kóhonokino yûho yanekôyoke kíxovokoxea:

—Itínoe iyénonjapa izaraelíta, undi farîzeu. Undímaka xé'a farîzeu. Koati yunzoíkokonoti kó'oyene vo'oku ngutípea exépukopeamo ne ivokóvoti —kíxovokoxoane.

⁷ Ehá'axo koyuho itúkeovo farîzeu ne Poûlu, turíxovone yumópeokokohiko ne farîzeu yoko sadúseu, yane haxákeovokokonehiko.

⁸ Vo'oku ako akútipoa sadúseuhiko ápeyea exepúkopeati ukopeâti xapa ivokóvoti. Muhíkova ánju íhae vanúke, ovoxe Itukó'oviti, ako akútipohiko ápeyea. Ya isóneukehiko, koati uké'etine ne xâne ivokóvone, ako yonópoku. Kene ne farîzeuhiko, uhá kôe kutípea ápeyea ánju, koane yonópoku xâne ivokóvone.

⁹ Ina turixóvo yupíheovo yumópeokokohiko neko xâne. Yane apé koéne éskiribahiko, enepohikone ihíxaxoti yútoe Muíse, exepúhikoti koyúhoyea. Yoko farîzeumaka neko ihíxaxotihiko yútoe Muíse. Koati kotíxotihiko Poûlu. Hara kíxovokoxo xanéhiko:

—Ako ápahuina váhere ítuke ra hóyeno vínixone. Ávaina ánju yuhó'ixoa, áko'o anêkomea po'i kó'iyevoku yuhó'ixoati ákoti inixákana, kóuhapu'ikinoake Itukó'oviti —kíxovokoxoane.

¹⁰ Yane vo'oku yupíheovo okópeokokohiko neko jûdeu, píkoa pahúkoti uhá koeti húndaru mítakexeekonomomo ne Poûlu híyeuke. Hukínóvoti pahúkea ihaxíkoponoati neko po'ínuhiko húndaru kenó'okea veyóponea Poûlu koane omópea xoko óvohikoku húndaru.

¹¹ Yaneko yóti, apé kôe ne Vúnae xêrerekuke Poûlu yuhó'ixoati. Ká'aye kíxoá:

—Hako píke. Kuteâti koeku keyúhoyi ngoêku yâye yara Njeruzálem, énomonemakamo kíxeaneye keyúhoinonu pítivokonake Róma —kíxoane.

Mani koepékokono Poûlu

¹² Yuponíne ho'úxovone ne jûdeuhiko, ina itûko koati yuhôti ya iháke Itukó'oviti epemóvoti pahúkopeokonomo ipihóponovokutike enepo níka koane enâpu koêkuti kó'iyevoku ekâti ya koeku âvoya kaepeka Poûlu.

¹³ Yoko anú'uko koarenta koeti hóyeno ne kixotíneye yûho.

¹⁴ Yane pihónehiko koyúhoponea isóneu xoko tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeuhiko hó'eke yoko po'ínuhiko pahúkoti xapákuke jûdeu. Hara kixóponoa:

—Vitúkone koati yuhôti ya iháke Itukó'oviti vepemóvoti pahúkopeokonomo úti ipihóponokutike enepo níka úti koeku âvoya kaepeka úti Poûlu.

¹⁵ Kó'oyene, itínoe, koánemaka uhá koêti ne pahúkotihiko yane koati payásoti yúhoikovoku úti, pehúkanoe yemó'u xokóyoke ne pahúkoti uhá koeti húndaru, yepemoâti pahúkinopinoe Poûlu vo'oku kehá'ayinoe yépemo'ikiko, itíkovoti kehá'ati yéxi po'ínuhiko koekúti vo'ókuke. Itea koêkumo kenó'okea ne Poûlu, usó koyêtimo koépeka úti xenékuke tumúneke símea yâye —kíxovokoxoane.

¹⁶ Itea eyékoxxa xé'a mokexa Poûlu neko isóneunokono eúko. Úkeane pího xoko Poûlu ya xoko óvohikoku húndaru. Urúkovone, ina etó'oko Poûlu uhá koeti kámone.

17 Yane iháxikoane Poûlu ne pahúkoti póhuti sendu húndaru koane kíxea:

—Yáma ra homoêhou xoko pahúkoti uhá koeti húndaru. Anéye âha koyúhoinoa —kíxoane.

18 Koáne, evékoane xokóyoke. Yane hara kixo pahúkoti uhá koeti húndaru:

—Enepone iká'aeti Poûlu, iháxikonu epemónuti evéngéa ra homoêhou xikóyoke vo'oku ápeyea âha koyúhoinopea —kíxoane.

19 Yane namúkone vo'u homoêhou ne pahúkoti uhá koeti húndaru. Kali ahíkuxoa motovâti ákoyea po'i kamoâti, ina epemó'ikoa âha koyúhoinoa.

20 Yane hara kíxoane homoêhou:

—Kóúsokone isóneu ne jûdeuhiko épemeopi pehúki Poûlu yuhoíkovokutike ihârotike nonékuke ne jûdeu pahúkotiya. Itúkovotihikomo kahá'ati éxea po'inu koekúti xokóyoke.

21 Itea hako kitipôa, vo'oku xapákuke neko hóyehohiko, anêko itúkoti koati yuhôti ya iháke Itukó'oviti epemóvoti pahúkeekonomo ipihóponovokutike enepo níka koane enâpu koêkuti kó'iyevoku ekâti koeku âvoyea kaepeka Poûlu. Anú'uko koarenta koeti hóyeno kixotíneye yûho. Usokó kóyenehiko koépekea. Poéhane yemó'u pehúki Poûlu yónea yuhoíkovokuti kuxónehiko.

22 Yane ina kixôa pahúkoti uhá koeti húndaru:

—Hako keyuhó'inoa koêkuti xâne yéto'okinu —kíxoane.

Yane pahúkoane pihópea.

Pahukókono ne Poûlu xoko ngovenâdo koéhati Fêli

23 Yane enepone pahúkoti uhá koeti húndaru, iháxiko po'i pi'âti húndaru ainóvoti pahúkoti póhutihiko séndu húndaru. Hara kixoá:

—Usó ixé pi'âti séndu húndaru, yoko po'i setenta koetihiko ivu'íxoti kámo, koánemaka po'i pi'âti sendu húndaru omoti suíke yonotihiko Sezâreya. Usó íxeixa uhá koeti motovâti ipíhiki ukeâti nove ôra óno ya yóti.

24 Keúsakane kámohiko ivú'emo evo Poûlu. Kétiu'ika kéyonoyi yomâti xokóyoke ne ngovenâdo, enepone Fêli —kixoane pahúkoti uhá koeti húndaru.

25 Ina yutoxómaka koyuhópeti yonoti xoko Fêli. Hara koe yútoe:

26 “Mbahúkinopi yúndoe, iti Fêli, iti hána'iti teyonéti ngovenâdo. Yúnzoikopi, undi Kalautiu Lízea.

27 “Enepora hóyeno mbáhoenopi, iká'akoa jûdeuhiko. Mani koepékoatine indopónoa, ûndi yoko uhá koeti húndaru mbáhoe. Itea enjoâne ápeyea xunáko ne ponóvoti kixovókuti ya Róma kotíxea ne hóyeno, ngóitovane.

28 Yane vo'oku ngahá'ayea énjea évotikoake jûdeuhiko, mbahúkoane ómeokono ne hóyeno yuhoíkovokutike nonékuke ne pahúkotihiko xapa jûdeu yane koati payásoti yúhoikovoku.

29 Hukinóvoti énjea itúkeovo koekúti ya Ponóvotike Kixovókuti hó'e puínokono, itea haina koekúti mani kutí'inoke koepékokonoti. Muhíkova iká'akeokono, ako omótova.

30 Eyengóxoane ápeyeamo he'onó koyêti xenékuke usó koyêtihiko koépekea Poûlu, ombósikoane hú ngíxea mbahúkea xikóyoke. Mbahúkoamaka neko puvâti píheamaka koyúhoponea puínoake xikóyoke. Koékune yúndoe” koéne yútoenoa.

³¹ Yane itúkoa húndaruhiko ne páhoenokono. Ya yóti omóhiko Poûlu yaneko pitivóko koéhati Antipátiride.

³² Yaneko po'ípone káxe, aúkopovohiko po'ínuhiko húndaru xoko úkeaku. Poéhane ne húndaruhiko ivu'íxoti kámo ukopóno ómea Poûlu.

³³ Simoné'ehiko ya Sezâreya, poréxoanehiko neko koyuhópeti xokóyoke ne ngovenâdo koane kuríkeamaka Poûlu xokóyoke.

³⁴ Yuhoíkoane ngovenâdo neko koyuhópeti, ina epêmo Poûlu itukóvotiye poké'e úkeaku xapákuke neko poké'ehiko ítuke Róma. Exoâne itúkeovo íhae Silísea, hara kixo Poûlu:

³⁵ —Enepo simahíka ne puvópiti, ínamo angamókeno yiûho —kíxoane.

Ina pahukôa ómeokono ne Poûlu ika'ákovokutike ya óvokuke nâti, enepone Êrodi, óvokumaka natíxea.

24

Koyûho ne tutúhiko jûdeu évotikoke Poûlu nonékuke Fêli

¹ Singu koe káxe ikénepo, símo Sezâreya ne Anániya, enepone koâti payásoti ya uhá koeti sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke. Ápemaka po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeu, yoko hóyeno koéhati Tétulu, ahúkoti ya koyuhó'iyeatike. Aínovone koyúhoti évotikoke Poûlu nonékuke Fêli, enepone ngovenâdo.

² Ihaxíkokono nonekútike ne Poûlu, koyúhone ne Tétulu évotikoake jûdeuhiko. Hara kixo Fêli:

—Iti koati hána'iti teyonéti xapákuke úti. Aínapo yákoe yexôa kíkexu netíxi xapákuke úti ákoinoke

isukókoti koane ákoinoke aúke'e úhepeko kóyeku ûti yara poké'exa ûti. Enómaka ítene ítiki poké'exake ûti. Koane vo'ókuke ne inámati isoneûti ípihene, énomone kutí'inoke yusikópotine koeku ûti, uti jûdeu.

³ Koati iyúseoti kó'iyeaneye ya uhá koeti kixé'eviku koáne ya uhá koeti ípuxovoku iyénonjapa jûdeu, epó'oxo ákomo hunókoku ne víkoro'ixinovopi vo'ókuke.

⁴ Itea ákomo ngá'umaka ra yûnzo mará'inamo ngámamikapi. Embemópiti kémokenoyinu koeku kalihú ngíxea emó'um vo'oku iti hóyeno seánati.

⁵ Véxoá itúkeovo áhati kópoe'akea isóneu xanéhiko ra hóyeno yuhoíkovoti nenékuke. Koêkuti óvoku ítóhineyeya ne jûdeuhiko ya uhá koêti ra kúveu mêum, koati koturíhikoati. Énomonemaka inuxínoa ne xanéhiko poe'âti hókone, enepone iháxoneti nazârenu.

⁶ Ákomaka téya ne témpulu, enepone hána'iti imokóvokuti. Mani apêti ûroeya ákoti parexâ Ponóvoti Kixovókuti hó'e ûti úrukeova. Yane namúkoane ûti. Mani yuhoíkovoti ne hóyeno nonékuke ne Ponóvoti Kixovókuti hó'e ûti.

⁷ Itea énomone yaneko mani vika'ákoa, kenó'okinovi Lízea, tuti uhá koeti húndaru, mikukóponoati xoko ûti. Koati xúnati hú'uxopeovea.

⁸ Pahúkoamaka Lízea símeahiko yâye xikóyoke ne koyúhoti ápeyeya váhere ítuke ra hóyeno. Enepo yepemá'ika râ'a, kemoâtimo xokóyoke uhá koêti ne koekúti yuhó'inopi ûti kó'oyene, vévotikoake — kíxoane Tétulu.

⁹ Kúteanemaka koeku yûho po'ínuhiko jûdeu. Aínovomaka koyuhoâti itúkeovo koati kaná'uti

kó'iyeaneye.

Sa'ikóva Poûlu yûho ne puvâti

¹⁰ Ina koexépuko vô'u neko ngovenâdo porexoâti ne Poûlu koyúhoyea. Yane hara kixo Fêli ne Poûlu:

—Énjoa enó'iyeané xoénae itíkivo yúhoikovoku ûti, uti jûdeu. Énomone kutí'inoke úhepeti inzóneu nzímea nenékuke nza'íkeova ne yunzó'inokono.

¹¹ Motóva éxeokono itúkeovo kaná'uti ra yûnzo ákoyea anú'uka nduse koeti káxe ike nzeópine ya Njeruzálem, yónongu inzáyu'ikoponea Itukó'oviti. Motóvamaka éxeokono kaná'uko ra yûnzo

¹² ákoyeamaka angapa yuho xanéhiko ya hána'iti imokóvokuti, inu'íkonu ne jûdeuhiko. Ákomaka íngatuxa isoneu xanéhiko okópea koêkuti xâne, yusíkoti itúkeovo íhikaxovokuke hó'e jûdeuhiko, áko'o ya kúveu pitivóko.

¹³ Akó'otimaka oxene kouhapu'ikeokono kaná'uko ne yuhómeku ápeyeva váhere índuke.

¹⁴ Itea koati ngoyuhó'inopiti nzókea ra íhíkavoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, enepone koyúhonemekuhiko itúkeovo poe'âti hokonéti. Énomone koéneye nzókea Itukó'oviti, enepone hó'emaka voxúnoekene, uti jûdeu. Ngutípoa uhá koêti ne yutoéti yara Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, yoko uhá koeti yútoe porófetahiko, enepone koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke.

¹⁵ Ápemaka ngúxoixone xoko Itukó'oviti, énjone kousokeovomo, kuteâtimaka kúxonehiko râ'a. Énomone exépukopeamo ne ivokóvoti,

enepohikone únati kixoku itúkeovo koánemaka ne pahukóvotihiko.

¹⁶ Énomone ngóxuna'ixinovo, ngaha'âti mbónea ngixoku indúkeovo nonékuke Itukó'oviti koane nonékuke uhá koeti xâne ákoti indúkaheapu.

¹⁷ —Kali enóne ike imbúhikine Njeruzálem ina aungópovoya, omombínoti iyénonjapa jûdeu kali huvó'oxeokonoke ya nókoneke, koane indúkotimaka ingó'iparaxoke Itukó'oviti.

¹⁸ Énomone indúko ya hána'itike imokóvokuti noixónu ne jûdeuhiko íhae Ázea. Yoko ngoúsokoane ne nóngone indúkea ngasása'ikopeovo nonékuke Itukó'oviti inúxotike. Epó'oxo ako ho'uxóvoti xâne ya njokóyoke, koane ákomaka okopókototi.

¹⁹ Enepohikone jûdeu íhae Ázea, mani konokoâti símea nenékuke koyúhoponea évotikonuke eneponi áva índuke ínixonehiko ákoyea aúnati,

²⁰ áko'o itukovo ra jûdeu yâyeke, énomonehiko okoyúhoa áva váhere índuke, ínixone pahúkotihiko xapa jûdeu yaneko yunzoíkoko nonékukehiko yane koati payásoti yúhoikovoku.

²¹ Poéhanemea itukapu vo'ókuke neko hónoti yûnzo yuhoíkovokutike nonékukehiko évondikokono. Vo'oku hara koeti yûnzo yanekôyo: “Anéyem kó'oyene yúnzoikeokono nenékukeno vo'oku ngutípea exépukopeamo ne ivokóvoti” ngôe — kixoane Poûlu ne Fêli.

²² Yane vo'oku éxea Fêli koêku ne ihíkavoti íhauti Kaná'uti Xêne yonópoti xoko Itukó'oviti, ixíkopa po'i káxe épemo'ikeokono ne Poûlu. Ina kixôa Fêli ne Poûlu:

—Enepo síma Lízea, enepone pahúkoti uhá koeti húndaru, ínamo ongoyúho kixékonokumo —kíxoane.

²³ Yane pahúkoa Fêli ne exoti koeku póhuti séndu húndaru itúkinóa koyonoâti ne Poûlu. Pahúkoamaka iyuhii kíxeokono ne Poûlu koane ákoyea itápa simínoa ínikonehiko kousókinoponoati nókone.

Poûlu nonékuke Fêli yoko Ndurúsila

²⁴ Avo áxu'ikene ikénepoke, aúkopovo ne Fêli xaneti yêno, seno jûdeu koéhati Ndurúsila. Yane pahúkoa Fêli iháxikoponoati ne Poûlu. Yane kámokenoyea yúho koyuhó'inoa Poûlu koêku ne kutípea Kristu Jesus.

²⁵ Koati koyuhó'inoati Poûlu kónokea pónéa kixoku itúkeovo ne xâne, koane éxea sayá'ikopeovo, koane kónokeamaka seópea nonékuke Itukó'oviti yúhoikopeokonomo vo'oku kixoku itúkeovo. Yane yupíhova píkea Fêli. Hara kixo Poûlu:

—Motóva pihépi kó'oyene. Koêkutimo káxe motó'iyevaku, ínamakamo inzaxíkapapi —kíxoane.

²⁶ Yoko koati kuxoâtimaka Fêli ápeyeamo tiúketi pónéake Poûlu, ésa'i kuríkopea. Énomonemaka kali enó'ino iháxi'ixea Poûlu yúho'ixea.

²⁷ Pí'a xoénae ikéne, ápe ahe'ókopati ne Fêli, hóyeno koéhati Posiu Féstu. Vo'oku kahá'ayea Fêli iyúni'ikea jûdeuhiko, ene ákoino kuríkapa Poûlu. Síkoane óvoheixea ika'ákovokutike.

25

Epemóvo ne Poûlu yúhoikeokonomo xoko koati payásoti nâti

¹ Mopó'a káxe ike itúkopinevo pahúkoti ne Féstu yane poké'e, pihóne Njeruzálem ukeâti Sezâreya.

² Simoné'eya, ina pihinôa tutíhiko sasedóti in-
uxínoti jûdeu hó'eke, yoko po'ínuhiko payásoti jûdeu
koyúhopoinoa évotikoke Poûlu,

³ koane épemo'ixeahiko itúkinoá âha pahúkopea
Poûlu Njeruzálem-ke. Yoko ápe isóneu
nekôyohiko kousokeamo koepékoti Poûlu xenékuke
épeminoakehiko.

⁴ Ina kixovókoá Féstú:

—Sezâreya iká'akokono ne hóyeno. Ákomo
ánju'ikene yâye, yonómbokunemakamoya.

⁵ Koêkuti kahá'ati píhea ya xepákukenoe,
axénaponu, maka enepo áva váhere ítuke ne hóyeno,
yokóyuhoponoane —kíxovokoxoane.

⁶ Itopónone kuteâti oitu, áko'o yehí koeti káxe
óvea ne Féstú xapákuke, ina aukópovo ya Sezâreya.
Yaneko po'ípone káxe, ivátakone ne Féstú xoko
óvoku pahúkoti yuhoíkovokutike, yane ina pahúko
veyóponeokono Poûlu.

⁷ Simoné'e Poûlu, yakukú kíxoane jûdeuhiko,
enepohikone ukeâti Njeruzálem, koyuhoâti
enó'iyea koati váhere ítuke, itea ako veínoake
kouhapu'ikea ítúkeovo koati kaná'uti ne yûho.

⁸ Ina kôe ne Poûlu sa'ikóva:

—Haina ongopâti ne Ponóvoti Kixovókuti hó'e
jûdeuhiko. Ákomaka váherexina índuke ne hána'iti
imokóvokuti, koane ako angapa Sêza, enepone
koati payásoti natina úti —koéne.

⁹ Ina kíxo Poûlu ne Féstú kaha'âti iyúni'ikea ne
jûdeuhiko:

—Kehá'aikopo píhi ya Njeruzálem yíhoikikono
njokóyoke vo'ókuke ra koekútihiko?

¹⁰ Ina kixôa Poûlu:

—Xoko Sêza, natina ûti ya Róma, émbemovo yúnzoikeokono. Énomone motókeyea yúnzoikeokono. Ako váhere índukeinoke jûdeuhiko. Yéxoapepo kó'iyeaneye.

¹¹ Eneponi áva ákoti aunáti índuke, itukapu apêti koati hána'iti mbahúnevo évondikokonoke ngoépekeokono, mani usó ngoyêti ngoépekeokono. Itea koeku ákoyea akána'u ne yuhóhiko vo'óngu, ako yusíka iyúni'ikeekonohiko ne jûdeu ngurí'okeekonoahiko. Émbemovo yúnzoikeokono xoko Sêza —kíxoane.

¹² Yuhó'ixoane Féstu neko hóyenhiko huvo'óxoati yoko enekoâti ya natíxoku, ina kíxo Poûlu

—Keha'âpo itúkeovo xoko Sêza yíhoikokono, énomonemo yéno —kíxoane.

Símo Agirípa yoko Mbereníse xoko Féstu

¹³ Kali ye'á koeti káxe ikéne, ina símo ya Sezâreya ne nâti iháxoneti Agirípa. Yoko Mbereníse xáne. Koati yuhoíkoponotihiko Féstu koeku itúkeovo inámati ngovenâdo.

¹⁴ Koeku ókeaya kali ye'á koeti káxe, koyúhoinoa Féstu koêku ne Poûlu. Hara kíxo:

—Anéye hóyeno iká'ae Fêli. Ôvaikone ika'ákovokutike ipuhíkopeane Fêli itúkeovo ngovenâdo.

¹⁵ Yaneko mbíheaku ya Njeruzálem, enepone tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, yóko'omaka ne po'ínuhiko teyonéti xapákuke tuti jûdeuya, koyúhoinonoa ne évotikoke Poûlu. Épemonuhikomaka mbahúkea koépekeokono.

¹⁶ Ina ngixoáhiko ákoyea víxaneye, uti íhae Róma. Ako pahuka uti koépekeokono ne koêkuti

kó'iyevokoku xâne koeku âvoyea sîma xanéhiko yuhoíkovokutike koyúhoyea évotikoake, koane kónokeamaka ápeyea ne yuhoíkovoti xapákuke maka omótovane sa'íkeova ne yuhó'inokono.

¹⁷ Koati énomone yaneko símeakuhiko yâye njokóyoke, ako ingá'akarixa. Itea yaneko po'ípone káxe, ivándakone xoko óvoku pahúkoti yane yuhoíkovokutike, koane mbahúkoane ómeokono ne hóyeno.

¹⁸ Ina koyuhóhiko évotikoake, itea ako ápahuina váhere ítuke ne hóyeno kuteâti mbó'okone koyúhoyeahikomo.

¹⁹ Koati koekúti vo'oku hó'e okópinoahiko, ínapoxo vo'oku hóyeno ivokóvotine koéhati Jesus, koyúhone Poûlu itúkeovo ukopeâti xapa ivokóvoti.

²⁰ Akó'oti enjína inzóneu mani ngixoku ngóyuseopea ra koekúti. Yane émbemoa ne hóyeno kahá'ayea yónea ya Njeruzálem yúhoikoponeokonoya vo'ókuke ra koekútihiko évotikokonoke.

²¹ Itea kahá'a óvoheixeaneye motovâti itúkeovo xoko Sêza yúhoikoponeokono. Yane mbahúkoa iká'akeovoiko tukú koeti mbahukâ xoko Sêza — kíxoane.

²² Ina kixo Féstu ne Agirípa:

—Mani ngaha'átimaka ngámea yúho ne hóyeno — kíxoane.

—Kemoâtimo ihârotike —kíxoane Féstu.

Yuhó'inoa Féstu ne Agirípa yoko xánena

²³ Yaneko po'ípone káxe, úrukovone yuhoíkovokutike ne Agirípa yoko Mbereníse. Koati iyoyókovotihiko, koane êno teyonéti xánena, enepohikone payásoti húndaru pahúkoti po'ínuhiko

húndaru yoko payásotihiko hóyeno yane pitivóko. Yane pahúkoane Féstu veyóponeokono ne Poûlu.

²⁴ Ina kixôa Féstu neko xanéhiko ho'uxóvotiya:

—Iti nâti Agirípa, yoko uhá ketínoe apêti yâyeke, enepora hóyeno neíxone, koati énomone simínonu uhá koeti jûdeuhiko íhae yâye, koánemaka ukeâti Njeruzálem, koyúhoti kónokea koépekeokono.

²⁵ Itea akó'oti íninjone évotikokonoke mani koépekinokonoke. Yoko vo'oku épemeovo yúhoikeokono xoko Sêza, natina úti, ngoúsokone inzóneu mbahúkeaya.

²⁶ Itea akó'oti ênja mani koeku yúndoe, mbáhoe xoko nâti, “Éha kôe pahúnevo râ'a” koêti. Énomone omínoam yâye nenékukeno, ínapoxo nenékuke, iti nâti Agirípa, maka enepo epemá'ikakanane, aváne koekúti motovâti yundóxea vo'ókuke.

²⁷ Vo'oku íninjoa ákoyea aúnati mbahúkea iká'aeti enepo hákotimaka yúndoe koyuhoâti évotikokonoke ne hóyeno —kíxovokoxoane Féstu.

26

Yuho Poûlu nonékuke Agirípa

¹ Ina kixo Poûlu ne Agirípa:

—Motóvane se'íkivoa yúho ne puvópitihiko —kíxoane.

Yane koéxepukone vô'u ne Poûlu koane turíxeovone sa'íkeova yúho ne puvâti. Hara kôe:

² —Koati úhepeti inzóneu kó'oyene koeku mboréxeokono nzímea nenékuke, iti nâti Agirípa, motovâti nza'íkeova uhá koêti ne yuho jûdeuhiko puvónuti.

³ Ínapoxo koeku yéxi uhá koeti kixoku itúkeovo ne jûdeuhiko, koánemaka ne koekútihiko ákoti akutíkoko isóneunoa yumópinokokoke. Énomone émbeminopi kévesekimo kémokenoyi ra yúnzo.

⁴—Enepora ngóyeku ya xapákuke iyénonjapa xoko úngeaku koánemaka ya Njeruzálem ukeátine indúkovoiko kalivôno tukú koeti kó'oyene, heú koe jûdeu éxeahiko ngoêku.

⁵ Koati kaná'uti éxeonuhiko ukeátinekene ngalivónoxoiko. Yoko eneponi akahá'ahiko, mani motovâti koyúhoyea ngoêku vo'oku indúkeovo farîzeu, enepone koati hokoâti ra hó'e úti, uti jûdeu.

⁶ Kó'oyene koati vo'oku ngúxone xoko Itukó'oviti, énjone kóusokeovomo, yúnzoikinokono. Énomone neko koati emo'úti yuhó'inoa Itukó'oviti ne voxúnoekene ápeyeamo.

⁷ Énomonemaka kúxoixo ne nduse koeti iháxakoku viyénoxapa, uti jûdeu. Káxe, yóti kóxuna'ixovoxo ikéneke Itukó'oviti, kaha'âti itóponeamaka. Koati vo'ókuke ra ngúxone xoko Itukó'oviti, énjone kóusokeovo, ene koyúhoino ne jûdeuhiko indúkeovo váhere.

⁸ Námea koeti ínixinoa xâne xepákukenoe itúkeovo koati tiú'iti koéxepukoepa Itukó'oviti ne ivokóvoti?

⁹—Yanekôyoke, íninjoamaka ngónokea xuná'iyexao ongópea ne hokotíhiko Jesus íhae Nazâre.

¹⁰ Énomone indúko ya Njeruzálem. Namungóne koyuhópeti, yútoe tutíhiko sasedóti inuxínoti jûdeu hó'eke, koyúhoti indúkeovo páhoe, êno kasása'iupo Jesus ingá'ae. Enepo koyuhókono kixókonokumo, ámbemaka xapákuke neko xâne koyuhoâti kónokea

koépekeokonohiko.

11 Enómaka váhere índukeinoa ya uhá koeti íhikaxovoku hó'e jûdeu. Muhíkova mbahúkoa váherexinoa yûho ne Kristu. Koane vo'oku yupíheovo mbúveahiko, ako malíka yónongu ya pitivókohiko ya po'i poké'e nzopenókexoati.

12 —Énomonemaka ngahá'a indúkea yanekôyo, mbihínoke ya Ndamásku omondi koyuhópeti ítukeinonu tutíhiko sasedóti inuxínoviti hó'eke ûti, uti jûdeu. Enepone koyuhópeti, koati koyúhoti indúkeovo páhoehiko indúkea ne itukéti.

13 Koeku véngea neko xêne, yoko itumúkotine káxe yanekôyo, apé koéne noínjone, êno xúnati uhapú'iti ukeâti vanúkeke anu'úkoti uhapu'ine káxe. Úhapu'i koéne njêrerekuke koane xêrerekuke njánena.

14 Heú koe ûti víkorohikeovo poké'eke. Ina ngámo emo'úti kixónuti ya yuhóke ûti, uti jûdeu: “Saulú, imáko ké'iyivoku. Na koeti váherexino ítikeinonu? Koati ítíne okó'okopovo kuteâti kixópovoku vûi óko'okopeovo enepo ixômo akasûrako heú'iti kiri havâva veínokonoke hokúxeokono” kixónune.

15 Ina ngixôa: “Kuti îti Unaém?” Ina yumopónu Vúnae: “Undi Jesus, enepone váherexinoke ítike.

16 Yexépukapa, xe'ó yákoepo! Ngoútata'ixinovopine kó'oyene vo'oku indukópitinemo ovónje. Keyuhó'inonoatimo xâne ne neíxone njokóyoke kó'oyene, koáne ne íngomumuxeopikeikomo.

17 Ngoitóvopitimo ya âha kíxeopi ne jûdeuhiko, koánemaka yane âha kíxeopi ne xanéhiko ákoti itukapu jûdeu ya xoko mbahúkopikumo keyúhoyi emó'um.

18 Yanê'e, imihé'okotimo isóneuhiko koane ipuhíkopeatihikomo hahákutike yonópoti uhapú'itike. Iteôvatimo ne xunako Satánae hokópotimo Itukó'oviti. Ituyôpotinemo pahúnevo, koane itukópovotimo xanena Itukó'oviti, xaneâtimaka ne po'ínuhiko xâne sasa'ípotine vo'oku kutípeonuhiko” kixónune Jesus.

19 —Yoko enepone páhoenonu Jesus indúkea yaneko kouútata'ixinovonuku xenékuke, énomone indúko, iti nâti Agirípa.

20 Inúxotike, ngoyúhoinoa ne íhae Ndamásku, koánemaka ne íhae Njeruzálem, yóko'omaka ne íhae uhá koeti poké'exa Njúdeya. Yane ngoyúhoinoamaka ne po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu, enjókoatihiko kónokea ikótivexea isóneuke ne pahúnevo yoko kuríkopea, koane hokópea Itukó'oviti, yoko itúkea únatinoe koekúti kuteâti motókeyea itúkea ne xâne inámapoti kixoku itúkeovo ikéneke Itukó'oviti.

21 Vo'oku kó'iyeaneye ne yûnzó xapákuke xâne, énomone namúkinonu ne jûdeuhiko koeku óveam ya hána'iti imokóvokuti ina kaha'áhiko koépekeonu.

22 Itea vo'oku huvó'oxeonu Itukó'oviti, anéyeingo tukú koeti kó'oyene, ngoyuhó'iyéati emó'u xapa uhá koeti xâne, kúteanemaka xapákuke ne ákoti apayáso koánemaka xapa payásotihiko. Ako po'i yûnzó ákoti itukápa neko koyúhone porófetahiko koánemaka Muíse ápeyeamo.

23 Énomone ne kónokea koítóponeovo kotíveti ne Kristu, koane itúkeovo énomone inuxô exépu kopo ukópea xapa ivokóvoti, motovâti kouhapy'ikea viyénoxapa jûdeu, koánemaka po'ínuhiko xâne ákoti itukapu jûdeu.

Tetú kixôa Féstu koyúhoyea ne Poûlu

²⁴ Koêkuiko koyúhoyea ne Poûlu ixómoti sa'ikóva ne yuho puvâti, kóhonokone emó'u ne Féstu tetú kixeâti yûho. Hara kixoax:

—Pipókexovone vo'oku enó'iyea íhikexivo Poulú.

²⁵ Ina yumopâ Poûlu:

—Iti koati hána'iti teyonéti Festú, itea ako ángoeneye kuteâti iséneunonu. Haina undi pepokéxovoti. Ako kalíhuina! Itea enepora yûnzo, aínovo koati kaná'uti emo'úti. Haina yuho xâne pepokéxovoti ra yûnzo.

²⁶ Éxoapepo nâti Agirípa uhá koêti ra koekúti. Ako ongónokoa ámbiku'ixea ongóvo yûnzo'ixea, enjoâti ákoyea ápahuina koekúti yara yûnzo ákoti exâ. Vo'oku ako he'onó ákoe itúkeokono ra koekúti.

²⁷ Iti nâti Agirípa, ako ongónokoa émbemeopi kitípi itúkeovo kaná'uti ne yuho porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke. Énjoa kitípi —kixoane Poûlu.

²⁸ Ina kixôa Agirípa:

—Ikítixati iténutimo nzokópea Kristu yara kalihú koeti emo'úti kuteâti yemó'uinonu?

²⁹ Ina yumopâ Poûlu:

—Yusíkoti itúkeovo yara kalihú koeti ngoyúhoyea, áko'o ya umó'iyea, itea ehá'ani kutipasí ké'iyinu ya uhá koeti koekúti, ákoti itukápu ya ingá'akeovo. Haina póhutine íti, itea ehá'animaka kó'iyeaneye ra uhá koeti po'ínuhiko kamokénnonuti kó'oyene —kixoane Poûlu.

Mani kurikópovotine ne Poûlu

³⁰ Yane exépkone nâti, koánemaka ne Fêli, enepone ngovenâdo, yoko Mbereníse, koánemaka uhá koeti neko ha'íne ivatáhikotiya.

³¹ Ahikúxopeovonehiko Poûlu, ina exókoko isóneu. Hara koéhiko:

—Ako ítuke ra hóyeno mani koépekinokonoke. Muhíkova iká'akeokono, ákomaka évotikinokonoke — koénehiko.

³² Ina kixôa Agirípa ne Féstu:

—Mani kurikópovotine ne hóyeno eneponi hákoti epemóvo yúhoikeokono xoko Sêza —kíxoane.

27

Pahukókono ne Poûlu ya Róma

¹ Usoné'e visóneunokono vóneamo Ítalea ya hána'iti vatéke, kuríkokonone ne Poûlu koánemaka ne po'ínuhiko iká'aeti xoko hóyeno koéhati Njúliu, kali payásoti húndaru pahúkoti póhuti séndu húndaru. Enepone hóyeno, hane úkea xoko iháxakoku teyonéti húndaru iháxoneti “Húndaruna Sêza”.

² Yane namúkone uti hána'iti vatéke íhae pitivóko koéhati Andaramítu. Yoko koati usó koyêtime yónea ne ivú'eti íyeuke pitivókohiko ya poké'exa Âzea ya xe'o mar. Yane pihóne ûti. Hane xáne ûti Aristáku, íhae Tesálonika, pitivóko ya Masêdonea.

³ Po'ípone káxe, simóne ûti ya pitivóko koéhati Sîdom. Kóseana Poûlu ne Njúliu. Síkoa noíxoponea ínikonehiko motovâti kousokinohiko Poûlu nókone.

⁴ Vukeáne Sîdom, hane véko ûti íyeu norte ya kali poké'e iháxoneti Xípere kukúkeke úne. Akó'oti sikâ ihunóvoti vékea vivú'e xoko mani vékoku ûti.

⁵ Hunoneâne ûti ne Silísea yoko Páfilea, ina símo ûti ya Míra, pitivóko ya Lísea.

6 Yaneko pitivóko, ínixopono po'i vivú'e ne pahukoâti ne húndaruhiko omo'óviti. Enepone vivú'epo, hane úkea Alíxandiriya. Kene Ítalea yóno. Yane pahúkovine ne pahúkoti húndaruhiko vivú'ixea.

7 Kali êno káxe he'oo kóyeyea vivú'e koane tiú'iti píhea tumúne, ina hunonêo uti pitivóko koéhati Kinídu. Koati okotumoné kixoti uti ihunóvoti ákoinoke omótova ponó kó'iyea ûti xoko mani vékoku ûti. Yanê'e vayákukoponovo poixô'oke kali poké'e koéhati Keréta xoko ákoyeaku áxuna ihunóvoti. Hane véko ûti hunókokuke émeuxa Keréta, enepone iháxoneti Sáumona.

8 He'oo kóye húse'okea uti Keréta tukú koeti pitivóko koéhati Únati Ókokuhiko Ivú'eti. Yoko ako ahika po'i pitivóko koéhati Láseya nê'e.

Koímaiti koane tiú'iti yoneáti

9 Vo'oku ko'ókoriyean ne vónea koane enó'iyean káxe vévoe, simóvone kaxena tiú'ipe yoneáti ya hána'iti vatéke. Koáhati pihotíne ne áyui jûdeuhiko hó'eke, enepone irikóvoti xapa kásati. Yane enékoa Poûlu ne po'ínuhiko ûti.

10 Hara kíxovokoxoa:

—Ítínoe hóyeno, íninjoa tiú'iyeamo vónea koane koímaitimo. Enómakamo evónevoti, haina póhutine ya xoko vivú'e koane ínone, itea enómo koeku ûti, póhutihiko ûti —kíxovokoxoane.

11 Itea enepone pahúkoti húndaruhiko, hane kuvóvoxo isóneunoa únae ivú'eti, koánemaka ne iyonoâti ne hána'iti vatéke. Ako koati itúkoke yuho Poûlu.

12 Yoko enepone ókoku vivú'e, haina koati únati okokúti ya xapa kaxena kásati yoko ihunóvoti.

Énomone xu'ínaino ha'ine ûti inixoâti kónokea vukóponea, kahá'atihiko itóponea pitivóko koéhati Feníse motovâti vókeaya xapa kásati. Enepone Feníse, po'i ókoku ivú'eti yane kali poké'e koéhati Keréta. Yoko pi'á kôe ínonexinovoku úkeaku ihâroti. Ápe xoko úkeaku kótuti koánemaka xoko úkeaku kásati.

¹³ Yane turíxovone ápeyea ihunóvoti he'oo koyêti ihúneovo íhae úkeaku kásati. Yoko ikutíxatihiko itopónoatimo neko âha yónea, énomone veyópoinoahiko neko ínati havâva ixikoâti ne vivú'e. Úkeane pího ûti. Huse'oo kíxoa vivú'e ne poké'exa Keréta ákoti koati ahíkea.

¹⁴ Avo áxu'ikene vónea, kenó'okone êno xúnati ihunóvoti iháxoneti “Nordeste” ukeâti íyeu Keréta.

¹⁵ Yane koati xúnati amátitikea vivú'e. Ákone víta vévekea xoko ñani vâha vékea ûti vo'oku xunáko ne ihunóvoti. Énomone sikó kixínoa ûti ya koêkuti iyónoaku ihunóvoti.

¹⁶ Yane hane véko ûti xoko ákoyeaku áxuna ihunóvoti poixô'oke ya kali poké'e koéhati Kalaûda kukúke úne. Énomone veyópea ûti ne kali vatéke hîre ne vivú'e. Êno vikó'okorixea ina vitopâ vûrukea vivú'eke.

¹⁷ Vurúkoane, ina ika'ákexoa ahinoêtihiko ya mâreso kotiu'ikoati, puvâti itóhineyea. Vo'oku píkeahikomaka ómeovimo ihunóvoti ya koéhati Siríte, óvoku êno haríri, ene poké'exinoanehiko ne kayápaehiko ihunóvoti iyonoâti ne vivú'e. Yane sikó kíxoanehiko ne vivú'e ya koêkuti iyónoaku ihunóvoti.

¹⁸ Yupíhovo kixó'oviku ne êno xúnati ihunóvoti. Yaneko po'ípone káxe, kûrihikoanehiko ínone ne

vivú'e oévoke úne motovâti yapáhiyea.

¹⁹ Yane mopó'apeke káxe, vánahixovane ne ahi-noêtihiko huvó'óxoati úti kûrihikea oévoke úne ne po'ínu ípovo vivú'e.

²⁰ Kali ápe káxe ákoyeane naixa uti káxe koane hékerekhiko. Ina apémaka neko êno xúnati ihunóvoti xánena úko ito'óviti. Yane ákone kúxa úti víteovomo.

²¹ Yoko enotíne káxe ákoyeane nîka ne uhá koeti ivu'íxoati ne ivú'eti. Yane exépukone Poûlu xapákuke uhá koêti, ina kixovókoxoa:

—Itínoe hóyeno, mani konokoâti kitípinunoe yaneko ngoyuhó'inopinoe ákoyea yusíka vipúhikea Keréta. Yane áko'oni ra koímaiti koeku úti kó'oyene koáne ra êno vévonevo.

²² Itea kó'oyene injíko'okopinoe ákoyeanoe píke, vo'oku ákomo ápahuina ivokóvoti xapákuke úti. Poéhanemo ra vivú'e evókovo.

²³ Kó'inokeneye ra yunzó'inopinoe, vo'oku yara yóti simónu ánju, ovoxe Itukó'oviti ukeâti vanúke. Yoko énomone nzóko ne Itukó'oviti. Koati undi ovóxe.

²⁴ Hara kixónu ánju páhoenonu: “Poulú, hako píke. Koati konokoâti sími xoko Sêza, enepone koati payásoti nâti. Epó'oxo ya hána'iti seánakopi Itukó'oviti, ákomo ápahuina ivokóvoti xapákuke ne xénena yara iví'e” kixónune.

²⁵ Hákonoeokopo píke itínoe hóyeno, vo'oku koati ngutípoti Itukó'oviti kousokeamo kuteâti ne yuhó'inonu.

²⁶ Itea vamatítikokonotikomo xoko kali poké'e kukúke úne —kíxovokoxoane Poûlu.

²⁷ Itopónone pi'âti kúveu lûmingu ákoyea iyuhixavi ne xúnati ihunóvoti koane ákoyea tîpi iyónoviku yane mar koéhati Andiriyátiku, pó'okoa

ahinoêtihiko yane vivú'e ákoyeane vahika poké'e.
Yoko kukúnemea yóti yanekôyo.

28 Ina kurinó'ekohiko mâreso apêti ko'inákoati kirípuhike, ihíxoati upénoko neko úne. Yane éxoanehiko itúkeovo tirintai sei koeti méturu upénoko. Ya kali tumûneke, ihixopahikomaka. Yane itóponoiko vinti seti koeti méturu.

29 Vo'oku píkeahiko ínumeamo mopôti ne vivú'e, kuríno'ekinohiko koaturu koeti ínati havâva ya terékuke ne vivú'e motovâti ókea koáne ákoyeane pîha tumúne. Yane épemone hó'e póhutihiko neko xâne ákoyeanemo iká'akarixapu yúponiyea.

30 Enepohikone ahinoêtihiko yane vivú'e, kahá'ane ínixeá oxéne kohó'iyea. Hukínóvoti koévesekehiko úneke ne kali vatéke, enepone ípihone kúveuke vivú'e yanekôyo. Koati itúkovotihiko kahá'ati itúkinoa po'ínuhiko havâva ixikoâtimaka ne vivú'e ya nonekútike.

31 Yane hara kíxovokoxoa Poûlu ne pahúkoti húndaruhiko koáne ne húndaruhiko páhoe:

—Enepomo hákoti óvo kúveuke vivú'e ne ahinoêtihiko, ákomo itépunoe —kíxovokoxoane.

32 Yane tetúkoane húndaruhiko ne mâreso itopâti neko kali vatéke. Sikó kíxoane íríkeovo úneke.

33 Kaha'áne yúponiyea, pahúkoa Poûlu uhá koêti neko xâne níkea. Hara kíxovokoxoa:

—Katoze koene káxe ixómoyea kíxoixinoe ákoti nikenôe tukú koeti kó'oyene.

34 Koati mbahukópiti níki vo'oku kox-unákopitinoemo. Yoko péhutinoe, muhíkova póhuti kali híyeu tiûti ákomo évakapu —kíxovokoxoane Poûlu.

³⁵ Uke'éxoa Poûlu koyúhoyea nê'e, veyone pâum, ina ikoró'ixinovo Itukó'oviti nonékuke uhá koêti, ina hono'ékexoa koane níkea.

³⁶ Yane úhepepone isóneu uhá koêti neko xâne, ínamaka nikohíko.

³⁷ Yoko duzentu setentai sei koe úti kúveuke neko hána'iti vatéke.

³⁸ Uke'éxonehiko níkea, kûrihikoane úneke ne tirîku, ínone vivú'e motovâtimaka yapáhiyea ne hána'iti vatéke.

³⁹ Yuponíne, ako éxapana poké'e símoku úti neko ahinoêtihiko. Itea noixoânehiko ápeyea tâki neko úne koane enó'iyea harîri xe'ókuke, ina yuhó'ixokoko oposíkoti kíxoaku iyónea vivú'eya.

⁴⁰ Ina tetukoâhiko ne mâresona ínati havâva ixikoâti ne vivú'e. Yane kurîkoane oévoke úne. Kúxeopamaka ne avekópeti, enepone iyonoâti ne vivú'e koêkuti âha iyónea. Ínamaka koexépukopa ne kayápaeti oveâti nonékuke ne vivú'e motovâti iyóneovi ihunóvoti íyeuke xê'o ne úne.

⁴¹ Itea vitopónoane ne ho'úxopovoku êno harîri oévoke úne, yúhurukovone none vivú'e xapa harîri, itópokonone. Yoko turíxovone itátakexea ne ivú'eti terékuke vo'oku yupíheovo xunáko ovóxokeovo ne úne.

⁴² Yane ínixoa húndaruhiko kónokea koépekexea ne iká'aeti, puvâtihiko âraukea koane kohó'iyea.

⁴³ Itea vo'oku kahá'ayea koíteovo Poûlu ne koati payásoti húndaru, ako síka koépekeokonohiko. Yane pahúkoa ne xanéhiko éxoti âraukea inuxó kó'iyeahiko kuríno'ekovo úneke motovâti itóponea movó'iyeanu poké'e.

⁴⁴ Kene ne po'ínuhiko xâne, pahúkokono namúkea tâpoa, áko'o itátakexine vivú'e motovâti íteovohiko.

Énomone koéneye uhá kó'iyea itóponea movó'iyeku.

28

Kali poké'e koéhati Maúta kukúke úne

¹ Vitopóvane neko poké'e, ina vexôa itúkeovo Maúta koéha.

² Koati únati kátarakeovi ne ko'óvokutiya. Óxokuxinovi yúku vo'ókuke ne úko yoko kásati.

³ Ápemaka kali noku xelêke, ítixone Poûlu, kûremaka yúkuke. Yane apé koene koéxoe koho'íyeati otuko yúku. Ikokó koéne vo'ókuke Poûlu.

⁴ Noixoâne ko'óvokutihiko íkokeovo vo'ókuke Poûlu, hara kixókokohiko:

—Koatímea koepékoti ra hóyeno. Íteova ne mani yúpuririkeovo, itea kó'oyene ipihóponokonotine kuteâti motókeyea kíxeokono —kixókokonehiko.

⁵ Itea ikátatavo'uxovo ne Poûlu, kurikoâti ne koéxoe yúkuke. Yane ako yuvâti.

⁶ Yoko kúxoane ko'óvokutihiko momó'oxeamo ne vô'u, áko'o hú kó'iyeamo ivókeovo. Xu'ikénene, noixoânehiko ákoyea yuvâti, ípokone isóneunoa. Yane koyuhoâtihiko itúkeovo íhae vanúke ne Poûlu.

⁷ Yoko xêrerekuke neko nóvoheixoku, ápe émeuxa hóyeno koéhati Pûbiliu, enepone pahúkoti yane kali poké'e. Poréxovi ne hóyeno vókea óvokuke kúveu mopo'âti káxe. Koati únati kátarakeovi.

⁸ Yoko ka'aríneti há'a ne Pûbiliu. Ípeke óvo, yuvâti xúnati ihoréketi yoko êno otuko mûyo. Ina noixóponoa Poûlu, yane itúkinoane orásaum koane ípíhone vô'u tutíkuke koitóvati.

⁹ Ikénepoke, heú koe símohikea ne po'i ka'aríneti yane kali poké'e koane koíteovahiko Poûlu.

10 Koati ênoti íparaxeovike nekôyohiko. Simovóne kaxena pihópea ûti, ípihoahiko xoko vivú'e ne uhá koeti nókone ûti koêkumo vónea.

Ukopóno ne evo Poûlu yonoti Róma

11 Ya hunókokuke ne mopo'âti kohê vókea yane kali poké'e, namúkopone uti po'i ivú'eti íhae pitivóko koéhati Alíxandiriya. Yoko ókokunemaka yaneko poké'e xapa kaxena kásati. “Hapáparu” íhaxeokono neko hána'iti vatéke, hokópoti iha pi'âti ipunéti, mahi hapáparu, hókone po'íhiko xâne.

12 Simoné'e ûti pitivóko koéhati Sirákusa, mopó'a káxe vókoaya,

13 ina vukopónomaka. Yane simóne uti pitivóko koéhati Rêxiu. Poéhapoako káxe ikéne, turíxovone ihúneovo ihunóvoti ukeâti úkeaku kásati. Pí'a káxe vómone ina símo ûti pitivóko koéhati Potéyoli.

14 Yane pitivóko, tokópone uti po'ínuhiko kutípoti Jesus. Épemovihiko vókea xokóyoke kúveu póhuti sêmana. Koáne, vókoaneya. Koatine kóye imókone vitopóno pítivokona Róma.

15 Yoko eyékoxoane po'ínuhiko ûti kutípoti Jesus ya Róma kenó'okeamo ûti. Énomone pihíno okótumonexeovi ya ipuxóvokutihiko koéhati Parásana Âpiu yoko Mopo'âti Kavanékuti. Noixoânehiko Poûlu, íkoro'ixinovo Itukó'oviti koane úhepeponeoxo isóneu vo'ókukehiko.

Poûlu ya Róma

16 Simoné'e ûti ya Róma, poréxokono ne Poûlu ápeyea koati óvoku koane éxopea koêku. Itea kóyeane ápeyamaka húndaruya koyonoâti.

17 Mopó'a káxe ike símine ûti, ítaikoa Poûlu ne payásoti jûdeu íhae Róma simínoa. Hara kíxovokoxoa simonéhikoya:

—Ítínoe iyénonjapa jûdeu, ako váhere índukeino ne viyénoxapa jûdeu. Ákomaka angápa ne kixoku ítúkeovo ne voxúnoekene kûreinovike. Itea kóyeane íngá'akeokono ya Njeruzálem, koane ngurí'okeokono íhae Róma.

18 Uke'éxone épemo'ikeonuhiko íhae Róma koêku ra índuke, kahá'ahiko kuríkopeonu, inixoâtihiko ákoyea váhere índuke mani ngoépekinokonoke.

19 Itea ako kaha'á íxa viyéno jûdeuhiko nguríkopeokono. Énomone kutí'ino ngonokoâti émbemeovo yúnzoikeovo xoko koati payásoti natina ûti, enepone Sêza. Kene haina nzimínoti yâye vo'oku ápeyea váhere ítukehiko ne iyénonjapa jûdeu ânja ngoyúhoyea nonékuke nâti.

20 Inzáxikinopikenoe yâye, ngaha'âti noínjeopi yoko yúnzo'ixeopinoe. Koati vo'ókuke ne kúxoixone ûti, uti íhae Izarâe, véxone kousokeovomo, íngá'akinovo yara korénde —kíxovokoxoane.

21 Ina kixoáhiko jûdeu iháxiu:

—Ako ápahuina koyuhópeti simo'óviti ukeâti Njúdeya koyuhó'inoviti kêku. Ákomaka viyéno simo'óviti koyuhópoinoviti ápeyea váhere ítike.

22 Itea kóyeane kahá'ayea kámokenoyea uti iséneu, vo'oku véxoane ítúkeovo koati puvonéti ya uhá koeti poké'e ra ho'éti hékone —kíxoanehiko.

Koyûho emo'u Itukó'oviti ne Poûlu ya Róma

23 Yoko hoénaxohiko káxe ho'úxovopemo. Simovóne neko káxe, êno simôti xoko Poûlu óvokuke. Ukeâti yuponí koêti, tukú kíxoa yóti

koyúhoinoahiko Poûlu koeku natíxea Itukó'oviti xapa xâne, kaha'aînoati kutípea Jesus. Hane veínoa ne Ponóvoti Kixovókuti yútoe Muíse, koánemaka ne yútoe porófetahiko koyúhoti emo'u Itukó'oviti mekúke.

²⁴ Ápe ítonehiko Poûlu kutípea vo'oku yuhó'inoa. Kene po'ínuhiko, ako akútípoa.

²⁵ Koeku yumópeokoko ne jûdeuhiko yaneko pihópeaku, hara kíxovokoxoa Poûlu tumúneke pihópeahiko:

—Koati tokopóvoti yûho ne Sasá'iti Omíxone Itukó'oviti mekúke vo'oku yoxúnoekene. Énomone ne yûho xoko porofeta Izâiya,

²⁶ enepone koêti:

“Yokóyuhopoinoa ra xanéhiko. Hara íxeahiko: ‘Ke-moâtinoemo, itea ákomo kalíhuina yéxinoa iséneu ne kémone. Neixoâtimo, itea ákomo kalíhuina iyúseinopi koêku ne neíxone.’

²⁷ Vo'oku títiu kóyeyea omíxone ra xanéhiko, exexó kixóhiko kêno koane úke. Yane ako ínixone koane kámone. Ákomaka éxina isóneu koêku. Yane ákomaka aúkapapu njokóyoke, koane ákomaka ngaítapahiko”
kôe. *Izâiya 6.9-10*

²⁸ Ina kixovócoxopamaka Poûlu:

—Ivévaka itúkeovo xapa xâne ákoti itukapu jûdeu omókonono ra ihíkavvoti koyúhoti kixoku koíteovovi Itukó'oviti ya pahúnevo úti, uti xâne. Yoko ivavákoatihikomo nê'e —kíxovokoxoane.

(

²⁹ Uke'éxone koyúhoyea ne Poûlu, pihóponehiko ne jûdeu. Yoko kali xúnati yumópeokokohiko koeku pihópea vo'oku kámone.)

Pí'a xoénae iká'akovo ne Poûlu

³⁰ Pí'a xoénae óva Poûlu neko ovokúti alúkaxone, koane ú'uso kóye ivávakea uhá koeti xâne noixóponoati.

³¹ Ako píkone ne Poûlu, koane ákomaka itopâti koyúhoyea koêku ne natíxea Itukó'oviti xapa xâne. Ákomaka itopâti íhikaxea ne íhíkauvoti koyúhoti koeku Vúnae Jesus Kristu.

Hunókokune.

Emo'u Itukó'oviti
New Testament in Terêna (BR:ter:Terêna)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Terêna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Terêna [ter], Brazil

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Terêna

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

9434667b-9ee2-59e4-93dc-3a75fa6b3851